

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΟΡΗΣΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΙΩΑΝ. ΗΡ. ΜΑΛΛΩΣΗΣ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΕΥΧΟΣ 125^{ON}

17 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1927

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κύριον ἄρθρον.—
Δημητρ. Πετρακάκου.—
Ἀχαιοῦ
Ι. Μς.—
Κ. Μεντώρου.—
Γ. Πελερέν.—
Γ. Κ. Σκαλιέρη
Διευθύνσεως.—
Ἐξωτερικὴ ἑβδομάς
Ἐσωτερικὴ »
Οἰκονομολογικὴ »

Ἡ θέσις τῆς Οἰκουμένης
Ἡ ἱστορία τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν
Τὸ πολιτειακὸν ζήτημα
Ἡ δικαίωσις τοῦ Δ. Γούναρη
Ἡ πολιτικὴ τοῦ Καποδίστρια
(Ποίημα) Ζῆσε Βάσιληά...
Οἱ Ἑλληναὶ βανοὶ
Ἡ ἱστορία Δ. Γούναρη

ΣΤΕΦ. ΣΚΟΥΛΟΥΔΗ — Δύο ἐμπιστευτικαὶ ἀποστολαί.

ΑΘΗΝΑΙ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΤΑΔΙΟΥ 24

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧΜΑΣ ΤΡΙΞΙΣ

ΑΓΟΡΑΖΟΝΤΕΣ ΤΗΝ "ΝΕΑΝ ΕΠΟΧΗΝ",
ΑΠΟΚΤΑΤΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΔΩΡΕΑΝ ΛΗΨΕΩΣ
ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ
ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΔΗΜ. ΓΟΥΝΑΡΗ

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ὅστις ἐκ τῶν ἀγοραστῶν τῆς "Νέας Ἐποχῆς", προ-
σαγάγῃ ἢ ἀποστείλῃ εἰς τὸ γραφεῖον τῆς, Σταδίου 24
πλήρη σειρὰν δέκα πέντε δελτίων, ὡς τὸ παρόν, θά
λάβῃ ΔΩΡΕΑΝ τὸν δεῦτερον τόμον τῆς πολιτικῆς
ἱστορίας Δ. Γούναρη.

Ἀποκόμισε τὸ παρόν.
(ΕΚ ΤΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ)

ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ Ο "ΤΙΤΑΝ,"

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ 3.000.000 ΔΡΑΧ.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ

ΑΡΙΘ. ΤΗΛ. 6-54

Τηλεγραφική Διεύθυνσις

"ΣΙΜΕΝΤΟΤΙΤΑΝ ΑΘΗΝΑΣ,"

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 33 ΤΗΛ. ΑΡΙΘ. 5-77

Γραφεία προτάσεων ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

Τηλ. αριθ. 2-73

Τσιμέντα «Τιτάν» τύπου «Πορτλάν» (Ciment artificiel Portland) ανταποκρίνονται εις τους αυστηρότερους επισήμους κανονισμούς των πελολιτισμένων Κρατών δι' έργα εκ Μπετόν πάσης φύσεως.

Βέτον armé λιμενικά πλακοποιία, επιστρώσεις, υποστρώσεις οδών, κατασκευή πλίνθων (τούβλων) και ογκολίθων (γκωνάρια), πρέκια κτλ.

Τσιμέντο «Κύκλωψ». Ειδική κονία, κατάλληλος διά την παρασκευήν υδραυλικών αμμοκονιαμάτων δι' συνήθεις λιθοδομὰς, ή πλινθοδομὰς, αντικαθιστώσα με πλείστα υδα προτερήματα τα αμμοκονιάματα εξ αβέσπου.

Πολύ ταχύτερα πῆξις. Ασυγκρίτως μεγαλειτέρα αντοχή, ὅθεν: Ταχύτης εκτελέσεως. Σημαντική ἐλάττωσις τοῦ πάχους τῶν τοίχων, ἤτοι: Κέρδος εις χρήσιμον χῶρον καὶ οἰκονομία εις ἐργατικά καὶ ὄγκον λιθοδομῆς.

ΣΥΝΙΣΤΑΤΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΣ ΔΙ' ΕΡΓΑ ΛΙΜΕΝΙΚΑ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΝΤΩΝ & ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
33 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 33

ΑΝΤ. ΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ ΕΙΣ ΠΑΣΑΣ ΤΑΣ ΠΩΛΕΙΣ ΚΑΙ ΚΩΜΟΠΩΛΕΙΣ

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ

Χημικά λιπάσματα.—Ειδικὰ σύνθετα λιπάσματα διαφόρων τύπων διὰ πᾶσαν ἐν γένει καλλιέργειαν καὶ ἀπλὰ (ἄζωτοῦχα, ὑπερφωσφορικά, καλιοῦχα).

Ὄξέα.—Θεικόν, Νιτρικόν, Ὑδροχλωρικόν, Θεικὸς σίδηρος, Περσπορίνη.

Εἶδη Ὑαλουργείου.—Ὑαλοπίνακες κοινοὶ (τζάμια), ἐπιτραπέζια εἷη. Φιάλαι παντὸς εἶδους, Λαμιζάναι κ.λ.π.

Ἡ Ἑταιρία ἔχει ἰδιαίτερον τμήμα ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΝ τὸ ὁποῖον παρέχει δωρεάν, προφορικῶς ἢ δι' ἀλληλογραφίας, πᾶσαν πληροφορίαν δι' ὅλα τὰ γεωργικὰ ζητήματα καὶ εἰδικῶς διὰ τὴν χρῆσιν τῶν χημικῶν λιπασμάτων της.

ΕΤΟΣ Γ'.

17 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1927

ΤΕΥΧΟΣ 125ον

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

Διευθυντής: ΙΩΑΝ. ΜΑΛΛΩΣΗΣ

Ἐπὶ τῆς καλαστιάσεως

15 Ἀπριλίου 1927

Θέλομεν νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι ἡ διαφωνία μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, οἷα ἐκείνη, ἥτις ἀφεώρα τὴν ἀρμοδιότητα τῆς παύσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Χωροφυλακῆς, θὰ εἶνε ἡ τελευταία. Διότι, ἐν περιπτώσει ἐπαναλήψεως τοιοῦτου φαινομένου, ἡ Οἰκουμενικὴ θὰ ταφῇ ὑπὸ τὸ γελοῖον. Θὰ κινδυνεύσῃ ὅμως νὰ συμπαρασύρῃ καὶ τὴν Χώραν. Διότι αἱ στρατοκρατικαὶ σκiai διακυμαίνονται ἀκόμη πυκναὶ περὶ αὐτήν. Ἡ πολιτικὴ ἐξυγίανσις καὶ ἡ πολιτικὴ ἀποκατάστασις τῆς χώρας, τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη ἡ Οἰκουμενικὴ καὶ ἡ ὁποία ὑπῆρξεν ὁ κύριος λόγος τῆς δημιουργίας της, εἶνε ἀκόμη πολὺ μακράν. Ὁ στρατοκρατικὸς καρκίνος δὲν ἀπεκόπη ἀκόμη σύρριζα. Εὐρισκόμεθα εἰσεῖτι εἰς τὸ στάδιον τῶν δυσκολιῶν καὶ τῶν πρώτων κινήσεων. Καὶ ὅμως οἱ κ.κ. Ὑπουργοὶ τῆς Οἰκουμενικῆς ἔχουν τὴν ἀκρισίαν νὰ θεατριζῶνται ἐκάστοτε πρὸ τοῦ κοινοῦ διὰ ζητήματα, διὰ τὴν ἀνευ διαδικασιῶν καὶ περιπετειῶν ἐξομάλυνσιν τῶν ὁποίων ἀκριβῶς ἀπεφάσισαν νὰ συνεργασθῶσι, τείναντες ἐκατέρωθεν τὰς μαύρας καὶ τῆς λευκᾶς χειρὸς των. Μήπως θέλουσι νὰ πιστεύσῃ ἐπὶ τέλους ὁ κόσμος, ὅτι δὲν εἶνε, παρὰ συνεργεῖον ἀναλογικῆς κατανομῆς, μεταξὺ τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν, τῶν διαφόρων ἐπικαίρων καὶ γονίμων νομματακῶς διοικητικῶν θέσεων, ἐν τῷ ὁποίῳ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν δικαιούται νὰ διαμφισβητῇ διὰ παντὸς μέσου τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὸν λείαν, ἀδιαφορῶν διὰ τὰς συνεπείας; Μήπως θέλουσι νὰ πιστεύσῃ ὁ Λαὸς, ὅτι ὄχι περὶ Οἰκουμενικῆς, ἀλλὰ αὐτόχρομα περὶ μικροπολιτικῆς κυβερνήσεως πρόκειται, ἀφοῦ οἱ πλείστοι τῶν Ὑπουργῶν της, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐμφανίσεώς της σχεδόν, δὲν φαίνονται νὰ ἔχουν ἄλλην σκέψιν καὶ ἄλλον προορισμόν, παρὰ νὰ θέτουν ἐκάστοτε ἐν

δοκιμασίᾳ τὴν πίστιν τοῦ Λαοῦ ἐπὶ τὴν ὠφελιμότητα τοῦ συνταγματικοῦ καὶ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ καθεστώτος καὶ τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ περὶ καλλιτέρου μέλλοντος, διὰ τῆς ἐξαφανίσεως ἀπὸ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς τῶν δικτατόρων καὶ τῶν στρατοκρατῶν, νὰ τὸν κάμνουν νὰ νοσταλγῇ ἐκὼν ἄκων ἀνεπιθυμήτους διοικητικὰς περιόδους, καθὼς καὶ νὰ δημιουργοῦν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἡ ἐν Ἑλλάδι κατάστασις εἶνε ἀνίατος; Ἀποβαλόντες ἀνίκανοι νὰ ἐμπεδώσουν καὶ νὰ διατηρήσουν ἐνιαῖον πολιτικὸν μέτωπον, δὲν ἐννοοῦν, ὅτι γίνονται οὕτω παράγοντες καὶ ἡθικοὶ αὐτοῦργοι ἐνιαίου πλέον στρατοκρατικοῦ μετώπου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πολὺ δυσκόλως θὰ εὕρεθῇ ὁ ἱκανὸς νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἐὰν θὰ εὕρεθῃ πλέον τοιοῦτος μίαν ἡμέραν; Ὁ Λαὸς τοὺς ἀρχηγούς των πολιτικῶν κομμάτων τοὺς ἀνεβίβασεν ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὴν ἐξουσίαν διὰ τρία μόνον θεμελιώδη ζητήματα: Διὰ τὴν οἰκονομικὴν περίσσωσιν καὶ οὐθμίσιν τῆς χώρας, διὰ τὴν ὀριστικὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῆς ἀπὸ τὴν πληγὴν τοῦ στρατιωτικοῦ ζητήματος καὶ τῶν στρατοκρατικῶν αὐθαιρεσιῶν καὶ διὰ τὸν ἐθνικὸν προσανατολισμόν αὐτῆς ὡς πρὸς τὰ ἐξωτερικὰ ζητήματα. Τὰ ἄλλα ζητήματα δὲν ὑπάρχουν οὐδόλως διὰ τὸν Λαόν, καὶ θέλει οὕτως νὰ ὑπάρχουν μόνον παρασηκηνιακῶς καὶ ἀδοξῶς διὰ τοὺς Ὑπουργούς της Οἰκουμενικῆς. Καὶ ὅμως κατήντησε μετ' αὐτὰ μόνον σχεδὸν ν' ἀναστατώνεται καὶ ν' ἀπασχολῆται σήμερον ἡ Ἑλλάς! Ὅποια ἀληθῶς ἀναξία κατάληξις τῆς μετὰ τόσων ἐλπίδων καὶ παλμῶν κυφορηθείσης καὶ συνεθείσης Οἰκουμενικῆς κυβερνήσεως! Ἐν ἀκόμῃ ζητήματι, ὅπως τὸ προχθεσινόν, καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ θὰ πέσῃ εἰς τὴν ἀβυσσόν. Εἶνε πιθανὸν νὰ εὕρεθῃ καὶ ἡ

ΑΡΘΡΑ ΠΟΛΙΤΕΥΤΩΝ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Δ. ΓΟΥΝΑΡΗ

Ἡ ἱστορία τῶν μεγάλων τῆς Χώρας, Κοινοβουλευτικῶν Ἡγετῶν δὲν ἐγράφη ἀκόμη. Θὰ ἀποβῇ ταυτοχρόνως—διαν, γραφῇ—καὶ ἡ πολιτικὴ ἱστορία τῆς μεγάλης ἐκείνης κοινοβουλευτικῆς ἐποχῆς, τῆς κλασικῆς ἐποχῆς, ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν τῆς ὁποίας ἐπιδρῶσιν ἀνεμορφώθη, ἐξεπολιτίσθη καὶ ἠνδρώθη ἡ Ἑλλάς ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ λαμπρύνῃ, ἑαυτὴν διὰ τῆς αἴγλης τῶν βαλκανικῶν πολέμων.

Ἀπὸ τοῦ 1865 ἐκ τῆς πλειάδος τῶν ἀνδρῶν τῆς Μεταπολιτευσέως ἐβάδισαν πρὸς τὰ ἔμπροσθεν ὁ Δημήτριος Βούλγαρης καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Κουμουνδούρος, ὁ Ἐπαμεινώνδας Δεληγιώργης καὶ ὁ Χαρίλαος Τρικούπης, ὁ Θρασύβουλος Ζαΐμης, καὶ ὁ Θεόδωρος Π. Δηλιγιάννης. Ἡ δὴν ἔκτοθεν νὰ διεφώνουν πρὸς ἀλλήλους. Ἀλλὰ πηλαίσαντες ἐπὶ τοῦ ἀγνοῦ κοινοβουλευτικοῦ στίβου ἴψωσαν τὸ κοινοβούλιον, ἀπέδειξαν, ὅτι ὁ λαὸς αὐτὸς ὑπάρχει ἄξιός τῶν συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν καὶ ἐν τῇ εὐγενείᾳ τῶν ἰδεῶν τῶν πάλαι, εὐρισκόν τὸ κραταιότερον ἔρεισμα τοῦ Λαοῦ αἱ ἐλευθερίαι.

Τῶν ἀνδρῶν τῆς Μεταπολιτευσέως ἡ σειρά ἐκλείει μὲ τὸν θάνατον τοῦ τελευταίου τούτων (1905). Ἀλλ' εἶχεν ἤδη διαπασθῇ εἰς ὥριμον κοινοβουλευτικὸν ἡγέτην ὁ Γεώργιος Θεοτόκης καὶ τῆς Ἀντιπολιτευσέως ἡ γείτο ὁ Δημήτριος Ράλλης. Τονίζω τοῦτο. Καὶ ἵνα ἐπὶ μᾶλλον καταδειχθῇ τῆς Ἀντιπολιτευσέως ἡ σημαντικωτάτη κοινοβουλευτικὴ χρησιμότης ἀρκοῦμαι εἰς ὅσα εἶπεν ὁ Χαρίλαος Τρικούπης, προπέμπων τοῦ Ἀλεξάνδρου Κουμουνδούρου τὸν νεκρόν, περὶ τῆς ἐν τῇ κοινοβουλευτικῇ Πολιτείᾳ σπουδαϊοτάτης, θέσεως τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἀντιπολιτευσέως. Καὶ ἔλεγε τότε ὁ ἐκ Μεσολογγίου ἡγέτης:

«Ἀπαραίτητος εἶνε ἡ ὑπαρξίς κραταιᾶς ἀντιπολιτευσέως πρὸς τὴν εὐρυθμίαν τῆς Κυβερνήσεως τῆς χώρας ἐνέργειαν· ἀλλ' ἀντι-

χώρα ἐπ' αὐτῆς εἰς αὐτήν. Ἀλλά, τότε, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀπολύτως βέβαιον, ὅτι τοὺς ἀποτελοῦντας αὐτὴν πολιτικοὺς ἀρχηγούς, τοὺς ἀλάχιστον, οὐδὲν καὶ οὐδεὶς, οὐδέποτε, θὰ δυνήθῃ ν' ἀνασύρῃ ἐξ αὐτῆς.

W

πολίτευσις κραταιὰ προϋποθέτει ἀρχηγὸν ἀναμφόρητον ἔχον, αὐτὸ κύρος ἐν τῇ Βουλῇ καὶ τῷ ἔθνει, τοιοῦτος δὲ πανθομολογῆτως ἦτο ὁ Κουμουνδούρος. Ὁ ἰδὺν τὴν ἀντιπολίτευσιν δὲν προχειρίζεται δι' ἐπισήμου διορισμοῦ, ἀλλ' ἀναδεικνύεται διὰ τῆς σιωπῆς καὶ ὁμοθυμοῦ τοῦ ἔθνους καὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ συναινέσεως, ἥτις μόνον ἐκ μακρῶν ἐκδουλεύσεων ἀπορρέει. Ὁ οὕτως ἀνεγνωρισμένος ἡγέτης τῆς ἀντιπολιτευσέως εἶνε συμπλήρωμα ἀπαραίτητον τῆς Κυβερνήσεως. Ἐφορῶν εἰς τὰς κυβερνητικὰς πράξεις ἐν τῇ συνειδήσει τῆς κυβερνητικῆς εὐθύνης θέτει τὰ ὅρια τῆς ἀντιδράσεως ὅπου παύει αὐτὴ ὠφελοῦσα τὴν πολιτείαν. Ἄνδρες δυνάμενοι νὰ καθέξωσι τοιαύτην θέσιν δὲν αὐτοσχεδιάζονται, ἡ δὲ ἐξαφάνισις ἀπὸ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς τοῦ τέως κατέχοντος τὴν θέσιν ἐπαξίως, εἶναι ἐθνικὴ συμφορά.....»

**

Ὁ Δημήτριος Γούναρης καὶ ὁ Νικόλαος Π. Δημητρακόπουλος ἐκλινοῦντο ὅπως συνεχίσωσι τοῦ ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν κοινοβουλευτικῶν θεσμῶν. Κακῇ Μοίρᾳ. Ὁ ἄεγκτος Γορτύνιος ἔσβυνε πρόωρος ἀφοῦ ἐλάμπρυνε Δίκαιον καὶ Δικαιοσύνην διὰ τῆς φωτεινοτάτης του διανοίας.....

Ἀλλ' ὁ Δημήτριος Γούναρης; Ὑπεστηρίχθη πολλάκις ὅτι οἱ μεγάλοι ἄνδρες ἀνὰ τὸν κόσμον εἶνε ἀπλούστατα τὰ ὄργανα μιᾶς μεγάλης ἐποχῆς. Διὰ τοὺς ἀναγνωρίζοντας τυχὸν τὴν βασιμότητα μιᾶς τοιαύτης θεωρίας ἀναδείκνυται ἐπὶ μᾶλλον μεγαλειώδης ἡ προσωπικότης τοῦ ἐκ Πατρῶν κοινοβουλευτικοῦ ἡγέτου, εὐρεθέντος κυβερνήτου εἰς τὰς κατ' ἑξοχὴν περιπετειώδεις ἡμέρας τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Ἐνθυμοῦμαι ἀπόσπασμά τι ἀπὸ τὸν ἐπιτάφιον τοῦ Ἀλεξάνδρου Κουμουνδούρου πρὸς τὸν Ἐπαμεινώνδαν Δεληγιώργην (16 Μαΐου 1879):

«... Τί πράττεις μ' ἔλεγον; Συνεργάζεσαι μετ' ἀνθρώπου ἔχοντος βιαίωτον χαρακτῆρα; Καὶ εὗρον τὸν Δεληγιώργην ἐνθερμώτατον ὑποστηρικτὴν τῆς τάξεως καὶ τῆς Βασιλείας. Δὲν σε γνῶρίζω τῷ εἶπον μίαν ἡμέραν, Δεληγιώργη· ἔχεις δίκαιον μοὶ ἀπεκρίθῃ, διότι μελετᾷς τὸ ἀντίγραφον καὶ ὄχι

τὸ πρωτότυπον. Μὲ ἀντέγραψαν κακῶς....»

Τὸ ἀντίγραφον ἀληθῶς τοῦ Δημητρίου Γούναρη εἶχον γνωρίσει ὅσοι παρεγνώρισαν καὶ ὑπετίμησαν τὸν ἐυγλωττότερον τῶν ἀνδρῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, τὸν ἄνδρα ἐκείνον περὶ τοῦ ὁποίου οἱ ἐπιτάφιοι θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπανελάμβανον ὅσα ἐπὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδα Δεληγιώργη ὑπὸ βαρυπενθούτων τῶν ρητόρων τότε ἐλέγχθησαν: «Τῆς Βουλῆς ὁ κλεινὸς ρήτωρ, τῆς ἐλευθερίας τὸ προπύργιον, τῶν κοινῶν συμφερόντων ὁ προστάτης, τῆς βασιλείας ὁ σκεπαστής, ὁ τὰς χεῖρας ἀγνός, ὁ τὴν φρένα δεινός, ὁ τῶν νόμων ἀνένδοτος, δορυφόρος ἐγένετο ἀνδραπαστος.... ἐν ὧρα σκότους καὶ γνόφου ἐν ἡμέραις ζάλης, κοινῆς. Τί δὲ ἡμῖν ἀπήκεν; Ἀπερίγραφον ἀχλὺν καὶ τὸ αἰοίδιμον αὐτοῦ ὄνομα....»

Ἡ ἱστορία ἀντιγράφει ἑαυτήν.....

**

Ἄν καὶ τὸ ἐγγχείρημα, τὸ ὁποῖον ἀνέλαβεν εἰς ἕκ τῶν θαυμαστῶν τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ὁ κ' Ἰωάννης Μάλλωσις, οὐδαμῶς ὑπάρχει εὐχερὲς, ἐπὶ τοσοῦτον ὅμως πολυτιμότερα ἀποβαίνει ἡ πρὸς τὴν χώραν ὑπηρεσία τοῦ μελετηροῦ συγγραφέως τῆς ἱστορίας τοῦ Δ. Γούναρη, ἥς πλήρης πρόκειται ἡμῖν ἡδη ὁ πρῶτος τόμος. Καὶ τοῦ ἐργώδους δευτέρου συμπληρουμένου, θὰ δύναται ἀσφαλῶς ὁ Ἕλληνας σπουδαστὴς οὐχὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ Δημητρίου Γούναρη, ἀλλ' αὐτὸν τοῦτον τὸν μάρτυρα τοῦ πολιτικοῦ Γολγοθᾶ τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος.

«Φημί τοίνυν—γράφει ὁ Λουκιανὸς ἐν τῷ: «Πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν»—τὸν ἄριστον ἱστορίαν συγγράφοντα δύο μὲν ταῦτα κορυφαῖα οἰκοῦν ἐχουσα ἡμεῖς, σύνεσιν τε πολιτικὴν καὶ δύναμιν ἐρημνευτικὴν.... ἵνα οὕτως, ὁ συγγραφεὺς ἀποβῇ «ἀφοβος, ἀδέκαστος, ἐλεύθερος, παρησιᾶς καὶ ἀληθείας φίλος...»

Ἐχομεν ὑπὲρ ποτε ἀνάγκην ἱστορίας ἀδεκάστου καὶ ἀληθοῦς. Ἡ γνῶσις τῆς πολιτικῆς ἱστορίας ἡμῶν ἀποτελεῖ δι' ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους τὸν σπουδαιότερον γνῶμονα. Ἄν ἅπασι ἅπαντες τῆς χώρας ταύτης οἱ πολιτικοὶ ἡγέται ἔθανον ἐπὶ τῆς ψάθης, πτωχοὶ ὡς οἱ ζωγράφοι—κατὰ τὸ παλαιὸν λόγιον—ὁ Δημήτριος Γούναρης ἔδανε κρηουργηθεὶς ὡς οὐδεὶς τῶν προγεγενημένων ἄλλὰ τὴν ὑψηλὴν πολιτικὴν ἀνδρῶν.

«Ἐπίστευεν εἰς τὸν προορισμὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐπολιτεύθη ὡς πιστεύων εἰς αὐτόν. Προῖόν αὐτὸς τῆς κανονικῆς λειτουργίας τοῦ φιλελευθέρου ἡμῶν Πολιτεύματος προεμάχησεν ὑπὲρ τῆς βαθμιαίας παγιεύσεως αὐτοῦ ὡς τοῦ μόνου δυναμένου νὰ παράσχῃ τῷ Ἕλληνισμῷ ἐδραῖον καὶ πρόσφορον ἔδαφος εἰς τὴν μοιραίαν τῶν τυχῶν αὐτοῦ ἐξέλιξιν...» ἔλεγεν ὁ Χαρίλαος Τρικούπης τοῦ Ἀλεξάνδρου Κουμουνδούρου προπέμπων τὸν νεκρόν. Ἐν τῇ ἀγωνιώδει πάλῃ πρὸς παγίωσιν τοῦ Πολιτεύματος ἐδολοφονήθη ὁ Δημήτριος Γούναρης ὑπὸ τῶν ὑπονομευτῶν τοῦ Πολιτεύματος. Ἡ φωνὴ του, ἡ τὰ πλήθη ἐξεγείρουσα, εἶχε διὰ παντὸς σβύσει. Ὁ δορυφόρος τοῦ Πολιτεύματος ἔπεσε. Τὸ Πολίτευμα ὑπονομευθὲν ἀνετράπη. Τὸ ἔθνος ἀγωνιᾷ. Καὶ τὸ κοινοβούλιον τῶν Ἀθηνῶν ἐμφανίζει σήμερον, οἷαν ἐμφανίζει ὄψιν. Διὰ τὸ μὴ ἄνδρα ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐβασίλευε Δεβώρα....

**

Ἐπείγει νὰ ἀναφανῶσιν οἱ μιμηταὶ τοῦ ἔργου τοῦ κ. Ι. Μάλλωσις· ἐπείγει νὰ συγκροτηθῇ ἀρτία ἡ Πολιτικὴ ἱστορία ἐνὸς ἐκάστου τῶν μεγάλων τῆς πατρίδος ἡμῶν κοινοβουλευτικῶν Ἡγετῶν.

Ἐλεγεν ὁ Θιέρσος τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1868 εἰς τὴν Γαλλικὴν Βουλὴν:

«Ἀφότου τὸ ἀγγλικὸν ἔθνος ἠδυνήθη μετὰ μακρὰς περιπετειᾶς νὰ καθιερώσῃ ὥστε ἡ Κυβέρνησις νὰ εἶνε τέκνον τῆς πλειοψηφίας τοῦ κοινοβουλίου ἔκτοτε δὲν ὑπάρχει παράδειγμα, ὅτι ἐλάνθασθῃ ἡ πολιτικὴ τοῦ ἔθνους ἐκείνου....

Ὅτω θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἠρωτώμεν τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ὑστεροβούλους, τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ ἐπικριτὰς νὰ μᾶς εἵπουν:

—Τί θὰ ἦτο ἡ Ἑλλάς καὶ θὰ ἦτο αὐτὴ ἡ Ἑλλάς ἡ σημερινὴ ἀνευ τοῦ ἀπὸ τοῦ 1865 ἐλευθέρου κοινοβουλευτικοῦ βίου;

Ἀλλ' ἀτομικῶς ἐγὼ ὑποχρεοῦμαι πρὸς εὐχαριστίας τῷ συγγραφεῖ τῆς ἱστορίας τοῦ Δ. Γούναρη, δι' ἣν μοὶ παρέχει χρησιμοτάτην συμβολὴν πρὸς τὴν ἐργώδη ἀληθῶς συγγραφὴν μου περὶ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς γενέσεως αὐτῆς μέχρι τῶν κατ' ἡμᾶς χρόνων.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΠΕΤΡΑΚΑΚΟΣ

Βουλευτὴς Λακωνίας.

ΤΟ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

Ὁ κ. Ἀνδρέας Μιχαλακόπουλος, ἀρχηγὸς τοῦ Συντηρητικοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος καὶ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν — ἔκρουσε διὰ τῆς μακρᾶς τελευταίας ὁμιλίας του, κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς πολιτικῆς Δέσξης τοῦ κόμματός του, τὸ ἐπίμαχον σημεῖον. Τὸ μέγα ἐπίμαχον σημεῖον, τὸ διαιροῦν τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν ὅχι μόνον πολιτικῶς, ἀλλὰ, πρὸ πάντων, ἠθικῶς καὶ ψυχολογικῶς. Τὸ σημεῖον τῆς μορφῆς τοῦ πολιτεύματος. Ἐπρότεινε τὴν ὑποβολὴν ὑπὸ τὴν ἀμεσον κρῖσιν τοῦ Λαοῦ τοῦ ὅλου κειμένου τοῦ νέου Συντάγματος, ὅταν τοῦτο θὰ ἐπιψηφισθῇ ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ὥστε νὰ ἀποφανθῇ οὗτος διὰ δημοψηφίσματος, εἰς τοῦτο θὰ τοποθετηθῇ ὑπὸ τὴν λάμπριν Στέμματος, ἢ ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ Δημοκρατικοῦ σκούφου. Καὶ τοῦτο, ὅχι μόνον διότι ἀγαγνῶριζει «μίαν ἐπιφύλαξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου ὡς πρὸς τὴν μορφήν τοῦ πολιτεύματος, καὶ μίαν ἀντίρρησην ὡς πρὸς τὸν τρόπον, καθ' ὃν τὸ πολίτευμα ἦμῶν καθιερώθη», ἀλλὰ καὶ διότι «ἡ πατρις ἡμῶν ἔχει ἀνάγκην ὀριστικῆς γαλήνης... ἀπειλουμένη ἀπὸ τοὺς ἐσωτερικοὺς κινδύνους τῆς στρατοκρατίας καὶ τοῦ κομμουνισμοῦ, ἢ δὲ ὑγρότης τῆς παγκοσμίου ἐξωτερικῆς καταστάσεως εἶναι τοιαύτη, καὶ τόσαι αἱ ἀστραπαὶ, αἱ ἐκάστοτε διασχίζουσιν τοὺς διπλωματικοὺς δαίμονας, ἐγγὺς καὶ μακρὰν, ἀλλ' οὐχὶ ἀνευ φόβου οἰασθήποτε ἐπεκτάσεως τῆς θυνέλλης, ὥστε κτλ.». Ὁ κ. Μιχαλακόπουλος εἶναι ἀληθῶς ὁ προσαρμοστικώτερος πρὸς τὰς περιστάσεις ἐκ τῶν βενιζελωγενῶν ἀρχηγῶν καὶ ὁ ὀλιγώτερον αὐτῶν ἐδελουφλῶν. Μάλιστα πρέπει νὰ εἴπωμεν, ὅτι εἶνε ὁ μόνος ἐξ αὐτῶν ἀπὸ πολλοῦ διαισθανόμενος ὁξέως τὴν λαϊκὴν ψυχολογίαν καὶ καθαρὰ τὴν λαϊκὴν πραγματικότητα. Καὶ πρὸς τοῦτο, δὲν ἀφῆκε καμμίαν σημαντικὴν καὶ κρίσιμον ἐνκαιρίαν, χωρὶς ν' ἀποπειραθῇ τοῦλάχιστον μίαν οἰανδήποτε ἐξαφάνισιν τῶν ἀμαρτωλῶν συνθηκῶν, τὰς ὁποίας ἐκληροδότησεν εἰς τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς πολιτικοὺς διαδόχους του, ὁ Βενιζελισμὸς, διὰ τῆς ἐπαναστατικότητος καὶ τῶν ἀλληλοδιαδόχων πρα-

ξικοπημάτων αὐτοῦ, καθ' ὅλην τὴν διὰ τοῦ τόπου λαίλαπνόν καὶ πολύμορφον διαδρομὴν του. Δὲν πρόκειται ὅμως ἐνταῦθα νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ παρελθόντος. Ἀλλὰ εἶναι καταδικασμένος καὶ αὐτὸς νὰ περιορίζεται εἰς τὰς προσπάθειάς του ταύτας εἰς τεχνικὰς ἐξοικονομήσεις, νὰ μὴ δύναται νὰ ἐκταθῇ καὶ ἐπὶ τῆς οὐσιαστικότητος τῶν πραγμάτων.

Αἱ δὲ ἠθικαὶ καὶ ψυχολογικαὶ περιπλοκαὶ δὲν λύονται διὰ τεχνικῶν μέσων, καὶ τὸ ζήτημα τοῦ πολιτεύματος εἶνε διὰ τὸν μὴ δημοκρατικὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ὡς καὶ προείπομεν, ὅχι ζήτημα ἐπιφανείας καὶ πολιτειολογίας, συστήματος καὶ Δυναστείας, ἀλλὰ κυρίως καὶ πρὸ πάντων ζήτημα ἠθικὸν καὶ ψυχολογικόν. Οὕτε ἔχει τὴν ἀρχὴν του μόνον εἰς τὸ πραξικόπημα τῶν κ. Παπαναστασίου καὶ Παγκάλου, τῆς ἐπιβολῆς τῆς Δημοκρατίας ἐπὶ τοῦ Λαοῦ καθ' ὃν πολὺ γνωστὸν τρόπον ἐπεβλήθη αὕτη παρ' αὐτῶν, τρόπον προαποδοκιμασθέντα καὶ παρ' αὐτῶν τῶν κ. Μιχαλακοπούλου καὶ Καφαντάρη—οἱ ὅποιοι, ἐν τοῦτοις ἔσπευσαν καὶ οἱ δύο νὰ υἱοθετήσωσι καὶ νὰ ἐπευλογῇσιν τὰ ἀποτελέσματα—, ἀλλὰ καὶ πολὺ προγενεστέρας. «Ἦτοι, ἡ διατελοῦσα παρὰ καὶ καταφρονητικῶς ἀπέναντι τοῦ Δημοκρατικοῦ πολιτεύματος μερὶς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἐπερωτᾷ ἐκάστοτε ἐαυτήν, με ποῖον δικαίωμα καὶ κατὰ ποῖον δίκαιον καὶ με ποῖαν ἀδειαν καὶ με ποῖαν λογικὴν καὶ κατὰ ποῖαν ἠθικὴν ἀποψιν καὶ κατὰ ποῖον πολιτικὸν θέσμιον ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Βενιζελισμοῦ καὶ οἱ πρῶτοι πολιτικοὶ του παράγοντες—οἱ καὶ νῦν δρωντες ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς τῆς Ἑλλάδος—ὑψωσαν σημαίαν ἀνταρσίας ἐναντίον νομίμου καὶ ιστορικοῦ πολιτειακοῦ καθεστῶτος τῆς Ἑλλάδος, προεκάλεσαν τὴν ἀνάμειξιν τῶν ξένων, ὑπεβοήθησαν πραξικοπηματικὰς παρ' αὐτῶν σχετικὰς ἐνεργείας, ἀντέταξαν ἐνόπλους ἐσωτερικὰς δυνάμεις κατὰ τῆς συνειδήσεως τοῦ Λαοῦ, ἔγιναν κατόπιν ἀλληλένδετοι καὶ ἀλληλέγγυοι μετ' αὐτῶν, πότε ὁ εἷς, πότε ὁ ἄλλος, εἴτε θετικῶς, εἴτε ἀρνητικῶς, εἰς τὴν διαπράξιν καὶ νέων πραξικοπημάτων κατὰ τῆ-

πολιτικῆς καὶ πολιτειακῆς συνειδήσεως τοῦ Λαοῦ, ἀκόμη δὲ εἰς τὴν διάπραξιν καὶ συγερωτάτων προσωπικῶν ἐγκλημάτων ἐναντίον ἀντιφρονούντων πολιτικῶν; Καὶ βλέπουσα ἡ μερὶς αὕτη τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὅτι ὅλα ταῦτα ἐπεκαλύφθησαν ἀπλῶς ἐν τέλει ὑπὸ τὸν Δημοκρατικὸν σκούφον, παραγράφοντα ὑπὸ τῶν ἰδίων δημιουργῶν των—κατὰ τὸ Γιάννης κερᾶ, Γιάννης πίνει ἐρωτᾷ ἐαυτήν: Δύναται ποτε νὰ θέσῃ ἐν τῇ συνειδήσει τῆς καὶ ἐν τῇ κρίσει τῆς ἰσότητος τὴν Δημοκρατίαν πρὸς οἰονδήποτε ἄλλο πολίτευμα, τὴν Δημοκρατίαν, τὴν καλύπτουσαν σωρείαν ἐγκλημάτων, τὴν δημιουργηθεῖσαν μόνον ὅπως μετατοπισθῇ ὁ ἐκκερμῆς μέγας ἠθικὸς λογαριασμὸς μεταξὺ τῶν δημιουργησάντων, ἐπιδοκιμασάντων καὶ ἀνεχθέντων τὰ ἐγκλήματα ταῦτα καὶ τῆς ἀπ' ἀρχῆς ἀποδοκιμαζούσης ταῦτα μερίδος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ; Μήπως τοῦλάχιστον παρῆλθον αἰῶνες ἵνα ἐξασθενήσῃ ἡ ἐξ αὐτῶν ἐντύπωσις, ἡ μήπως ἀκόμη δὲν ἔχωμεν κατὰστασιν ἠθικῆς, ψυχικῆς καὶ δραστηκῆς ἐπὶ ἐπικοινωνίας τῶν κατὰ συνείδησιν ἔστω καὶ πεποιθήσεις πολιτειολογικὰς δημοκρατικῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν μετὰ τινων ἐκ τῶν πρωταγωνιστῶν τῶν ἀποτροπαίων ἐκείνων ἐγκλημάτων, κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν συγκοινωνούντων ἀγγέλων; Αὐτὴ εἶνε ἡ μία, ἡ πρώτη, ἡ θεμελιώδης ἀποψις τοῦ ἐπιμάχου ζητήματος. Ἡ δὲ ἐπιφύλαξις μιᾶς μερίδος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἀπέναντι τῆς δημοκρατικῆς μορφῆς τοῦ πολιτεύματος δὲν εἶνε ἀπλῶς «μία», οὔτε ἀπλῶς «μία» ἡ ἀντίρρηση κατὰ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐπεβλήθη τοῦτο. Εἶνε βαθυτάτη, ἐνιαῖα, συνολικὴ καὶ ἀδιάλακτος.

Ἀλλὰ, ὡς ἔλθωμεν καὶ εἰς τὴν πραγματολογικὴν ἀποψιν: Δεχόμεθα ὅτι τὸ Δημοψήφισμα τοῦτο, διενεργούμενον ὑπὸ τῆς Οἰκουμένης θὰ διενεργηθῇ ἐντελῶς ἀμερολήπτως. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἔχωμεν ἀποτελέσματα, οἷα ἀκριβῶς εἴχομεν καὶ κατὰ τὰς μόλις παρελθούσας βουλευτικὰς ἐκλογάς. Ἦτοι—ὡς τὸ δεχθῶμεν ἡμεῖς αὐτὸ—θὰ ἔχωμεν τρεῖς ψήφους ὑπὲρ τοῦ Βασιλικοῦ θεσμοῦ καὶ τρεῖς καὶ ἓν τρίτον ψήφον ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας. Εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο στερεὸν θεμέλιον ἵνα στηριχθῇ εἰς αὐτὸ οἰαδήποτε μορφή πολιτεύματος, ἢ θὰ θεωρηθῇ τοῦτο παρὰ τοῦ

ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος κόσμου ὡς πράγματι διερμηνευτικὸν τῆς πολιτικῆς συνειδήσεως τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπομένως αἶρον ὀριστικῶς καὶ τελεσιδικῶς τὴν δξύτητα τῆς πολιτικῆς ἀντιθέσεως καὶ ἀποκλείον τοὺς ἐξ αὐτῆς κινδύνους ἐν τῷ μέλλοντι; Ὅα εἴμεθα πολὺ ἀπλοῖ, εἰς δεχθῶμεν τοιαύτα τινά. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἡδελον ὑπάρχει ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος μωροὶ, οἵτινες θὰ ἐξαρχατήριζον τοιοῦτον ἀποτέλεσμα ὡς δυνατός κατοπτρίζον καὶ ἐμφανίζον πραγματικὴν καὶ ἀμετακίνητον θέλησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, οἱ μὴ θέλοντες καὶ μὴ δυνάμενοι ν' ἀπαρτίζωσιν ἄριστα καὶ θὰ διακηρύττωσι πανταχοῦ καὶ πάντοτε, ὅτι Δημοκρατικὸν πολίτευμα, τὸ ὁποῖον κυρίως θ' ἀπορρέῃ ἐκ τῆς ψήφου τῶν πολὺ ὀλίγων ὁρίμων καὶ πολὺ ὀλίγων ἀρμοδίων σήμερον διὰ τοιαύτην κρίσιν, ἀβρόχοις ποσὶ γεγομένων συμπολιτῶν ἡμῶν, πάντοτε ὅμως ἀδελφῶν, προσφύγων, δὲν δύναται νὰ γίνῃ; Ὅα χειμαζόμεθα αἰωνίως εἰς τὴν πολιτειακὴν καὶ τὴν πολιτικὴν ἀνωμαλίαν; Εἰς ἀπάντησιν τοῦτου λέγομεν, ὅτι ἡ συνεργασία ἐν τῇ κυβερνήσει ὅλων τῶν ἀντιθέτων ἠθικῶς καὶ ψυχολογικῶς πολιτικῶν ἀρχηγῶν, τῇ συγκатаθέσει τῶν ὑπ' αὐτοὺς πολιτικῶν κομμάτων καὶ τῶν ἐκείθεν καὶ ἐνθεν ὁμοφρόνων λαϊκῶν τάξεων, εἶνε ὑπεραρκετὴ ἵνα παγίωσιν πρὸς τὸ παρὸν ἐσωτερικὴν ὁμαλότητα καὶ ἵνα παρουσιάσῃ ἐνιαῖον τὸ μέτωπον τῆς Ἑλλάδος ἀπέναντι τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τῶν διαγραφόμενων ἐξωτερικῶν κινδύνων καὶ κρίσεων. Ἀρκεῖ τὰ μέλη τῆς κυβερνήσεως ταύτης νὰ ἔχωσι καὶ τὴν ἠθικὴν φιλοτιμίαν, ἵνα φανώσιν ἀντάξια τῆς συνολικῆς ἐντολῆς τοῦ Λαοῦ, τὸ ἠθικὸν σθένος νὰ κατὰσσωσιν ἀμέσως ἐν τῇ γεννέσει τῆς πᾶσαν κίνησιν πρὸς δημιουργίαν νέων ἐσωτερικῶν περιπλοκῶν, ἢ ἀνανέωσιν τῶν παλαιῶν. Τὴν λαϊκὴν ἐντολὴν τὴν ἔχουσιν, ἔχουσιν ἐπομένως δικαίωμα νὰ μεταχειρίζονται οἰαδήποτε μέσα διὰ τὴν τήρησιν τῆς ἐσωτερικῆς ὁμαλότητος, καὶ δύνανται καὶ νὰ τὰ ἐξευρίσκωσιν ἐν κόλποις, ἀρκεῖ, ὡς προείπομεν, νὰ ἔχωσι τὴν φιλοτιμίαν πρὸς ἀποστολῆς των καὶ βαθεῖαν τὴν συντήρησιν τῆς πανελληνίου λαϊκῆς ἐντολῆς. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸ μέλλον, ὅταν ἡ οἰκουμένη κυβερνήσις κατορθώσῃ νὰ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣ ΔΙΑ ΤΑΣ ΣΥΜΜΑΧΙΚΑΣ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Η ΠΛΗΡΗΣ ΔΙΚΑΙΩΣΙΣ ΤΟΥ Δ. ΓΟΥΝΑΡΗ

«Εν πρὸς ἓν ἀποκαλύπτονται καὶ διασαφηνίζονται ὅλα τὰ σημεῖα, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὁ Βενιζελισμὸς καὶ ἡ παραφυσὶς αὐτοῦ ἐπανάστασις τοῦ 1922 ἔβαλλε συκοφαντικῶς ἐναντίον τῶν ἀντιβενιζελικῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν καὶ τῶν συνεργατῶν αὐτῶν ἐν ταῖς ἀντιβενιζελικαῖς κυβερνήσεσιν; ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τῆς μεγάλης ἐθνικῆς κρίσεως καὶ ἀνωμαλίας κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν πόλεμον, μέχρι τοῦ 22. Ἐν πρὸς ἓν ἀνατρέπονται διὰ τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἀνακινήσεως τῶν ζητημάτων ὅλα τὰ προτύργια τοῦ ψεύδους καὶ τῆς συκοφαντίας, ἀπὸ τῶν ὁποίων δρῶν ὁ βενιζελισμὸς ἐπὶ ἔτη κατὰ τῶν ἀντιπάλων του, ἐπέτυχεν ἐπὶ τέλους καὶ τὴν διὰ δικαστικῆς δολοφονίας ἐξόντωσίν των.

Ἰδού καὶ τὸ περιλάλητον ζήτημα τῶν συμμαχικῶν πιστώσεων διὰ τὰς ὁποίας εἶχε διατυπωθῇ δικαστικὴ κατηγορία κατὰ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν παρὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 22, ὡς παραιτηθέντων τῶν συμμαχικῶν πιστώσεων πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὡς γενομένων αἰτίων διὰ τῆς στάσεως των νὰ ἀρνηθῶσιν αἱ Δυνάμεις τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν υποχρεώσεων, τὰς ὁποίας εἶχον ἀναλάβει ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος, ἥτοι νὰ καταβάλλωσιν εἰς αὐτὴν τὸ ὑπόλοιπον τῶν πιστώσεων τοῦ 1918. Τὸ κατηγορητήριον τῆς ἐπαναστάσεως περιλαμβάνει καὶ τὰ ἑξῆς:

«Διότι παρεγνώρισαν τὴν ἀπὸ 25 Νοεμβρίου 1920 διακοίνωσιν τῶν αὐτῶν ὡς ἄνω Δυνάμεων περὶ οἰκονομικοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀποκλεισμοῦ εἰς περίπτωσιν ἀναφορᾶς τοῦ Κωνσταντίνου ἐπὶ τοῦ Θρόνου τῆς Ἑλλάδος στερήσαντες οὕτω τὴν Πατρίδα ἡμῶν συναλλάγματος 33 ἑκατομμυρίων δολλαρίων, 5 ἑκατομμυρίων ἀγγλικῶν λιρῶν καὶ 566 ἑκατομμυρίων φράγκων ἀφίσαντες τὸ παρὰ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς ἐκδοθὲν χαρτονόμισμα, ἀκάλυπτον, τὸ Δημοσίον χρεώστην τῶν ἀντιστοίχων ποσῶν τῶν ἐκδοθέντων»

ὁδηγήσῃ τὸ Ἑλληνικὸν σκάφος πρὸς τὸν λιμένα διὰ τῶν ὑφάλων καὶ τῶν σκοπέλων τοῦ παρόντος, τότε θὰ εὐρεθῇ καὶ ἀκίνδυνος τρόπος ὀριστικοῦ καθορισμοῦ τοῦ πολιτεύματος. Ὁ μόνος κίνδυνος σχετικῶς μὲ τὸ ζήτημα αὐτὸ εἶνε ἡ ἀκαιρος, ἀκριτος καὶ ἀψυχολόγητος ἐμφάνισις του ἐπὶ σκηνῆς.

ΑΧΑΙΟΣ

των χαρτονομισμάτων, δημιουργήσαντες, οὕτω τὴν πτώσιν τὸν ἐξευτελισμὸν τοῦ ἑλληνικοῦ χαρτονομίσματος, στερήσαντες τὴν Ἑλλάδα τῆς δυνατότητος πρὸς δόσιν ἐγγυήσεων διὰ τὴν σύναψιν ἐξωτερικοῦ δανείου ματαιώσαντες τὴν διὰ τῆς ἀπὸ 26 Φεβρουαρίου 1918 συμφωνίας μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, περὶ παροχῆς τοῦ πρώτου ὅλικοῦ καὶ πιστώσει, παροχὴν τοιοῦτου ὡς καὶ τῶν ὠφελειῶν τοῦ ἀρθροῦ 2 τῆς αὐτῆς συμφωνίας, δημιουργήσαντες τελικῶς διὰ πάντων τούτων καὶ ἄλλων συνεπειῶν τὴν οἰκονομικὴν καταστροφὴν τῆς Πατρίδος»

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ

Ὁ ἀείμνηστος Γούναρης, ἀπαντῶν εἰς τὸ κατηγορητήριον, εἶπεν εἰς τὴν ἀπολογία του, ὅτι κατὰ τὰς ἐπανειλημμένας ἐν Εὐρώπῃ δυναντήσεις αὐτοῦ μετὰ τῶν Ὑπουργῶν τῆς Ἀντάν, οὐδέποτε ἤκουσε διατυπωμένην ὑπ' αὐτῶν τὴν ἀξίωσιν περὶ παραιτήσεως τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου ὡς προϋποθέσεως διὰ τὴν Οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῆς Ἑλλάδος. Εἰδικῶς διὰ τὸ ζήτημα τῶν πιστώσεων, ἀνεφέρθη εἰς τὴν ἀπολογία τοῦ Πρωτοπαπαδάκη. Ὁ τελευταῖος εἶχε δηλώσει κατ' αὐτὴν ὅτι τὴν καταβολὴν τῶν πιστώσεων εἶχον ἀρνηθῆ αἱ Δυνάμεις καὶ ἐπὶ Κυβερνήσεως Βενιζέλου, δυνεπεία δὲ τῆς ἀρνήσεως ταύτης εἶχον δυνάμει ἐπανειλημμένα ἐξωτερικὰ δάνεια καὶ εἶχεν ἐκδοθῇ χαρτονόμισμα. Εἰδικῶς διὰ τὴν ὑποψήφιαν Γούναρη—Χόρν, ὁ ἀείμνηστος Πρωτοπαπαδάκης εἰς τὴν ἀπολογία του εἶχε διασαφηνίσαι τελεσίως τὸ ζήτημα χωρὶς νὰ γίνῃ δεδιὰς πιστώσεως ὑπὸ τῶν ἀναδεχθέντων προκαταβολικῶς τὴν ἐντολὴν νὰ τὸν δολοφονήσῃ δολοφονικῶν. Ἐν τέλει αὐτῆς λέγει:

«Ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τουτέστιν εἶπεν εἰς τὴν ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν: «θὰ πληρώσω ἐγὼ εἰς τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν τὰ 137 1/2 ἑκατομμυρίων, τὰ ὁποῖα ἐξέδωκα καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι ἡγγυημένα μὲ τὰ 5 1/2 ἑκατομμυρίων, αἱ ὁποῖαι μένουσιν ἀπλήρωτοι εἰς τὸν πότον ὥστε ἡ ἑθνικὴ τράπεζα νὰ μὴ δικαιούται νὰ ζητήσῃ τι ἀπὸ ἡμᾶς». Ἀνελάβομεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώσωμεν τὰ 137 1/2 ἑκατομμυρίων εἰς τὴν τράπεζαν νὰ τ' ἀποσύρωμεν νὰ τὰ κάψωμεν, διὰ νὰ ἐκλίπουν ἀπὸ τὴν κυκλοφορίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν ἡγγυημένα μετὰ 5 1/2 ἑκατομμυρίων, τὰ ὁποῖα ὀφείλοντο ἀκόμη ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν. Ἰδού ἡ πραγματικὴ ὑποχρέωσις τὴν ὁποίαν εἶχομεν ἀναλάβει».

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ

Σήμερον μετὰ 5 ἔτη, ὅτε ἀνεκινήθη πρὸς λύσιν τὸ ζήτημα τῶν Ἀγγλικῶν πιστώσεων πρὸς τὴν Ἑλλάδα, τὸ «Ελεύθερον Βῆμα»

τῆς 11ης Ἀπριλίου ἔγραψε:

«Ἐπιδοτέτο ἐπὶ πολὺ, ὅτι διὰ τῆς δυσφωνίας Γούναρη—Χόρν εἶχομεν παραιτηθῇ τοῦ ὑπολοίπου τούτου. Ὁ κ. Βενιζέλος ὁμῶς κατὰ τὸν προπαρελθόντα Ἰούνιον τοῦ 1925 ὑπεδότηριζε διὰ τοῦ τότε πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν κυβερνήσιν ὑπομνήματός του, ὅτι οὐδέποτε ἡ Ἑλλάς παρητήθη τοῦ ὑπολοίπου τούτου. Καὶ δὲν περιορίσθη μόνον ν' ἀναφέρῃ πρὸς ὑποδότηριζιν τῆς ἀπόψεώς του ταύτης τυπικοὺς τινὰς λόγους, ἀλλ' ἐπεκατέδθη αὐτὴν τὴν δυσφωνίαν τοῦ Γούναρη—Χόρν.

Ἦτοι, ὁμολογίαι κατηγορηματικαί, ὅτι ἡ Ἑλλάς ποτὲ δὲν εἶχε παραιτηθῇ τῶν πιστώσεων!!!

Καὶ ὁ κ. Βενιζέλος ἐπὶ τῆς συμφωνίας Γούναρη—Χόρν ἐβάσισε τὰ ἐπιχειρήματά του ἐσχάτως, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος ἐν Λονδίνῳ κατὰ τὴν συνέλευσιν διὰ τὸ ζήτημα τῶν πιστώσεων, ἀποτιχὼν ἐν τέλει εἰς τὰς προσπάθειάς του!! Καὶ ἡ Ἑλλάς παραιτεῖται τῶν πιστώσεων σήμερον, ἐνῶ ἐπὶ Γούναρη δὲν εἶχεν οὐδόλως παραιτηθῇ, ὡς ἡ ἐγκληματικὴ ἐπανάστασις τοῦ

22 ἰσχυρίσθη καὶ ἐδέχθη!! Τὸ «Ελεύθερον Βῆμα» συνεχίζων τὰς ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἀνακινήσεις του εἰς τὸ ἴδιον φύλλον του γράφει ἐπὶ πλέον ἀποκαλυπτικῶς:

«Ὁ κ. Βενιζέλος ὑπεστήριξεν ὁρθῶς, ὅτι οὔτε ὁ πρῶτος οὔτε ὁ δεύτερος ὁρος ἐπραγματοποιήθησαν, ἐπομένως ὅτι δὲν ὑπάρχει παραίτησις. Ἐπρότεινε δὲ περὶ τούτου διαιτησίαν ἐνὸς Ἀγγλοῦ ἀρχιδικαστοῦ. Μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν τότε διαπραγματεύσεων, ὁ κ. Βενιζέλος, τῇ συγκαταθέσει τῆς τότε ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ὑπέβαλε τὸ ζήτημα τοῦτο πρὸς γνωμοδότησιν εἰς τὸν γνωστότατον Ἀγγλον νομομαθὴ καὶ διακεκριμένον πολιτικὸν σὲρ Τζῶν Σάιμον, ὅστις μετὰ δίμηνον μελέτην τοῦ ζητήματος ἐγνωμάτευσεν ὅτι πραγματικῶς, μὴ ἐκπληρωθέντων τῶν ὁρων τῆς συμφωνίας, παραίτησις τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ ὑπολοίπου τῶν πιστώσεων δὲν ὑπῆρχε».

Οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν ἂς σχηματίσωσιν ἥδη τὴν κρίσιν των καὶ ἂς τὴν φυλάξωσι διὰ τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ὁμιλήσῃ καὶ ἡ ἀληθὴς Δικαιοσύνη ἐπὶ τῶν γενομένων φεβρωτάτων ἐθνικῶν, ἠθικῶν καὶ δικαστικῶν ἐγκλημάτων, εἰς βάρος καὶ τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ ἐξόχως πατριωτικῶν καὶ ἐντίμων πολιτικῶν ἀνδρῶν.

Ι. Μς.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤΟΥ

SINE IRA ET STUDIO

Κατὰ περίεργον σύμπτωσιν, τὴν φράσιν τοῦ Πλουτάρχου, περὶ τοῦ δυσθηράτου τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας, ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ὁποίας ὁ κ. Ε. Φαρμακίδης δὲν ὤκνησε νὰ χαρακτηρίσῃ συλλήβδην τὴν κατὰ τοῦ Καποδίστρια ἀντιπολιτευσιν ὡς «ἀγρίαν ἀντιδραστικὴν ὀλιγαρχίαν, ἀπολαυστικῶς ὀρχουμένην περὶ τῶν τραγικωτέρων ἐρεσιῶν» τὴν ἰδίαν, λέγω, ἀκριβῶς φράσιν ἐπικαλεῖται ὁ κ. Π. Καρολίδης, γνωστὸς διὰ τὰ φιλοκαποδιστριακά του αἰσθήματα, ἵνα ἀποδείξῃ «ὅτι παγγάλιπον εἶνε καὶ σήμερον ἔτι νὰ ἐκφέρωμεν γνώμην ἀμερόληπτον περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Κυβερνήτου». Μετ' ἐπιφυλάξεως δὲ δεχόμενος ὁ σοφὸς καθηγητὴς, τὰς διαφορὰς ἐξινεχθεῖσας γνώμας, καταλήγει οὐχ ἥττον εἰς τὸ ἀδιάσειστον συμπέρασμα, ὅτι τὸ πολιτικὸν σύστημα τοῦ Κυβερνήτου ἦτο «σύστημα προσωποικῆς ἐξουσίας, αὐταρχικὸν ἢ ἀπολυταρχικόν».

Ὁ κ. Φαρμακίδης ἰσχυρίζεται, ὅτι ἐκ δυσμενείας πρὸς τὸν Κυβερνήτην ἢ τοῦλάχιστον ἐξ ὑπερβολικῆς ἀξίας, ἦν ἀπέδωκα εἰς

τὰς γνώμας μιᾶς πλειάδος ἐπιφανῶν ἱστορικῶν, ἠδίκησα τὴν μνήμην τοῦ Κεοκρυαίου εὐπατρίδου, ὑποπέσας συγχρόνως καὶ εἰς ἀντιφάσεις τινάς.

Κατ' ἀρχὴν ὀφείλω νὰ τονίσω ὅτι, οὔτε ἐκ δυσμενείας διέστρεψα τὴν ἀλήθειαν, κατὰ τὸν ἀγαθὸν τῆς Χαιρωνείας φιλόσοφον, οὔτε ἔκοινα τὴν πολιτείαν τοῦ Κυβερνήτου ὡς δαπνὸς συγχρόνου πολιτικῆς μερίδος, μεθ' ἧς ὁ κ. Φαρμακίδης ἠθέλησε νὰ παραλληλίσῃ τὴν καποδιστριακὴν περίοδον, ἀλλὰ τελείως ἀνεξάρτητος, ἀνεπηρέαστος καὶ ἀμερόληπτος κοιτῆς, συνήγαγον ὀρισμένα συμπεράσματα ἐκ τῆς ἀντικειμενικῆς ἐρευνῆς τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης περιόδου.

Ἀτυχῶς ὁμῶς δὲν παρατηρεῖται τὸ ἴδιον καὶ εἰς τὴν ἐπίκοισιν τῆς κοιτικῆς μου. Διότι ἐν αὐτῇ καταφαίνεται ἀορετὰ σαφῶς ἡ χρησιμοποίησις τῆς πολεμικῆς μεθόδου, περὶ ἧς ὁμιλεῖ ὁ Βιλ. Παρέττο, καὶ ἥτις μοιραίως καταλήγει εἰς ἀτοπα πορίσματα, ἐρχόμενα εἰς σύγκρουσιν πρὸς ὅλους τοὺς κοινάνας τὸ ἔργον τοῦ Καποδίστρια, ἀπὸ τῶν Γεο-

βίνου, Μέντελσον, Μπαρτόλντι, Ζιέρς, Χέρτσπεργκ, Ρώς, Σ. Τροϊκούπη Σκληρού και Κορδάτου μέχρι των φίλων φρονούντων τῷ Κυβερνήτῃ, Παπαρηγοπούλου Καρολίδη και αὐτοῦ τοῦ φανατικοῦ καποδιστριακοῦ Ν. Δραγούμη. Ἀπαντες οἱ ἱστορικοὶ συμφωνοῦσιν ἐπὶ τοῦ ἑξῆς σημείου: ὅτι ὁ Καποδιστριακὸς εἰσήγαγε καὶ ἐνεκαίνισεν ἐν Ἑλλάδι πολιτικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον ἔφευρεν ἐκτυπον τὴν σφραγίδα τοῦ ἀπολυταρχικοῦ, ἐν τῇ μοναρχουμένῃ Εὐρώπῃ.

Ἀλλ' ἰδοὺ, ὅτι ὁ Κυβερνήτης χαρακτηρίζεται ὡς φιλελεύθερος, συνεγασμένος μετ' ἀνθρώπων, εἰς τὰ στήθη των ὁποίων ἔπαλλον ἀγαθὰ δημοκρατικὰ καρδίαι (!), ἡ δὲ ἀντιπολίτευσις ὡς μίσθαρνον ὀλιγαρχικὸν ὄργανον ξένων συμφερόντων. Ὁ πολιτικὸς φιλιτισμὸς πρὸς ὠρισμένας προσωπικότητας ἀγεί πάντοτε εἰς ὑπερβολάς, καὶ ὁ κ. Φαρμακίδης δὲν ἀπέφυγε ταύτας. Παρίσταται ὅθεν ἀνάγκη ὅπως ὑπομνήσωμεν ἐν ἀδραῖς γραμμαῖς τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν τοῦ Κυβερνήτου, ἵνα μὴ μείνῃ οὐδὲ ἴχνος ἀμφιβολίας περὶ τοῦ πολιτικοῦ του συστήματος.

Πρῶτον ἔργον τοῦ Κερκυραίου εὐγενοῦς, ἅμα τῇ καθόδῳ του ὑπῆρξεν ἡ διάλυσις τῆς Βουλῆς, ἡ ἀναστολὴ τῆς λειτουργίας τοῦ Συντοῦ τῆς Τροϊζήνης καὶ ἡ συγκέντρωσις ὅλων των ἐξουσιῶν εἰς χεῖράς του. Τὸ «πράξιμόν» τοῦτο, ὡς χαρακτηρίζεται ὑφ' ὅλων των ἱστορικῶν ὑπῆρξε κατὰ τὸν κ. Π. Καρολίδην θεωρητικῶς ἔκνομον καὶ πρακτικῶς ἄσκοπον καθ' ὃν τρόπον ἐγένετο. Δὲν ἀρκεῖται ὅμως εἰς τοῦτο· τηρεῖ ἀπέναντι των ἐπιφανέστερων ἀνδρῶν τῆς Ἐπαναστάσεως διαγωγὴν ὑπεροπικὴν καὶ βάνανσον, κατὰ τὸν Σ. Τροϊκούπη. Μεταχειρίζεται πρὸς τὴν ἰθύνουσαν τάξιν γλώσσαν σκαιάν, ἐνῶ τὸν ἑαυτὸν του ἀνακηρύσσει σωτήρα τῆς Ἑλλάδος, ἥτις ἐκλέξασα αὐτὸν κυβερνήτην της, δὲν ἔπραξε τι σπουδαῖον οὐδὲ προσέθεσέ τι εἰς τὸν ὄγκον τῆς φυσιογνωμίας του. Ἀναβιβάζει εἰς τὰς ἀνωτάτας θέσεις τοῦ Κράτους συγγενεῖς καὶ συμπολίτας του, ἀνθρώπους κατὰ κανόνα, κλασσικῶς ἀνικάνους διὰ τὰ ἀνατιθέμενα εἰς αὐτοὺς καθήκοντα. Ἐκ τοῦ νεποτισμοῦ δὲ τούτου, καὶ τῆς καινῆς ἐκλογῆς των περὶ τὴν διοίκησιν ἐμπεῖρων προσώπων δημιουργεῖται ὀλόκληρον σύστημα κατασκοπείας, ἐν τῷ ὁποίῳ, ὡς ἐν θερμικῇ πείῃ, καλλιεργοῦνται οἱ ὠτακουσταί, συγκοφάνται καὶ ραδιοῦργοι, καὶ χαλκεύονται αἱ χειροπέδες τῆς ἐλευθερίας των πολιτῶν. Γραμματοκοιμίσται συλλαμβάνοντο ὡς ὑποπτοί, καὶ ἐπιστολαὶ ἀποσφραγίζονται,

ἵνα... ἀπολυμανθοῦν, ἐνεκα τῆς ἐνεκυστάσεως τότε πανώλους (!) Νομιμόφρονες πολῖται, ἐνασκοῦντες τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεσθαι, καλοῦνται ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ δικαστηρίου, καὶ ἐνώπιόν των καίεται ἡ ἀναφορά, κατὰ διαταγὴν τοῦ Βιάρχου.

Διὰ τὰς ἐκνόμους ταύτας πράξεις δὲν εἶναι βεβαίως προσωπικῶς ὑπεύθυνος ὁ Κυβερνήτης, ἐνέχεται ὅμως οὐχ' ἥττον τὴν ἐκλογὴν των αὐθαιρέτων τούτων ὁργάνων, ὡς δέχεται καὶ ὁ Ν. Δραγούμης, ὅστις λέγει ὅτι ὁ Κυβερνήτης ἔπαθεν (ἀδίκως) ὅ,τι πάσχουσιν οἱ ἀρχηγοὶ των ἐθνῶν οἱ ὀλιγορροῦντες τῆς πρὸς Δημόνικον ταύτης παραινήσεως τοῦ Ἰσοκράτους «Εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς μηδενὶ χρόνῳ πονηρῷ πρὸς τὰς διοικήσεις· ὧν γὰρ ἐκεῖνοι ἀμάρτη σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσωσι». Ὅταν βραδύτερον συγκαλῇ τὴν Δ' ἐν Ἀργεὶ Συνέλευσιν καταδολεῖται τὸν τότε ἰσχύοντα στοιχειώδη περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν νόμον. Βραδύτερον δὲ διὰ των ἀστόχων καὶ αὐθαιρέτων ἐνεργειῶν των ἀδελφῶν του, ἔρχεται εἰς σύγκρουσιν πρὸς πάντας τοὺς ἐπισήμους ἀνδρας, ἡμετέρους καὶ φιλέλληνας, πυκνῶν τοιοιτοτρόπως τὰς τάξεις τῆς ἀντιπολιτευσέως.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν τοιαῦτα ὑπῆρξαν αἱ πολιτικαὶ μέθοδοι τοῦ Κυβερνήτου, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ χαρακτηρίζεται οὗτος φιλελεύθερος;

Ἀλλὰ παρατηρεῖ ὁ κ. Φαρμακίδης, κατὰ τὴν λογικὴν σκέψιν ὁ ἀπολυταρχικὸς Κυβερνήτης ἐβασίσθη εἰς τὰς μεγάλας λαϊκὰς μάζας; Καὶ ἐνῶ διαπιστοῖ τὴν φαινομενικὴν ταύτην ἀντίθεσιν δὲν δίδει τὴν λύσιν. Διότι βεβαίως δὲν ἀποτελεῖ λύσιν ὁ ἰσχυρισμὸς, κατόπιν των ἀνωτέρω, ὅτι τὸ σύστημα τοῦ Κυβερνήτου ὑπῆρξε δημοκρατικόν, ἐνῶ ἡ ἀντιπολίτευσις ἐξεπροσώπει τὴν ἀντίδρασιν. Τὴν λύσιν δίδομεν ἡμεῖς. Τὸ γεγονός, ὅτι ἐξήγησε νὰ στηριχθῇ εἰς τοὺς μεγάλους ἀγροτικούς ὄγκους, δὲν δύναται νὰ μᾶς ἀπατήσῃ ὅσον ἀφορᾷ τὴν βαθύτεραν οὐσίαν τοῦ πολιτικοῦ του συστήματος. Πάντως οἱ δικτάτορες ὅλων των ἐποχῶν καὶ ὅλων των

1) Ἀναφέρω τὸ ἑξῆς ἱστορικὸν γεγονός, ἐπειδὴ τὸ ὄνομα τοῦ θύματος τῆς αὐθαιρέσις τοῦ Βιάρχου, συμπίπτει πρὸς τὸ τοῦ ἐπικριτοῦ τῆς κριτικῆς μου. Ὁ γνωστὸς θεολόγος Θ. Φαρμακίδης, συγγενὴς ἴσως τοῦ κ. Ε. Φαρμακίδου, συλλαμβάνεται καὶ ὀπίσκειται εἰς τὰς φυλακάς, διότι ἀπέστειλεν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Μπενίξ. Ρούφον, ἐν τῇ ὁποίᾳ κατέκρινε τὴν πολιτικὴν τοῦ Κυβερνήτου. Μόλις δὲ μετὰ ἑξ μηνῶν ἀπεφυλακίσθη.

χωρῶν, ὡς ἔρεισμά των ζητοῦν τὸν λαόν, μὴ παύοντες μόλον τοῦτο νὰ εἶναι δικτάτορες. Ἀλλ' αἱ δικτατορίαι δὲν ἀποτελοῦν μόνιμα καθεστῶτα καὶ θάττον ἢ βράδυνον καταρρέουν. Ὅταν μάλιστα δὲν ὑφίστανται αἱ ἀντικειμενικαὶ ἐκείναι συνθήκαι, αἵτινες θὰ ἐξησφάλιζον εἰς αὐτὰς ποίαν τινα παγίωτητά, καθίστανται πρόξενοι κακοῦ μᾶλλον ἢ καλοῦ. Καὶ ἐπικαλούμενοι διὰ μίαν ἔτι φορὰν τὸν καθηγητὴν Καρολίδην παρατηροῦμεν μὲν αὐτοῦ, ὅτι ἡ ἐνασκηθεῖσα κηδεμονία τοῦ Κυβερνήτου ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἐδημιούργησε πλημμελῆ ἀντίληψιν καθηκόντων καὶ δικαιωμάτων αὐτοῦ, ἥτις μετέτρεψε τὰς μεγάλας ἀρετάς του εἰς βλάβην μᾶλλον ἢ ὠφέλειαν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς διὰ των ἀλληλοδιαδόχων Συνταγμάτων τῆς Ἐπαναστάσεως καθιέρωσε τὸ κοινοβουλευτικὸν πολιτεῖμα ὡς τὸ μᾶλλον ἀρμόζον εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν σύνθεσιν αὐτοῦ. Ἐδῶ δὲ ἀκριβῶς ἔγκειται τὸ σφάλμα τοῦ Κυβερνήτου, ὅστις ἐξέλεξεν, ἐκ θεωρητικῆς προτιμῆσεως (!) ἐν καθεστῶς μὴ ἐναρμονιζόμενον πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἡ ἔλλειψις δὲ αὐτῇ πολιτικοῦ συγχρονισμοῦ ἐν τῷ κυβερνητικῷ του συστήματι προκάλεσε τοὺς γνωστοὺς κλονισμοὺς του καὶ τὴν τελικὴν του κατάρρευσιν. Ἡ περαιτέρω δὲ ἐξέλιξις τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος κυροῖ τὴν ἀλήθειαν ταύτην.

1) Τὴν ἀποψιν, ὅτι ἐφήρμοσε συγκεντρωτικὸν σύστημα ἐνεκα ἀναληφθείσης ὑποχρεώσεως ἀπέναντι τοῦ Τσάρου, κατὰ τὴν περίφημον συνάντησιν τοῦ Τσαρκοεσίλου, ἀπορρίπτωμεν ἀσυνήγητί.

— Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑποστηριζομένην ἀποψιν ὑπὸ τοῦ κ. Φαρμακίδου, ὅτι ἡ πτώσις τοῦ Κυβερνήτου ὀφείλεται εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ιδιοσυγκρασίαν τοῦ Ἑλλήνος ἀρχοῦμεθα νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐρμηνεύωνται τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, διὰ μόνου τοῦ φυλετικοῦ παράγοντος, ὅστις δρᾷ μόνον ὡς ὑποκειμενικὸς συντελεστής, ὁσάκις ὑπάρχουν οἱ ἄλλοι ἀντικειμενικοὶ ὅροι. Οὕτω εἰς τὴν ἡμετέραν περίπτωσιν ὁ φιλικὸς παράγων ἐπέδρασεν ἁπλῶς εἰς τὴν ὑφισταμένην ἀντίθεσιν μεταξὺ Κυβερνήτου καὶ τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος, οὐδόλως δὲ ἐδημιούργησε τὴν σύγκρουσιν καὶ τέλος τὴν δολοφονίαν.

Διὰ δὲ τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ Κυβερνήτου, ἐπαναλαμβάνομεν καὶ πάλιν, ὅτι εἰς χώραν, ἐνθα ἡ ὀξύτης των πολιτικῶν διαμαχῶν ἐξικνεῖται μέχρις παραλογοῦσιν ἂν μὴ ἐγκληματικότητος, τοῦτο ὑπῆρξε φυσικὴ συνέπεια τῆς πολιτικῆς του.

Ἐπιμείναντες ἐπὶ τοῦ σημείου των πολιτικῶν μεθόδων τοῦ Κ' δὲν ἐσκοποῦμεν νὰ μειώσωμεν τὴν αἴγλην τῆς ἀληθοῦς ἐξόχου φυσιογνωμίας του, ἥτις παρὰ τὰ σκιαρά της σημεῖα, θὰ σελαγίζῃ εἰς τὸ πολιτικὸν στερέωμα τῆς Ἑλλάδος ὡς ἡ ἰσχυροτέρα προσωπικότης τῆς μετεπαναστατικῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ μόνον νὰ καταδείξωμεν τὴν ὑπ' αὐτοῦ παραγνώρισιν των τότε πολιτικῶν συνθηκῶν.

Κ. Η. ΜΕΝΤΩΡΟΣ

Υ. Γ. Ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐπεκαλέσθην γνώμας μόνον Ἑλλήνων, εὐμενῶς διατεθειμένων πρὸς τὸν Καποδιστριακὸν ἀποκλείσας τελείως τοὺς ξένους, ἵνα μὴ παρεξηγηθῶ, ὡς ἐκ συστάσεως ἀναλαβὼν μετ' αὐτῶν τὴν δυσφήμισιν τοῦ Κυβερνήτου.

ΖΗΣΕ ΒΑΣΙΛΗΑ

Ἡ δάφνη, στεφανώτρια, νικήτρια Σὲ στολίζει
—ὅτ' ἔμετωπο ἡ Ἀνδρεία Σου, ἡ Ἀρετὴ ὅτ' νοῦ Σου!
Ἡ Δόξα παραδότρια τ' ἀνίκητον σπαθιοῦ Σου
— Ἡ Νίκη, ὅπου ἔδ' περὶ πρηνῆς, περὶ κ' ἀντιφεγγίζει!

Λαμπρὸ Καμάρι μᾶς Φυλῆς, ἐλπίδα καὶ θρησκεία
ὅτ' νοῦ μᾶς ἔδουν!—Μὰ ὁ Θεὸς ἤθελε κατὰ ἄλλο
κι' ὁ χωρισμὸς Σου διὰταξε νάρθη κι' ἡ ἐξορία
γὰ νὰ Σὲ ἰδῇ ἡ ἀγάπη μᾶς ἀκόμα περὶ μεγάλῃ!

Καὶ ὅτ' ἡ γιορτὴ Σου δήμερα, λές λαχαροῦμε ὅλοι
Ποιὸς νὰ προφτάδῃ πρῶτός του—μὴν τὸν προκαλῇ ἄλλος
Νὰ ποῦμε: «Ζῆσε Βασιλῆα! χιλιόχρονος! Στὴν Πόλι!
—Μεγάλος εἶσαι, Θὰ γενῆς ἀκόμα περὶ Μεγάλος!»

Γ. ΠΕΛΑΕΡΕΝ

Ἐδημοσιεύθη στὴν «Ἠπειρον» τὴν 21) Μαΐου 1921)

ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΟΙ ΕΛΛΗΝΑΛΒΑΝΟΙ

Σπεύδων ἐπὶ τὸ τέλος τῆς μελέτης μου, ἦν μακροτέραν τῆς ἀρχικῶς διαγραφείσης ἔγγραφα τῇ πρόφρονι ὑποδείξει τοῦ διευθυντοῦ τῆς «Νέας Ἐποχῆς» παριδόντος τὸ στενὸν τοῦ χώρου, ἐφιστῶ τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν ἐπὶ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ὀνοματοθεσιῶν, ἃς παρέθηκεν ἐρευνῶν τὰ τῶν Ἐκκλησιῶν. Πλεῖσται ὀνοματοθεσίαι, ἐὰν μὴ ὅλαι, ἀπαντῶσι πανταχοῦ τῶν Φρυγοπικλασγῶν ἢ Φρυγοελληνικῶν χωρῶν, ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ Ἑλλάδι, ἐν τῇ μικρασιατικῇ Ἑλλάδι καὶ ἐν τῇ ἀφρικανικῇ Ἑλλάδι, προέρχονται δὲ κυρίως ἐκ τῶν Πρωτογραικικῶν ἢ τῶν Πρωτοελληνικῶν κοινωνικῶν σχηματισμῶν, καὶ δὴ τῶν Λελεικῶν, Καρικῶν, Λυκισκῶν. Τὰ ὀνόματα Κόδρινη, Κόδροι, Σκόδροι φερεῖ εἰπεῖν ἐνθυμίζουσι τοὺς Κόδρους, φυλὴν τῆς Κολχίδος, τὸν Κόδρον τῶν Ἀθηνῶν, τὸν Σκορδίσκον, τὸ ὀνομαστὸν τοῦ Καππαδοκικοῦ Πόντου ὅρος καὶ τοὺς Σκόδρους τῆς Ἰνδίας. Πάντα τὰ γεωγραφικὰ ὀνόματα καὶ πᾶσαι αἱ ὀνοματοθεσίαι ἐνθυμίζουσι καὶ ἀνακυκλοῦσιν ὀλοκλήρους λησμονηθέντας κύκλους ἐθνικῶν παραδόσεων τῆς Ἀρίας Φρυγοπελασγικῆς ἢ Φρογογραικικῆς, ὁμοφυλίας, ἃς ποικίλαι χιλιετηρίδων ὅλων τροπαὶ ὡς μύθους διέσωσαν, ἀλλὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη καὶ ἡ κοινωνιολογικὴ ἐπιστήμη ἀνεξωγόνησε, διαπιστώσασα τὸ ἀληθὲς πραγματικὸν αὐτῶν. Ὁ κοινωνικὸς σχηματισμὸς, ἡ ἀνθρωπολογικὴ διάπλασις, τὰ ἥθη, τὰ ἔθιμα, αἱ παραδόσεις τῶν λεγομένων Ἀλβανῶν, αὐτὴ ἡ ἐπιμονὴ αὐτῶν ὅπως θεωρῶσιν ἴδια ἔργα ὅσα ἐπετέλεσαν μεγάλα καὶ θαυμαστά οἱ ἐξελιγμένοι αὐτῶν ἀδελφοί, οἱ Γραικοὶ ἢ Ἕλληνες, τὰ πάντα μαρτυροῦσι τὴν κοινότητα τῆς καταγωγῆς καὶ τὴν κοινότητα τῆς σκέψεως. Κατὰ τὸν ἀείμνηστον Ζῶτον τὸν Μολοσσὸν ἢ λεγομένην σήμερον Ἀλβανία ἐκαλεῖτο Καρία, ὡς μαρτυρεῖται ἐκ τῶν ὀνομασιῶν Κε-Καρία καὶ Τοσ-Καρία ὧν τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἐμφανέστατα ὑποδηλοῖ τὴν Καρίαν. Ἐτέρα κοινότητος καταγωγῆς καὶ στενῆς συγγενείας ἀποδείξει παρέχεται ὑπὸ κοινωνικοῦ **φαινομένου** σπουδαιοτάτου «τοῦ τῆς προσφυγῆς εἰς οἰκίας καὶ συγγενεῖς χώρας ἐν ὧραις κινδύνων καὶ φόβων πρὸς ἀνάληψιν νέων ἀγόνων ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως».

Ὅτε τῷ 1204 οἱ Σταυροφόροι κατέλαβον **αἰφνιδιαστικῶς** τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ κατέλυσαν τὸ Βυζαντινὸν κράτος, τρεῖς Ἕλληνες πρόγρητες, ὁ Θεόδωρος Λάσκαρις, ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος Κομνηνὸς Δούκας, ἔσπευσαν ὁ πρῶτος εἰς Νίκαιαν, ὁ δεύτερος εἰς Κολχικὴν καὶ ὁ τρίτος εἰς Ἡπειρον, ἵνα ἀπὸ οἰκείων τόπων ἀγωνισθῶσιν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως, ἦν ἐπ'τυχῇ μετὰ πενήκοντά ὀκτὼ περίπου ἔτη, τῇ 25 Ἰουλίου 1261, ὁ Μιχαὴλ Η΄ Παλαιολόγος, βασιλεὺς τῆς Νικαίας. Βεβαίως τὸ βασίλειον τῆς Νικαίας καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ ἰδρυθὲν αὐτοκρατορικὸν κράτος τῆς Τραπεζούντος πολλὰ καὶ μεγάλα ἐπετέλεσαν, ἀγωνιζόμενα κατὰ τῶν Τούρκων, τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Φράγκων, ἀλλ' ἀναμφιβόλως οἱ ἀγῶνες τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἡπείρου, ἰδρυθέντος ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου Δούκα Κομνηνοῦ ὑπῆρξαν μέγιστοι διότι ἐστρέφοντο ὁμοίως κατὰ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Τούρκων, πλὴν κυρίως καὶ πρώτιστα κατὰ τῶν ποικιλονύμων Σλάβων, οὓς, «θηρὰς εἰσχωμάσσοντας», ἵνα μεταχειρισθῶ τὴν ἐκφρασὴν τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Λυχνιδου, α' Ἰουστινιανῆς, Δημητρίου Χωματηοῦ, κατώρθωσαν οἱ Δεσπότες τῆς Ἡπείρου «νὰ ἀπελάσωσιν ἢ νὰ ἀναλώσωσι, ἐργασάμενοι τὴν μερίδα ταύτην τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ἐλευθέραν τῆς ἐκείνων κακίας». Εἶνε εὐνόητον ὁποῖα τινα φοβερά θὰ ἐπῆρχοντο, ἐὰν δὲν ἐξηλαύνοντο τότε οἱ Σλάβοι ἐκ μεγίστου μέρους τῶν χωρῶν ἐφ' ὧν μέχρι τῆς σήμερον βουλμιῶντα στρέφουσι τὰ βλέμματα.

Γ. Κ. ΣΚΑΛΙΕΡΗΣ

(Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές)

Ἡ ΣΥΝΕΧΕΙΑ τῶν ἀναμνήσεων τοῦ ἐκλεκτοῦ συνεργάτου τῆς «Ν. Ἐποχῆς» κ. Σωτ. Σωτηριάδου, ἐπὶ τῶν τελευταίων δραματικῶν ἡμερῶν τοῦ ἀειμνήστου Δημ. Γούναρη, θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ προσεχές τεύχος.

Εξωλερικὴ ἔβδομας

Ἡ θέσις τῶν πραγμάτων ἐν Κίνα φαίνεται μεταβαλλομένη, ἐπέρχεται δ' οὕτω κατ' ἀναγκαίαν συνέπειαν ἀνάλογος μεταβολὴ εἰς τὴν μέχρι τοῦδε ἀσκουμένην πολιτικὴν τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἐνδιαφερομένων Δυνάμεων. Κατὰ τὴν διαμάχην Βορείων καὶ Νοτίων στρατευμάτων μέχρι τοῦδε ἡ νίκη ἀπέκλινε σχεδὸν ἀποκλειστικῶς πρὸς τὸ μέρος τῶν Νοτίων. Ἀλλ' αἱ τελευταῖες λαβοῦσαι χώραν μυριόνεκροι μάχαι ἀπέδειξαν νικητὰς τὰ Βόρεια στρατεύματα καὶ οἱ Νότιοι, κατὰ τὰς ὑπαρχούσας τοὐλάχιστον μέχρις ὥρας πληροφορίας, ἀναγκάζονται νὰ λάβουν στάσιν ἀμυντικὴν, ἐγκαταλείποντα τὸ σχέδιον τῆς πρὸς Πεκίνον προελάσεως.

Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀνακοπὴ τῆς προελάσεως τῶν Νοτίων καὶ ἡ ἐνδεχομένη ὑποχώρησις αὐτῶν ἐπιφέρει κατ' ἀνάγκην κλονισμόν τῆς ἐν Καντῶνι ἐθνικιστικῆς Κυβερνήσεως καὶ μείωσιν τοῦ γοήτρου καὶ τῆς ἐπιρροῆς τῶν αὐτόθι ἰσχυρῶς κυριαρχούντων Ρώσων Μπολσεβίκων. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ἀνεξαρτήτως πρὸς τὴν ἐπελθοῦσαν μεταβολὴν τῶν πολεμικῶν πραγμάτων, ἥτις δυνατόν εἶνε νὰ ἔχῃ πρόσκαιρον χαρακτῆρα, ἀξία μείζονος προσοχῆς εἶνε ἡ ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Κουσιμιστὰκ ἐπελθοῦσα ριζικὴ διάστασις. Οἱ Κινέζοι ἐθνικισταὶ ἐμφανίζονται σήμερον διηρημένοι εἰς «δεξιούς» καὶ «ἀριστερούς».

Πρὸς κατανόησιν τῶν γεγονότων σημειοῦμεν ὅτι ἡ μὲν «δεξιὰ» τοῦ Κουσιμιστὰκ περιλαμβάνει τοὺς καθαρῶς ἐθνικιστάς, τοὺς ἀποκρούοντας ἐξ ἴσου καὶ τὴν ρωσικὴν καὶ τὴν Ἀγγλικὴν ἀνάμειξιν, τοὺς ἐπιθυμοῦντας τὴν ἐπίτευξιν τῆς κινεζικῆς ἀνορθώσεως μόνον τῶν κινεζικῶν δυνάμεων καὶ ἐπιδιώκοντας τὴν καθίδρυσιν ἐν Κίνᾳ φιλευθέρου δημοκρατικοῦ πολιτεύματος ἀνεξαρτήτως ἢ κομμουνιστικῶν δογμάτων. Ἀντιθέτως ἡ «ἀριστερά» διατελεῖ ἐν πλήρει ἐξαρτήσιν πρὸς τὴν Μόσχαν. Ἐκείθεν λαμβάνουσα ὁδηγίαν, ἡθικὰς καὶ ὕλικας ἐνισχύσεις, ἐπιδιώκει τὴν ἐγκατάστασιν κομμουνιστικοῦ καθεστώτος, διάκειται ἐχθρικῶς πρὸς τοὺς Ἀγγλους ἀλλ' οὐχὶ βεβαίως καὶ πρὸς τοὺς Ρώσους.

Μέχρι τοῦδε ἐν Καντῶνι ἐπεκράτει ἡ Ἀριστερά. Ὁ τέως Πρόεδρος τοῦ Κουσιμιστὰκ Βάγκ, ἀποκλίνων πρὸς τὴν δεξιάν, εἶχεν ἐξαναγκασθῇ εἰς παραίτησιν καὶ εἶχεν

ἐξορισθῇ εἰς Γαλλίαν. Μετ' ὀλίγον δὲ ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου ἀρχιστρατήγου τῶν Νοτίων στρατευμάτων Τσιάγκ Τσέγκ ἀφηρητὸ ὁ τίτλος τοῦ Προέδρου τοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου καὶ τοῦ Ἀρχιστρατήγου, παρ' ὅλας τὰς μέχρι τοῦδε ἐπιτευχθείας πολεμικὰς ἐπιτυχίας. Ποία ὑπῆρξεν ἡ ἀφορμὴ τῆς δυσμενείας τοῦ Κουσιμιστὰκ πρὸς τοὺς δύο τοῦτους ἀρχηγούς, τοὺς προστατεύσαντας ποτὲ τὴν προενέργειαν τῆς σήμερον ἐμφανιζομένης Νέας Κίνας, δὲν εἶνε δύσκολον νὰ ἐρευνηθῇ. Ὁ μὲν Βάγκ ἀποκρούει τὴν κυριαρχίαν τῶν Ρώσων, ὁ δὲ ἀρχιστρατήγος ἀποκλίνει εἰς τὴν ιδέαν τῆς συνδιαλλαγῆς πρὸς τοὺς Βορείους, ἐπιθυμῶν κατάπαυσιν τοῦ διαξαγομένου ἐμφυλίου πολέμου.

Ἀλλὰ πρὸς τὴν ιδέαν τῆς συνδιαλλαγῆς φαίνεται ἀποκλίνων καὶ ὁ ἀρχιστρατήγος τῶν Βορείων Τσιάγκ-Τσὺ Λίν δηλώσας κατηγορηματικῶς πρὸς Ἀμερικανούς δημοσιογράφους ὅτι οὐδόλως ἀποκρούει τὴν συνδιαλλαγὴν, θέτει ὅμως ὡς ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν αὐτῆς τὴν τελειωτικὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν Ρώσων Μπολσεβίκων ἀπὸ τῆς Νοτίου Κίνας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο διαθεμιμένη νὰ δεχθῇ ἡ Δεξιὰ τοῦ Κουσιμιστὰκ ἀλλ' οὐχὶ ὅμως καὶ ἡ Ἀριστερά.

Εὐνόητον εἶνε ὅτι τὴν μεταλλαγὴν τῆς θέσεως τῶν πολεμικῶν πραγμάτων ὡς καὶ τὴν ὅλην κίνησιν πρὸς συνδιαλλαγὴν τῶν ἀντιμαχομένων κινεζικῶν δυνάμεων καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Δεξιᾶς τοῦ Κουσιμιστὰκ, παρακολουθεῖ μετ' ἀνησυχίας προσοχῆς ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία. Μὴ δυναμένη ν' ἀνεχθῇ οὐτὲ τὴν ἐπιδιωκομένην συνδιαλλαγὴν οὐτὲ τὴν ὑποχώρησιν τῶν Νοτίων, οὐτὲ τὴν κατῆσθαι τῆς Δεξιᾶς ἐν τῷ Κουσιμιστὰκ, δεδομένου ὅτι καὶ τὰ τρία ταῦτα γεγονότα ἐπερχόμενα θὰ εἶχον τελείως καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα διὰ τὴν σοβιετικὴν ἐπιρροήν, προσπαθεῖ διὰ παντός τρόπον ὅπως ἐπιφέρει ματαίωσιν αὐτῶν.

Ποῖται εἶνε αἱ ὁρωσικαὶ ἐνέργειαι πρὸς ματαίωσιν τῶν πρὸς συνδιαλλαγὴν ἀποπειρῶν καὶ πρὸς ἀνατροπὴν τῆς ἐπιρροῆς τῆς Δεξιᾶς ἐν Κουσιμιστὰκ δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν ἐπακριβῶς λόγῳ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν διαβιβαζομένων σχετικῶν πληροφοριῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς θέσεως τῶν Νοτίων στρατευμάτων, οἱ Μπολσεβίκοι φαίνεται ὅτι προπαρασκευάζουν κίνημα ἐν Μαν-

τζουρία και Μογγολία δια τακτικῶν καὶ ἀτάκτων δυνάμεων, ἐγχωρίων καὶ ξένων, στρατιωτικῶν καὶ ληστρικῶν, προσπαθοῦντες ὅπως συγκαταστήσωσι μέγα στρατεύμα δυνάμενον νὰ ἐπιτεθῇ πλαγίως κατὰ τῶν Βορείων. Ἄλλ' αἱ ἐνέργειαι αὗται τῶν Μπολσεβίκων φαίνεται ὅτι δὲν εἶνε ἀγνωστοὶ εἰς τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν Τοῦγκ-Τσὺν-Λίν. Ἐν προσφάτῳ ἀνακοινώσῃ πρὸς τὸν ἀμερικανικὸν τύπον ὁ στρατάρχης ἐδήλωσεν ὅτι κρατεῖ ἀνέπαφον παρὰ τὴν μαντζουρικὴν μεθόριον Σῶμα στρατοῦ περιλαμβάνον περὶ τὰς διακοσίας χιλιάδας ἀνδρας. Τὸ σῶμα τοῦτο δὲν θέλει χρησιμοποιηθῇ ἐπ' οὐδενὶ ὄρω εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν Νοτίων, ἀλλὰ θέλει παραμείνῃ ἐν πλήρει ἀπραξίᾳ, ἔχον ἀποκλειστικὸν προορισμὸν τὴν ἄμεσον καταστολὴν πάσης ἐν Μαντζουρίᾳ δυνάμενης νὰ ἐκδηλωθῇ ὥστικῃς δράσεως.

Σημειωτέον ὅτι ἡ Ρωσικὴ Κυβέρνησις, τοῦτέστι τὸ Συμβούλιον τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ λαοῦ, ἐδήλωσεν ἐπανηλειμένως καὶ διὰ παντὸς τρόπου καὶ δι' ἐπισήμου ἔτι πρὸς τὸ Φόρεϊν—Ὅφιν διακοινώσεως, ὅτι οὐδεμίαν ἀπολύτως ἔχει ἀνάμειν πρὸς τὰ ἐν Κίνα τελούμενα καὶ ὅτι εἶναι παντελῶς ξένη πρὸς αὐτά, ἀγνοοῦσα καὶ συμβαίνοντα καὶ οὐδεμίαν δι' οὐδενὸς κρατικῶ ὀργάνου προπαγάνδαν ἀσκοῦσα, εἴτε στρατιωτικὴν εἴτε πολιτικὴν. Ὑπὸ τοιοῦτον πνεῦμα ὁμίλησε προσφάτως ἐν δημοσίᾳ συναθροίσει ὁ διαδεχθεὶς τὸν Λένιν Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων Ρίκοφ. Δέον ὅμως ἐπὶ τοῦ προκειμένου νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ συμβούλιον τῶν Ἐπιτρόπων, τοῦτέστιν ἡ Κυβέρνησις, καίτοι συγκεντροῦσα τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ἐν τῷ Ρωσικῷ Κράτει δὲν ἀποτελεῖ τὴν μόνην πολιτικὴν δύναμιν. Ἐν Μόσχᾳ ὑφίσταται ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Τρίτης Διεθνούς, περιλαμβάνουσα εἰς τοὺς κόλπους της τοὺς Ποντίφικας τοῦ Κομμουνισμοῦ, φυλάττουσα τὰ δόγματα αὐτοῦ,

δίδουσα πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς κομμουνιστικὰς ὁργανώσεις τὰς ἀπαιτουμένας κατευθύνσεις καὶ διατυποῦσα ἐκάστοτε τὰς ἀναγκαίας θεωρίας, τῶν ὁποίων ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἐπιφορτισμένη τὴν ἐφαρμογήν. Ἀπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς Τρίτης Διεθνούς ἀνεξαρτήτως κατὰ τύπους ἀπὸ τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων, ἐκπορεύεται πᾶσα ἡ ἐν Ἀσίᾳ ἀσκουμένη ἀπὸ τινος κομμουνιστικῆς καὶ εἰδικώτερον ἡ ἀντιαγγλικὴ προπαγάνδα καὶ ἐξ αὐτοῦ πρέχεται ἡ ἐξέγερσις τῶν Ἐθνικιστῶν τῆς Καντῶνος. Ἐν ἡ περιπτώσει ἡθελον πραγματοποιηθῇ οἱ φόβοι κινήματος ἐν Μαντζουρίᾳ βεβαίως εἰς τὴν ἐνεργειαν τοῦ ἐν Μόσχᾳ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Τρίτης διεθνούς θὰ ὀφείλεται αὕτη.

Ἀλλὰ ταῦτα πάντα, καλῶς ἔχουσα ὑπ' ὄψιν της ἡ Ἰαπωνικὴ Κυβέρνησις καὶ μὴ δυνάμενη ν' ἀνεχθῇ ὥστικὴν δρᾶσιν ἐν Μαντζουρίᾳ, προαγγέλλει γενικὴν ἐπιστροφάν. Εἶνε προφανὲς ὅτι καὶ ἡ ἀπλή αὕτη προαναγγελία εἶναι ἱκανὴ νὰ ματαιώσῃ τὴν ὥστικὴν ἀπόπειραν. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχουσι τὰ πράγματα κατὰ τὴν ἐνεστώσαν θέσιν αὐτῶν ἡ ὥστικὴ ἐπίδρασις ἐν Κίνᾳ ἔχει καταφανῶς μειωθῇ. Ἐν περιπτώσει πλήρους ἐκμηδενισμοῦ αὐτῆς δυνάμεθα ἐκ τοῦ ἀσφαλτοῦς νὰ διακινδυνεύσωμεν τὴν προφητείαν ὅτι θέλει ἐπέλθῃ ἀναποτρέπτως ἀνάλογος κλονισμὸς τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστώτος καὶ ἐν Εὐρώπῃ.

Μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Σερβίας ἤρξαντο δεξαγόμενα ἄμεσοι διαπραγματεύσεις πρὸς διακανονισμὸν τῆς ἀναφύσεως διαφοράς. Βεβαίως τὸ γεγονὸς τοῦτο ἐπιτρέπει αἰσιόδοξους προβλέψεις ὅσον ἀφορᾷ τὴν τελικὴν λύσιν. Ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει δέον νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ ἔργον εἶνε δυσχερές, δεδομένου ὅτι ἡ Ἰταλία δὲν στέργει εἰς ἀναθεώρησιν τῆς συνθήκης τῶν Τυράνων.

PROBUS

Ἑσωτερικὴ ἑβδομάς

Τὴν ὑπόστασιν καὶ ἀτηρουμένην εἰσέτι διχογνωμίαν τῶν μελῶν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου διὰ τὴν ἀναθεώρησιν τῶν ἀδικῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἀνωτάτου Στρατ. Συμβουλίου πρὸς ἐπαναφορὰν τῶν ἐκτὸς τοῦ στρατεύματος ἀξιωματικῶν, διεδέχθη ἡ ἐκ τῆς ἀντικαταστάσεως ὑπὸ τοῦ κ. Τσαλδάρη

τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Χωροφυλακῆς διαφωνία τῶν δημοκρατικῶν ἀρχηγῶν, δημιουργήσασα ἀληθῆ ὑπουργικὴν κρίσιν. Ὁ κ. Τσαλδάρης, ἔχων ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ κατ' ἀρχὴν ἀπόφασιν τοῦ Ὑπουργ. συμβουλίου περὶ ἀντικαταστάσεως τοῦ συνταγματάρχου κ. Κατσῶνα, προέβη εἰς τὸν διορισμὸν τοῦ συνταγμα-

τάρχου κ. Καράμπελα. Ὁ κ. Καφαντάρης πληροφορηθεὶς τοῦτο ἐξανέστη καὶ ὑπέβαλεν αὐθωρὲς εἰς τὸν κ. Ζαΐμην τὴν παραίτησίν του, διεπιστώθη δὲ ὅτι καὶ οἱ κ.κ. Μιχαλακόπουλος καὶ Παπαναστασίου συνεφώνουν πρὸς τὴν ἀποψιν τὴν ὑποστηρικθῆσαν ὑπὸ τοῦ κ. Καφαντάρη, ὅτι ὁ διορισμὸς τοῦ ἀντικαταστάτου τοῦ κ. Κατσῶνα θ' ἀπεφασίζετο κοινῇ συμφωνίᾳ ὅλων τῶν ἀρχηγῶν. Ὁ κ. Τσαλδάρης ἐξ ἄλλου φρονῶν ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι τῆς ἀποκλειστικῆς ἀρμοδιότητος τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν παρέμεινεν ἀνένδοτος εἰς τὴν ἀποψιν του.

* *

Οὔτω τὸ ζήτημα τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Χωροφυλακῆς κ. Κατσῶνα διὰ τοῦ κ. Καράμπελα, ὑποδειχθέντος καὶ διορισθέντος ἐκ μέρους τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, ὑπῆρξεν ἀφορμὴ, ὥστε νὰ δημιουργηθῇ ἡ ἐντύπωσις εἰς τοὺς πολιτικούς καὶ δημοσιογραφικούς κύκλους καὶ εἰς τὴν κοινὴν γνώμην ἀκόμη, ὅτι ἐκινδυνεύειν ὁ βίος τῆς οἰκουμενικῆς κυβερνήσεως καὶ ὅτι ἡ διάσπασις αὐτῆς ἐθεωρεῖτο πλέον ἢ βεβαία. Εὐτυχῶς ὁ κίνδυνος τῆς διασπάσεως τῆς Οἰκουμενικῆς Κυβερνήσεως παρήλθεν, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ παύωμεν νὰ πιστεύωμεν, ὅτι παρόμοιοι κίνδυνοι δὲν θὰ ὑπάρξουν καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Ἡ ὀριστικὴ διευθέτησις τοῦ ἀναφθέντος ζητήματος ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς χωροφυλακῆς κ. Κατσῶνα ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν πολιτικῶν κομμάτων, τῶν ἀποτελούντων τὴν Οἰκουμενικὴν Κυβέρνησιν, ὅπως εἰσαχθῇ ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργικοῦ συμβουλίου, τὸ ὁποῖον συγκροτηθὲν τὴν παρελθούσαν Δευτέραν ἔθετο τὰς βάσεις τῆς κοινῆς συμφωνίας περὶ τοῦ τρόπου τῆς προφορῆς δηλονότι διαρρυθμίσεως τοῦ ζητήματος τοῦ νέου ἀρχηγοῦ τῆς Χωροφυλακῆς.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τοῦ ἐν λόγῳ Συμβουλίου ὁ κ. πρωθυπουργὸς ἐτόνισεν κατηγορηματικῶς, ὅτι οἱ σκοποὶ, δι' οὓς συνεκροτήθη ἡ οἰκουμενικὴ εἶναι κατὰ πολὺ ἀνώτεροι τοῦ ὑπὸ συζήτησιν θέματος, οἷον δὴποτε ἂν ἔλαβε τοῦτο ἔκτασιν καὶ ὅτι θὰ ἔπρεπεν ὁπωσδήποτε νὰ ἐξευρεθῇ ἡ ἐμπροσθέν λύσις.

Ἐν συνεχείᾳ ἀνεγνωρίσθη, ἡ ὑπὸ τῶν δημοκρατικῶν ἀρχηγῶν ὑποστηρικθῆσα ἀρχή, ὅτι τὰ γενικῆς φύσεως ζητήματα, εἰς τὰ ὑποία περιλαμβάνεται καὶ τὸ τῆς ἀνωτάτης διοικήσεως τῆς χωροφυλακῆς δέον ν'

ἀνάγονται ἐν τῷ μέλλοντι εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

Ἐπελθούσης κατὰ συνέπειαν κατ' ἀρχὴν συμπτώσεως ἀντιλήψεων ὅλων τῶν μελῶν τῆς κυβερνήσεως ὡς πρὸς τὴν ὑφισταμένην διαφορὰν, ἀπεφασίσθη ἡ ἐκδοσις κυβερνητικοῦ ἀνακοινωθέντος ἔχοντος οὕτω

«Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον διευκρινισθέντος ὅτι ἡ γενομένη ἀντικατάστασις τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Χωροφυλακῆς ἀφορᾷ μόνον προδωρινόν, ἐθεώρησε τὸ ἐμφανισθὲν ζήτημα λήξαν. Ἐπὶ τῇ δάσει δὲ τῆς δεκτικῆς γενομένης παρὰ πάντων τῶν μελῶν ἀρχῆς ὅτι τὰ γενικὰ ζητήματα πάντων τῶν ὑπουργείων, εἰς ἃ ὑπάγεται καὶ τὸ τοῦ ὀριστικοῦ διακανονισμοῦ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς χωροφυλακῆς, ὑπάγονται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν θέλει προβῇ εἰς εἰσήνησιν, εἰς τὸ προδεχῆς Ὑπουργικὸν Συμβούλιον περὶ τοῦ ὀριστικοῦ ἀρχηγοῦ.

«Ἀκολουθῶς διυκρινίσθη τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον περὶ τῶν ἁρθρῶν τοῦ Συντάγματος, ἀπεφασίσθη νὰ εἰσδηγηθῇ εἰς τὴν Βουλὴν εἰδικὰ μέτρα ἀσφαλιζόντα τὴν ταχίδην ἀποπεράτωσιν τοῦ δυνασταυματοῦ ἔργου».

Ἐπὶ τῆς διατυπωθείσης γνώμης περὶ διορισμοῦ ὡς ἀρχηγοῦ τῆς χωροφυλακῆς τοῦ υποστρατήγου κ. Τριλίβα ἡ τοῦ κ. Πέτσα, αἱ πληροφορίες ἔφερον μᾶλλον ὡς μὴ γενομένην ἀπὸ ἀμφοτέρους ἀποδεκτὴν τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Τσαλδάρη βολιδοσκοπίαν.

Κατὰ συνέπειαν τὸ ζήτημα τοῦ διορισμοῦ τοῦ νέου ἀρχηγοῦ τῆς χωροφυλακῆς παραμένει εἰσέτι ἐκκρεμές, μέχρις οὗ ἐκλεγῇ, κατόπιν κοινῆς τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν συμφωνίας, τὸ κατάλληλον πρόσωπον διὰ τοῦ διορισμοῦ τοῦ εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀρχηγείου τῆς Χωροφυλακῆς.

* *

Ἡ προσεχὴς εἰς Κορίνθον ἀφίξις τοῦ κ. Ἐλευθ. Βενιζέλου προτιθεμένου νὰ παραμείνῃ καθ' ὅλον τὸ θέρος εἰς τὰ Χανιά, ἐδημιούργησεν, ὡς εἰκός, ζωηρὰν συγκίνησιν εἰς τοὺς πολιτικούς καὶ δημοσιογραφικούς κύκλους, καὶ φῆμαι διάφοροι ἐκκυκλοφόρησαν περὶ τοῦ πραγματικοῦ σκοποῦ τῆς ἐν Ἑλλάδι καθόδου τοῦ πρώην Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων. Ἐγράφη ὅτι ψηφισθέντος τοῦ Συντάγματος καὶ συνιστάμενης τῆς Γερουσίας τὰ Δημοκρατ. κόμματα προτίθενται νὰ ὑποδείξουν τὸν κ. Βενιζέλον ὡς Πρόεδ-

δρον της Δημοκρατίας. Έν τούτοις ή πληροφορία αυτή έθεωρήθη άνακριβής υπό των πολιτικών κύκλων, υποστηρίζόντων ότι τὸ ὑπὸ τὸν κ. Ἀνδρ. Μιχαλακόπουλον κόμμα θεωροῦν ότι ή εἰς τὴν πολιτικὴν ἐνεργὸς ἀνάμιξις τοῦ κ. Ἐλ. Βενιζέλου θὰ σημάνη τὴν ἀπαρχὴν νέων ἐσωτερικῶν ἀνωμαλιῶν, δὲν προτίθεται νὰ συνεργήσῃ εἰς τὴν τοιαύτην προσπάθειαν τοῦ ὀρθοδόξου Βενιζελικοῦ πολιτικοῦ κόσμου. Τὴν αὐτὴν στάσιν, λέγεται πὶ θέλει τηρήσῃ καὶ ἡ ὑπὸ τὸν κ. Ἀλεξ. Παπαναστασίου «Δημοκρατικὴ Ἐνωσις» θεωροῦσα ὅτι ὁ κ. Π. Κουντουριώτης ἢ ὁ κ. Ἀλεξ. Ζαίμης θὰ ἦσαν οἱ πλέον προτιμητέοι Πρόεδροι τῆς Δημοκρατίας.

Δέον ὅμως νὰ τονισθῇ καὶ ἀπὸ τῶν στηλῶν τούτων, ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ κ. Βενιζέλου νὰ κατέλθῃ εἰς Ἑλλάδα, μετὰ τὰς κατὰ κόρον διατυμπανισθείσας δηλώσεις του ὅτι ἀπέχει ὀριστικῶς τῆς πολιτικῆς, δὲν συμβάλλει οὐδόλως εἰς τὴν εὐχερῇ ρύθμισιν τῶν ἐσωτερικῶν ζητημάτων διὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἀντίπαλοι ἡγέται τῶν κομμάτων συνηνώθησαν. Ὁ ἀδιάλλακτος ἀντιβενιζελικὸς τύπος θὰ εὖρον ἀφορμὴν—δικαίαν δὲ—νὰ θορυβήσῃ τὴν παρουσίαν τοῦ κ. Βενιζέλου ἐν Ἑλλάδι, ὁ ἀδιάλλακτος Βενιζελικὸς τύπος θ' ἀπαντήσῃ ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, καὶ ὅσοι δὲν πιστεύουν εἰς τὴν εἰλικρινείαν τῶν προθέ-

σεων τοῦ ἄλλοτε ἀρχηγοῦ τῶν φιλελευθέρων, οἵτινες δὲν εἶνε ὀλίγοι, θὰ προκαλέσουν τοιαύτην πίεσιν ἐπὶ τῶν συμπραττόντων μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν δημοκρατικῶν κομμάτων, ἀντιβενιζελικῶν ἀρχηγῶν, ὥστε μοιραῖες νὰ κινδυνεύσῃ ἡ σύμπραξις αὐτῶν μετ' ἐκείνων ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κυβερνήσει. Εὐχόμεθα ὀλοφύχως νὰ μὴ δικαιωθῶν οἱ ἀνησυχούντες ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ κ. Βενιζέλου ἐν Ἑλλάδι. Πάντως ὅμως φρονοῦμεν ὅτι ὁ κ. Βενιζέλος, ἡδύνατο νὰ παρατείνῃ τὴν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ διαμονήν του, μέχρις οὗ ἐλύοντο ὅλα ἐκεῖνα τὰ κεφαλαιώδη ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἐχώρισαν τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν εἰς δύο ἀντιμαχόμενα ζητήματα, καὶ δὴ τὸ Νολιβειακὸν τὸ ὁποῖον, βεβαίως, δὲν ἔλυσε τὸ περίφημον δημοψήφισμα τῆς 13ης Ἀπριλίου 1924.

**

Ἡ ἀνάγκη τῆς εἰσαγωγῆς εἰς δίκην τοῦ κ. Παγκάλου κατέστη ἐσχάτως καὶ ἰδίᾳ μετὰ τὴν ἀνησυχίαν ἣτη ἐξεδηλώθη παρὰ τῇ Κυβερνήσει ἐκτὸς ἀδεσπότου φήμης ὅτι ὁ κ. Πάγκαλος εἶχε δραπετεύσει ἐκ τῶν φυλακῶν τοῦ Ἰτζεδίν, ἐπείγουσα καὶ ἐπιβλητικὴ. Ἀπεφασίσθη ὅθεν νὰ ἐπιταχυνθῇ ἡ προκαταρκτικὴ διαδικασίᾳ πρὸς εἰσαγωγὴν τοῦ κ. Παγκάλου εἰς τὸ ἐκ τοῦ Συντάγματος προβλεπόμενον Εἰδικὸν Δικαστήριον.

Οἰκονομολογικὴ ἑβδομάς

Υπεγράφη ἐν Λονδίνῳ ὑπὸ τοῦ κ. Καλαμάνου ὡς ἀντιπροσώπου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ κ. Τσῶρτσιλ, ὡς μέλους τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως ἡ σύμβασις τοῦ διακανονισμοῦ τῶν πρὸς τὴν Ἀγγλίαν πολεμικῶν χρεῶν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ σύνολον τῶν χρεῶν τούτων συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν τόκων 1926 καὶ 1927 ὡς καὶ τὸ ἐκ 500.000 λιγῶν δάνειον τοῦ 1915 ὥρισθη εἰς 23.527.000 ἐξωφλητέας εἰς δόσεις ἐντὸς 62 ἐτῶν καὶ δὴ κατὰ τὴν κάτωθι κλιμάκωσιν διὰ τὸ 1926 θὰ καταβληθῶν 50 χιλ. λίραι, διὰ τὸ 1927: 150 χιλ. λίραι, τὸ 1928: 200 χιλ., τὸ 1929: 250 χιλ., τὸ 1930: 300 χιλ., διὰ τὰ ἔτη 1931—35 ἀνὰ 350 χιλ. ἀπὸ δὲ τοῦ 1936—1987 ἀνὰ 400 χιλ.

Ἀν τις λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὰ χρῆματά ἐγένοντο ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος χάριν τῆς ἀποκλειστικῆς ἐξυπηρετήσεως συμπεφρόντων τῆς Ἀντάντ ἐν Οὐκρανίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ, ὡς

ἐπίσης ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ σημερινὴ δυσμενὴς οἰκονομικὴ κατάστασις μας καθίσταται προφανές, ὅτι ὁ πραγματοποιηθεὶς διακανονισμὸς τῆς φέρει ζωηρὰν τὴν σφραγίδα τοῦ αὐστηροῦ λογιστικοῦ ὑπολογισμοῦ. Ὅπως δὴποτε, ἐφ' ὅσον ὁ τοιοῦτος διακανονισμὸς εἶχε τεθῇ παρὰ τῆς Ἀγγλίας ὡς ἀπαραίτητος προϋπόθεσις πάσης οἰκονομικῆς ἀρωγῆς τῆς Ἑλλάδος ἐκ μέρους τῆς Ἀγγλικῆς χρηματογορίας, δὲν ἦτο δυνατόν εἰμὴ νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸς ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ διακανονισμοῦ τούτου ὡς καὶ τῆς παραίτησεως τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ ὑπολοίπου τῶν πιστώσεων τοῦ 1918, εἰς ἣν ἀνεφέρετο ἡ συμφωνία Γούναρη—Χόρν, ὁ κ. Τσῶρτσιλ ἀπηύθυνεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν κ. Καλαμάνον, ἐν ἣ παρέχεται ἡ υπόσχεσις πλήρους ὑποστηρίξεως διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἑλλάδος. Μετὰ τὸν ἐπελθόντα διακανονι-

σμὸν ἡγγέλθη ἡ σύναψις δανείων τῆς Κτηματικῆς πίστεως ἐξ 1^{ης} ἑκατ. λιγῶν, ἐλπίζεται δὲ καὶ ἡ παροχὴ δανείων διὰ τὴν νομισματικὴν σταθεροποίησιν καὶ διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἐλλειμμάτων τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς τρεχούσης χρήσεως.

**

Ὁ κ. Καφαντάρης εἰσηγούμενος ἐν τῇ Βουλῇ τὴν ψήφισιν τῶν δωδεκατημορίων προέβη εἰς βραχείαν ἐπισκόπησιν τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἔργου τῆς Οἰκουμενικῆς Κυβερνήσεως. Ἐτόνισεν ὅτι εἰς τόσον βραχὺ χρονικὸν διάστημα ἡ Οἰκουμενικὴ Κυβέρνησις δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πλήρη ἀνόρθωσιν τῶν οἰκονομικῶν ἑρειπίων, ἅτινα κατελήφθησαν παρὰ τῆς Δικτατορίας. Τὸ ἔλλειμμα 1926—27 ἀνέρχεται εἰς 1.200 ἑκατ., προστιθεμένων δὲ εἰς τοῦτο τῶν ἀνειλημμένων ὑποχρεώσεων, ὑπολογιζομένης δὲ ἐξ ἄλλου καὶ τῆς κατὰ 270 ἐκ. μειώσεως τῶν ἐσόδων λόγω τῆς καταργήσεως τῆς δεκάτης, τὸ ὅλον ἔλλειμμα ὕπερ ἐκληρονόμησεν ἡ Οἰκουμενικὴ ἀνέρχεται εἰς 2700—2900 ἐκ. δοχ. Ὁ κ. Καφαντάρης ἐδήλωσεν ὅτι αἱ ὑποδειχθεῖσαι εἰς τὰ

στρατ. Ὑπουργεῖα οἰκονομίαι δὲν ἡδύναντο νὰ γίνοντο ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ ἐκτάσει, διότι ἄλλως θὰ ἐπήρχετο τελείως κατάργησις αὐτῶν. Διεμαρτυρήθη διὰ τοὺς ἀποδιδομένους εἰς αὐτὸν διορισμοὺς 1338 ὑπαλλήλων δηλώνει ὅτι μόνον 14 σφραγιστὰς διώρισεν εἰς τὰ δημόσια θεάματα χάριν τῆς καλυτέρας εἰσπράξεως τοῦ φόρου, οἱ ἕτεροι 77 ὑπάλληλοι ἦσαν ἀπαραίτητοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν. Ἐν τέλει ὑπεσχέθη ὅτι θὰ καταθέσῃ ταχέως τὸν προϋπολογισμὸν τελείως δὲ ἰσοσκελῇ.

Παρὰ τὰς ἀνωτέρω ἐν τῇ Βουλῇ δηλώσεις τοῦ κ. Καφαντάρη ἡ Κοινὴ Γνώμη δυσφορεῖ διὰ τὴν βραδύτητα ἣν οὗτος ἐπιδεικνύει ἐν τῇ συντάξει τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἐνῶ εἶναι γνωστὸν καὶ ἐπανειλημμένως ὑπεδείχθη ἔξωθεν ὅτι ἀνευ τῆς καταθέσεως ἰσοσκελοῦς προϋπολογισμοῦ οὔτε τὸ προσφυγικὸν δάνειον οὔτε ἕτερόν τι εἶναι δυνατόν νὰ συναφθῇ, παραδόξως ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν καθυστερεῖ εἰς τὴν κατάθεσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐπιβραδύνων οὕτω τὴν οἰκονομικὴν τῆς Χώρας ἐνίσχυσιν, ἥς ἡ ἀνάγκη καθίσταται ὁσημέραι ἐπείγουσα καὶ ἐπιβλητικὴ.

Π. Ε. Γ.

Ἡ ΔΩΡΕΑΝ ΠΑΡΟΧΗ ΤΟΥ Β. ΤΟΜΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Δ. ΓΟΥΝΑΡΗ

ΜΙΑ ΕΞΗΓΗΣΙΣ

Εἰς τὸ προηγούμενον τεῦχος ἡ «Νέα Ἐποχὴ» προήλθεν εἰς τὴν δῆλωσιν, ὅτι παῦει ἐφεξῆς ἡ παροχὴ διὰ τῶν ἐβδομαδιαίων τευχῶν αὐτῆς, τῶν φυλλαδίων τοῦ Β' τόμου τῆς Ἱστορίας Δ. Γούναρη, διότι τὸ σύστημα τοῦτο, ὅσον καὶ ἂν θεωρεῖται παρὰ τῶν συνδρομητῶν καὶ ἀναγνώστῶν ἡμῶν ὡς διευκολύνον οὐδιωδὸς τὴν ἀποκτίθιν τῆς Ἱστορίας, προσεπόριδεν, ἐν τούτοις, βαρυτάτας ζημίας εἰς τὴν «Ν. Ἐποχὴν». Ἀρκεῖ νὰ τονισθῇ, ὅτι ἐπὶ 2.500 συνδρομητῶν τῆς «Νέας Ἐποχῆς» ὑπὲρ τοὺς 800 λαβόντες ὅλην τὴν σειρὰν ὡς καὶ τὸν Α' τόμον τῆς Ἱστορίας, ἐξέωρσαν δυσχεραζόμενον πρὸς τὴν ἰδεολογίαν αὐτῶν ἡ ἀρνηθῶσι τὴν καταβολὴν τῆς συνδρομῆς τῶν! Ἐξ ἄλλων ἐκ τῶν παρεχομένων εἰς τὰ πρακτορεῖα καὶ ὑποπρακτορεῖα ἐφημερίδων πρὸς πώλησιν τριῶν χιλιάδων τευχῶν κατὰ ἐβδομάδα, τὰ μὴ διατεθέντα, ἐπεδωρόντο ἡμῖν κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνευ τῶν φυλλαδίων τῆς Ἱστορίας Γούναρη, τὰ

ὁποῖα ἀκραιφνεῖς ὁμόφρονες ἀφήρουν διὰ νὰ δχηματίζον τὸ διβλῖον τῆς Ἱστορίας ταύτης. Ἀναφέρομεν πρὸς τοῦτοισι δεῖ, εἰς τὰς Ἀθήνας, τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τὸν Βόλον, ὡς μὲν κατήγγειλον ἀγαπητοὶ ἡμῶν φίλοι, δεῖραι τῶν φυλλαδίων τοῦ Α' τόμου τῆς Ἱστορίας ἐπωλήθησαν ἀντὶ τριᾶκοντα καὶ εἰκοσι δραχμῶν. Αἱ δεῖραι αὗται προῦρχοντο, ἀδελῶς ἐκ λαθοχειρίας γενομένης εἰς τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων.

Κατόπιν τούτου μὴ ἐπιθυμούντες προτιθεσθαι τὸ «τὸ ἀπατόδιον» τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἱστορίας, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐποδωθῶμεν νέας ζημίας, ἀλλὰ καὶ μὴ ἐπιθυμούντες νὰ στεργήσωμεν τοὺς ἀναγνώστὰς τῆς Ἱστορίας τοὺς ἀγοράζοντας τὴν «Νέαν Ἐποχὴν» διὰ ν' ἀποκτιθῶν καὶ τὴν Ἱστορίαν, προήλθομεν εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς παροχῆς διὰ τοῦ ἐξωφύλλου τῆς «Νέας Ἐποχῆς» δελτίου, τὸ ὁποῖον θὰ παρέχῃ τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς ἀγοράστὰς ἐκάστου

τεύχους τῆς δωρεάν λήψεως τοῦ Β'. τόμου, ἅμα τῷ πέρατι τῆς ἐκδόσεως.

Ὁδὸν ἀφορᾷ τοὺς κ. κ. συνδρομητὰς οὗτοι θὰ λάβουν ἐπίσης δωρεάν τὸν Βοντόμον ἐρραμμένον, ἅμα τῷ πέρατι τῆς ἐκδόσεως, ἀφοῦ ἐννοεῖται καταβάλλουν τὰς συνδρομὰς τῶν τοῦ Β' καὶ Γ' ἔτους.

Τὰ τεύχη τῆς «Ν. Ἐποχῆς» τ' ἀποστέλλόμενα εἰς τοὺς κ. κ. συνδρομητὰς θὰ φέρουν ἐπὶ τοῦ δελτίου τὴν ὁδηγίδα ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ ἵνα διακρίνονται τῶν τῆς ἐλευθέρως ἀγορᾶς. Τὰ δελτία ταῦτα θεωροῦνται ἄκυρα, διότι δικαίωμα λήψεως τῆς Ἱστορίας Γούναρη παρὰ τῶν κ. κ. συνδρομητῶν θὰ εἶνε μόνον ἡ καταβολὴ τῆς συνδρομῆς, καὶ οὐχὶ τὸ δελτίον τοῦ ἐξωφύλλου τῆς «Ν. Ἐποχῆς».

Διὰ τοῦ συστήματος τούτου, καὶ οἱ συνδρομηταὶ καὶ οἱ ἀγορασταὶ ἐξασφαλίζουν πλήρως τὴν ἀποκτεσίν τοῦ Βοντόμου, μὲ τὸ τίμημα μόνον τῆς «Ν. Ἐποχῆς». Ἐξασφαλίζει ὁμῶς καὶ ἡ πωρὴ «Ν. Ἐποχῆς» τὴν κανονικὴν κυκλοφορίαν τοῦ βιβλίου, διὰ τὴν ἐκδοσὶν τοῦ ὁποίου εἰς τόσας ὑπεβλήθη καὶ ὑποβάλλεται θυσίας, ἀποτρέπονται δὲ καὶ ζημίαι, θέτονται εἰς κίνδυνον τὴν ὅλην ἰδεολογικὴν προσπάθειαν τῆς «Ν. Ἐποχῆς».

(Ἡ Διεύθυνσις)

Ἡ ἹΣΤΟΡΙΑ ΓΟΥΝΑΡΗ

Πρὸς τοὺς κ. κ. συνδρομητὰς

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Νέας Ἐποχῆς» ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐπιβραβεύσῃ τὴν ἐπιδειχθεσμένην ἀλληλεγγύην τῶν συνδρομητῶν μας εἰς τὴν προσπάθειάν τῆς πρὸς διαιωνίσιν τῆς Ἱερᾶς Μνήμης τοῦ πολυκλαύστου ἀρχηγοῦ Δημ. Γούναρη, ἀπεφάσισε νὰ δωρήσῃ ἑκάστην εἰς τὸν Α'. Τόμον τῆς Ἱστορίας εἰς τοὺς συνδρομητὰς ἐκείνους, οἵτινες ἤθελον ἐξασφαλίσαι δέκα τουλάχιστον ἐγγραφὰς συνδρομητῶν τῆς Ἱστορίας Γούναρη. Αἱ σχετικαὶ ἀγγελίαι ἀπεστάλησαν ἤδη εἰς ἕνα ἑκάστον τῶν κ. κ. συνδρομητῶν τῆς «Ν. Ἐποχῆς».

Οὐδεμίαν παραγγελίαν ἀποστολῆς ἀντιτύπων τοῦ Α'. Τόμου τῆς Ἱστορίας Γούναρη γίνεται δεκτὴ ἂν δὲν συνοδεύεται μὲ τὸ ἀντίτιμον

Ἀλληλογραφία

κ. Μιχ. Μωραΐτην Ἐνταῦθα. Εἶνε ἀπολύτως δεδικοιολογημένη ἡ παρατήρησίς σας. Ὡς βλέπετε ἐλήφθη ἡ σχετικὴ πρόνοια διὰ τοῦ δελτίου τοῦ ἐξωφύλλου, ὥστε οἱ ἀγορασταὶ τῆς «Ν. Ἐποχῆς» 15 τευχῶν κατὰ σειρὰν νὰ δικαιοῦνται παραδίδοντες τὰ δελτία νὰ λαμβάνουν τὸν Βοντόμον ὅταν ἐκδοθῇ, ἐρραμμένον καὶ μετὰ τοῦ πλουσίου ἐξωφύλλου του. Σὰς παρακαλοῦμεν νὰ διαδόσῃτε εἰς τοὺς φίλους σας τὴν τοιαύτην παροχὴν τῆς «Ν. Ἐποχῆς».

Πρὸς τοὺς Κους Γ. Πολυζούλην Κοζάνην, Δ. Λάμπρου Τύρναβον Κ. Μαυρωνᾶν, Ν. Ἠλιάδην Κρανιὰ Γρεβενῶν, Ἀχιλ. Παπαντωνίου Πόρον, Ἰωάν. Βαλασμάκη Σκόπελον, Γρ. Γρηγοριάδην Θεσσαλονίκην, Γ. Ἀντωνόπουλον Σελίαν, Ἀγκάτας, Γ. Στεφανίδην Σητείαν Κρήτης, Μιχ. Φεσᾶν Δράμαν, Ἀδ. Στασινοπούλον Πύλον, Ν. Παπακώσταν Σιάτισταν, Π. Πλάτωνα κάτω Ἀχαΐαν, Γ. Διναρδάτον Ληξούριον, Θ. Μέντζον, Π. Δογοθέτην Βήσανην Ἡπείρου Χρ. Θεοδοσίον Νικησιάνην, Δημ. Μπλάτσιον, Δόβραν Ζαγορίου, Ἠλίαν Φλυρόπουλον Μεσολόγγιον, Ἰ. Τσαμαδὸν Καβάλλαν, Σὰς ἐκφράζομεν τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην τῆς «Ν. Ἐποχῆς» διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Ἱδεολογικῆς τῆς προσπάθειας. Κον Τάσκον Γιαννούλην πρ. βουλευτὴν Θεσσαλονίκην. Ἀκρῶς συγκινηθέντες διὰ τὴν γενναίαν ἐνίσχυσιν τοῦ ἔργου μας, ἐκφράζομεν τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην μας.

Ἐκδόσεις

(Ἡ «ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ» δημοσιεύει κριτικὰς μόνον τῶν πρὸς αὐτὴν ἀποστέλλομένων βιβλίων)

Εἰς ἀποσταλὲν εἰς ἡμᾶς τεύχος τοῦ ἐν Ἀλεξανδρίᾳ, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐρευνα» ἐκδιδόμενου, μηνιαίου ὁραιότητος ἐμφανίσεως καὶ εἰς σχῆμα βιβλίου, νέου τούτου περιοδικοῦ περιλαμβάνεται μακρὰ ἀξιανάγνωστος μελέτη τοῦ διευθυντοῦ τῆς «Υγείας» ἱατροῦ κ. Β. Μωυσοῖδου, «ἐπαγγελματικὴ κατεύθυνσις» ἐπονομαζομένη, μετ' ἐξόχως ἐνδιαφέροντος πίνακος κατανομῆς τῶν ἐπαγγελμάτων ἀπὸ ὕγειονομικῆς ἀπόψεως. Ἡ «Ἐρευνα» ἔχει κοινωνικοπολιτικὴν σκοπιμότητα. Ἐξεδόθη παρὰ τοῦ Τμήματος Στατιστικῆς τῆς Ἐθν. Τραπέζης τὸ ἐτήσιον τεύχος, τὸ περιέχον τὰς τιμὰς τῶν ἑθνικῶν Δανείων εἰς τὰ Χρηματιστήρια Ἀθηνῶν, Παρισίων καὶ Λονδίνου, καὶ τῶν ἐξωτερικῶν συναλλαγμάτων ἐπὶ Παρισίων, Λονδίνου καὶ Ν. Ὑόρκης ἐν Ἀθῆναις, κατὰ τὸ ἔτος 1926.

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΣΚΟΥΛΟΥΔΗ

(ΠΡΩΗΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ)

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Δύο ἐμπιστευτικὰ ἀποστολαὶ

Β

Τὸ πρόσφατον ἐν Βουλγαρίᾳ πραξικόπημα, δι' οὗ προσηρτήθη ταύτῃ ἡ Ἀνατολικὴ Ρουμελία, ἐπροκάλεσε περὶ τὸ τέλος τοῦ 1885 γενικὴν ἐν Ἑλλάδι δυσφορίαν, ἐκ δὲ τῆς ὁσημέραι ὀγκουμένης λαϊκῆς ἀγανακτικῆς ἐπὶ τῇ αὐθάδει ὑταραγῇ χώρας Ἑλληνικῆς καὶ ὑπὸ Ἑλληνικοῦ κατοικουμένης πληθυσμοῦ καὶ τῇ ἀκουσίᾳ ὑπαγωγῇ αὐτοῦ ὑπὸ τὸ μισητὸν Βουλγαρικὸν κράτος, ἡπιλεῖτο ἐπιδρομὴ κατὰ τῆς Τουρκίας ἐὰν αὕτη δὲν ἤθελε στέρξει εἰς ἐδαφικὴν τινα πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀποζημίωσιν, διὰ τὴν πρὸς τοὺς Βουλγάρους παραχώρησιν τῶν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ρουμελίᾳ ἑλληνικῶν πληθυσμῶν.

Ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς δημοσίας γνώμης ἡ τότε κυβέρνησις Θ. Δηληγιάννη ἐν μὲν τῷ ἐξωτερικῷ προέβαινε εἰς διαβήματα διπλωματικά, ἐν δὲ τῷ ἐσωτερικῷ ἐλάμβανε τινα μέτρα, ἐνδεικνύοντα, ὅτι ἐν ἀνάγκῃ θὰ ἐχώρει μέχρι τῶν ἁκρῶν πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν Ἑθνικῶν ἀξιώσεων.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ Κυβέρνησις τῶν συντηρητικῶν ὑπὸ τὸν Μαρκήσιον Σώλσβαρν ἠνέοι ἀνεπιφυλάκτως τὴν εἰς τὴν Βουλγαρίαν προσάρτησιν τῆς Ἀνατολικῆς Ρουμελίας—ἐὰν μὴ αὕτη αὕτη ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις ὡς ἐλέγετο τὴν εἶχε παρασκευάσει—ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς μακρᾶς ἐν τῇ ἐξουσίᾳ παραμονῆς του, τὸ κόμμα τῶν συντηρητικῶν εἶχε τριβὴ καὶ ἐξεδηλοῦντο ἤδη ἀσφαλῆ συμπτώματα τῆς προσεχοῦς εἰς τὴν ἀρχὴν ἀνόδου τῶν Φιλελευθέρων ὑπὸ τὸν Γλάστωνα τὸν κεκηρυγμένον ἐχθρὸν τοῦ ἐρυθροῦ Σουλτάνου εἰς τὸν ὁποῖον, ὡς γνω-

στόν, καὶ μόνον τὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγγλοῦ πολιτευτοῦ ἐνέπνεε δέος.

Μηκέτι πολιτευόμενος ἠγνόουν εἰς ποῖον ἀκριβῶς σημεῖον διετέλουν αἱ μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας διπλωματικαὶ σχέσεις, ὅτε τὴν 15 Δεκεμβρίου 1885, ὁ ὑπασιστής τοῦ Βασιλέως Εὐδύμιος Χατζηπέτρος ἐπισκεφθεὶς με κατ' οἶκον μοι εἶπεν, ὅτι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἀνεκοινώθη εἰς τὸν Βασιλέα, ὅτι ὁ Σουλτάνος ἐπιθυμεῖ νὰ στείλῃ ἐκεῖ πρόσωπον τῆς αὐτοῦ ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ δύο ἡγεμόνες νὰ συνεννοηθῶσιν ἀπ' εὐθείας πρὸς ἐξεύρεσιν λύσεως τῶν τυχόν ὑφισταμένων μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν διαφορῶν καὶ πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ἐνδεχομένης ἐντεῦθεν προστριβῆς. Ὅτι ὁ Σουλτάνος ἐμφορῆται ὑπὸ τῶν ἀρίστων πρὸς τὴν αὐτὴν λύσιν διαθέσεων, ἀλλ' ὅτι πρὸς τούτοις ἐπιθυμεῖ νὰ τηρηθῇ ἀπόλυτος περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης μυστικότης, καθόσον ἡ γνώσις αὐτῆς ὑπὸ τρίτων οἶωνδήποτε θέλει ἀφεύκτως τὴν ματαιώσῃ.

Ὁ Βασιλεὺς, προσέθηκεν ὁ κ. Χατζηπέτρος, φρονεῖ, ὅτι σεῖς πρέπει ν' ἀναλάβητε τὴν λεπτὴν ταύτην ἀποστολήν, ἐπιθυμεῖ δὲ νὰ μάθῃ πότε θ' ἀναχωρήσῃτε ὅπως εἰδοποιήσῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἐπιθυμητὸν δὲ ἦτο, ἀπήντησα πρὸς τὸν Κον Χατζηπέτρον, πρὶν ἢ λάβῃ ἀπόφασιν τινα ἐπὶ τοῦ προκειμένου νὰ γνωρίσῃ ὁ Βασιλεὺς, ὅτι ὁ Σουλτάνος Χαμίτ, ὅσας περιστέλλεται πρὸς τὴν ὁμῶρον μικρῶν Χριστιανικῶν κρατῶν εἰς δυσχερεῖας ἀπειλού-

σας νὰ προσκαλέσουν Εὐρωπαϊκὴν τινὰ κατὰ τῆς Τουρκίας ἐπέμβασιν, συνειθίζει νὰ ζητῇ ἐπειγόντως, παρὰ τῶν πρὸς οὓς διαφωνεῖ ξένων, ἐναρξιν ἰδιαιτέρων συνεννοήσεων, διὰ τῆς ὁποίας, ἐὰν τὴν ἐπιτύχῃ, ἀφ' ἐνός μὲν σταματᾷ τὴν ἄμεσον τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων ἐπέμβασιν, ἀφ' ἑτέρου δέ, παρερχομένης τῆς ὀξύτητος τῆς καταστάσεως διὰ τῆς παρελκύνσεως τοῦ χρόνου, κατορθοῖ νὰ ματαιώσῃ τὰς τριαύτας συνεννοήσεις, ἢ ἀνάγει εἰς τὸ ἐλχιστον πᾶσαν γινομένην ὑπ' αὐτοῦ παραχώρησιν, ἐὰν τοιαύτη εἴχε καταστῇ ἀναπόφευκτος.

Ὡς πρὸς τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἐντολῆς, δι' ἧς μὲ ἡμεῖς ὁ Βασιλεὺς θὰ μοι ἐπιτρέψῃτε νὰ σᾶς ἀπαντήσω αὐριον.

Μετά τινας ἡμέρας ἀφοῦ ἐγενόμην δεκτὸς εἰς ἀπρόσβιν παρὰ τῷ Βασιλεῖ, ἀπῆλθον εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁπόθεν ἐστείλα τὰς ἐκθέσεις ταύτας.

Κωνσταντινούπολις 8 Ἰανουαρίου. 1886

Πρὸς τὴν Α. Μ. Τὸν Βασιλέα

Μεγαλειότατε,

Ἀφικόμενος τὴν πρωίαν τοῦ Σαββάτου ἔσπευσα νὰ εἰδοποιήσω ἀμέσως τὸν Ἀρτὶν Ἐφένδην Λαδιάν, ὑφυπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅτι ἐπεθύμουν νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ. Ἀπήντησεν αὐθημερὸν, ὁρίσας μοι χρόνον συνεντεύξεως τὴν ὀγδόην ὥραν τῆς ἐπομένης πρωίας εἰς Βεσικτὰς. Μετέβην εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ τοσοῦτο μᾶλλον ὅσῳ, ἅμα τῇ ἀφίξει μου, πολλὰ εἰκασίαι περὶ ταύτης καὶ πολλὰ ἀμέσως διεδόθησαν, ἅτινα καὶ ἀστυνομικὴν μυστικὴν ἐπιτήρησιν τῶν διαβημάτων μου προὐκάλεσαν ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων τοῦ Σεραγίου, ὡς αὐθημερὸν ἔμαθον καὶ ὡς κατὰ τὴν σύσκεψιν μοι ἐγνωστοποίησεν αὐθορμήτως αὐτὸς ὁ Ἀρτὶν Ἐφένδης.

Μετά τοῦ προσώπου-τούτου συνεδεόμην ἐκ παλαιᾶς γνωριμίας, ἐπομένως, ἡ μετ' αὐτοῦ συνδιάλεξις ἤρξατο ὑπὸ ὄρους μακρᾶς οἰκειότητος. Κατ' ἀρχὰς ὠμιλήσαμεν περὶ τῆς ἐν γένει πολιτικῆς καταστάσεως, βαθμὴν δὲ προσγγίσαμεν τὰ ζητήματα τῆς ἡμέρας ἐν οἷς καὶ τὸ ἑλληνικόν. Ὁ Ἀρτὶν Ἐφένδης ἐγίνωσκεν, ὅτι αἱ Δυνάμεις εἶχον ἐπιδόξῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ταυτοσημον διακοίνωσιν, δι' ἧς συνιστῶσιν αὐτῇ τὸν ἀφοπλισμόν, καίτοι δὲ ἐφαίνετο

πιστεύων ὅτι ἡ Ἑλλὰς θέλει προσχωρήσει εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην. μὲ ἡρώτησεν, ἐὰν ἐγίνωσκων ὅποια τις θέλει εἶσθαι ἡ ἀπάντησις ἡμῶν. Ἀφοῦ τῷ ἐξέθηκα, ὅτι ἐνεκεν κομματικῶν λόγων εἰς οὐδεμίαν διατελῶ σέβειν μετὰ τῆς παρούσης Κυβερνήσεως, ἐπομένως οὐδεμίαν ἐπίσημον πληροφορίαν ἔχω περὶ τῆς μελετωμένης εἰς τὴν διακοίνωσιν τῶν Δυνάμεων ἀπαντήσεως, «οὐχ' ἦττον, προσέθηκα, ἐξ ὅσων ἰδιωτικῶς γινώσκω περὶ τῶν σκέψεων τῆς Κυβερνήσεως καὶ κρίσεων ἐκ τῆς γενικῆς ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατοῦσης γνώμης δύναμαι νὰ σὲ βεβαιώσω, ὅτι ἐνώπιον τῆς ἐν τῇ Ἑλλερικῇ Χερσονήσῳ δημοῦργηθείσης καταστάσεως τῶν πραγμάτων, καὶ ἐφόσον δὲν ἐξασφαλισθῇ ἑδαφικὴ ἀποζημίωσις πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἡ Κυβέρνησις δὲν δύναται νὰ μὴ ἀρνηθῇ πρὸς τὰς Δυνάμεις τὸν ἀφοπλισμόν. Ἡ διακοίνωσις, εἶπον, εἶχεν ἐπιδιοθῇ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς ἐξ Ἀθηνῶν ἀναχωρήσεως μου, καὶ ὅμως, καθ' ἣν ἡμέραν ἀπηρρόχμην πᾶσα ἐξ αὐτῆς ἐντύπωσις εἶχεν ἀπαλειφθῇ, ἡ διακοίνωσις εἶχε σχεδὸν λησμονηθῇ, Κυβέρνησις δὲ καὶ λαὸς ἐξηκολούθουν μετὰ σπουδῆς τὸ ἔργον τῆς παρασκευῆς. Μέχρι τῆς μάχης τῆς Σλιβνίτης αἱ παρασκευαὶ τῆς Ἑλλάδος εἶχον ἴσως μᾶλλον χαρακτηρὰ συντηρητικόν, ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ, ὅτι ἡ Τουρκία ἤθελεν ἐπωφεληθῇ τῆς παρὰ τοῦ στρατοῦ τῆς τὴν Ρωμυλίαν καὶ κυρίως τὰς παρόδους τοῦ Αἴμου, σῶσιν δὲ οὕτω τὸ ἔργον τῆς Βερολινεῖου συνθήκης. Ἀλλὰ τὰ μετὰ τὴν ὀρθοῦσαν μάχην συμβαίνοντα ἠνάγκασαν τὴν Ἑλλάδα νὰ προσβῇ πλέον εἰς παρασκευαστικὰς ἐνεργείας, καὶ ἐμπιστευτικῶς σοὶ λέγω, ὅτι ἀπὸ δεκαπέντε ἡμερῶν ἡ Κυβέρνησις παρασκευάζεται σοβαρῶν καὶ πυρετωδῶς πρὸς τοιαύτην ἐνεργεῖαν καὶ δὲν εἶναι δυνατόν οὔτε εἰς τὴν παρούσαν οὔτε εἰς ἑτέραν Κυβέρνησιν νὰ ὀπισθοχωρήσῃ ἢ νὰ πράξῃ ἄλλως.» «Ἀτυχῶς αἱ πληροφορίες, ἃς καὶ ἡμεῖς ἔχομεν ἐξ Ἀθηνηνῶν, εἶπεν ὁ Ἀρτὶν Ἐφένδης, συμφωνοῦν, εἶπεν ὁ Ἀρτὶν Ἐφένδης. Πολὺ λυπὸν ἐντελῶς πρὸς ὅσα μοι λέγετε. Πολὺ λυπὸν εἶναι τοῦτο, ἀλλ' ἡ Τουρκία ἐπὶ τέλους δὲν ἔχει ἀφορμὴν νὰ ἐπιδιώκῃ σύγκρουσιν μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὁ Σουλτάνος καὶ πάντες οἱ ὑπουργοὶ ἐπιθυμοῦσιν εἰλικρινῶς τὴν διατήρησιν τῆς εἰρήνης, σὲ διαβεβαίω δὲ ὑπὸ ἐμπιστοσύνην καὶ ἐγὼ, ὅτι δὲν θὰ πράξῃ τίποτε ἡ Τουρκία δυνάμενον νὰ προκαλέσῃ τὴν ῥῆξιν τῆς εἰρήνης. Τοιαύτας ἐδωκα πανταχοῦ ὁδηγίας, τοιαύτη εἶναι ῥητὴ

διαταγὴ τοῦ Σουλτάνου. Ἀφοῦ λοιπὸν ἡ Τουρκία δὲν σᾶς προκαλεῖ, ἀφοῦ καμμία σπουδαία διαφωνία δὲν ὑφίσταται μεταξύ μας, ἐπὶ τίνι προφάσει θέλει μᾶς κηρύξῃ ἡ Ἑλλὰς τὸν πόλεμον; Δὲν βλέπω εὐλογοναίτιαν, οὐδὲ κἂν εὐλογοφανῆ.»

Τῷ ἀνέφερα τότε τὰ ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατοῦντα παράπονα, ὅτι μεθ' ὅλας τὰς εἰλικρινεῖς προσπάθειάς τῶν κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεων νὰ δημιουργήσῃσι σχέσεις πρᾶγματι φιλικὰς μετὰ τῆς Τουρκίας, σχέσεις βασιζομένας ἐπὶ κοινῶν συμφερόντων ἀπέναντι τῆς πολιτικῆς ἄλλων ὁμόρων τῆς Ἀνατολῆς λαῶν, ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις πάντοτε ἀπέχρουσε τὰς εὐμενεῖς διαθέσεις τῆς Ἑλλάδος, ἀνέφερον ἐν παρόδῳ τὴν κατάργησιν τῶν ταχυδρομείων, τὸ ζήτημα τῆς ἰθαγενείας, τὴν ἀρνήσιν τῶν ἐκτελεσθησάντων τῶν Προξένων, τὴν ἀρνήσιν τῆς ἐνώσεως τῶν σιδηροδρόμων, τὴν ἀρνήσιν πάσης δικαιοσύνης εἰς τοὺς ἐν Τουρκίᾳ δικαζομένους Ἕλληνας καὶ διάφορα ἄλλα καὶ κατέληξα εἰς τὰ ἑξῆς:

«Ἀλλὰ καὶ ἂν πάντα ταῦτα θέσῃ ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ ἡ Ἑλλὰς δὲν δύναται νὰ παρίδῃ τὰς συνεπειάς, ἃς συνεπάγεται δι' αὐτὴν ἡ νέα περὶ τὸ Αἶμον κατάστασις τῶν πραγμάτων. Ἡ ἐνωσις τῆς Ρωμυλίας μετὰ τῆς Βουλγαρίας ὑφαρπάζει πλέον τῶν ἑκατὸν χιλιάδων Ἑλλήνων, ἀναμφίβολον δὲ εἶναι, ὅτι ἡ εὐχερὴς ἐπιτυχία δι' ἧς ἐστέφθη σήμερον ἡ τόλμη τῶν Βουλγάρων θέλει καταστήσῃ αὐτοὺς ἐπὶ ἐπιθετικωτέρους ἐν Μακεδονίᾳ, ἔνθα, ὡς γνωρίζεις, τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἀνέκαθεν διατελεῖ ἐν ὑπεροχῇ, πᾶσα δὲ ἀπώλεια ἐν Μακεδονίᾳ εἶναι ἀπώλεια αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος. Τίς εἶναι σήμερον ὁ φύλαξ τῆς Μακεδονίας; Ἡ Τουρκία. Ἀλλὰ τί ἐπραξεν αὕτη ὅπως προλάβῃ τὸν ἐπαπειλούμενον κίνδυνον, τί ἐπραξεν ὅπως ἐξουδετερώσῃ ἢ ματαιώσῃ τὴν ἀπώλειαν τῆς Ρωμυλίας, τῆς εὐρισκομένης εἰς τὰ πρόθυρα αὐτῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως; ἀπολύτως οὐδέν. Καὶ οὐ μόνον οὐδὲν ἐπραξεν ὅπως προλάβῃ τὴν ἀπώλειαν ταύτην, ἀλλ' ἡ ἀνοχή, τὴν ὁποίαν ἐπέδειξε πρὸς τὴν Βουλγαρικὴν τόλμην, καὶ ἡ ἀπροσδόκητος στοργή, δι' ἧς ἡ Εὐρώπη περιέβαλε τοὺς καταστρέφοντας τὸ ἔργον τοῦ Βερολίνου, κατέστησαν πολλῶν μείζον τὸ κακόν, διότι παροτρύνουσι τοὺς Βουλγάρους νὰ ἐξακολουθήσωσι καὶ ἐπεκτείνωσι τὰ ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν ἐγχειρήματα ἀνέτως καὶ ἀσφαλῶς. Δύναμαι νὰ σὲ βεβαιώσω, ὅτι κατερχομένη εἰς τὸν ἀγῶνα ἡ Ἑλλὰς, ὡς βλέπω, ὅτι εἶναι ἠναγκασμένη νὰ κατέλθῃ, δὲν κατέρχεται ἐκ μίσους πρὸς τὴν

Τουρκίαν, ἴσως ἴσως μετὰ τινος ἀποτροφῆς θ' ἀναλάβῃ τοιοῦτον πόλεμον, ἀλλὰ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον τὴν ἀναγκάζει τὸ ζήτημα τῆς ὑπάρξεώς της, πιθανῶς οὐχὶ ὡς κράτους ἀλλὰ βεβαίως ὡς Ἔθνους. Ἐκ τούτων βλέπεις, ὅτι οὐχὶ προφάσεις, ὡς εἶπες, θέλει ἐφεύρει ἡ Ἑλλὰς, ἵνα πολεμήσῃ, ἀλλ' ὅτι ἀγεται ἀναποδράστως πρὸς τὸν πόλεμον ἐκ λόγων ὑψίστου συμφέροντος τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πρόκειται περὶ ὑπάπξεως ἢ μὴ ὑπάρξεως.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζήτημα τῆς ἐνώσεως τῆς Ρωμυλίας ἀπήντησεν ὁ Ἀρτὶν Ἐφένδης πολὺ σπεύδον, ἂν τὸ θεωρήτε ἐν Ἑλλάδι ὡς λελυμένον, ἡ τελευταία αὐτοῦ λέξις δὲν ἐρρήθη ἀκόμῃ. Ἀλλ' ὁ πόλεμος θέλει εἶσθαι καθύστερον διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἡ Τουρκία διατείνεται δυνάμεις πολὺ ἀνωτέρας, τὸ ὕψος τῆς εἶναι πολὺ μεγαλύτερον, τὰ μέσα τῆς δραστηριώτερα, πῶς ἀποφασίζει ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ ἀναλάβῃ τοιαύτην ἐνθὺν; Ἐχετε τοῦλάχιστον Δύναμιν τινα ἐνθαρρύνουσαν ὑμᾶς ἢ ὑποστηρίξῃ. Οὐδεὶς ἐν Ἑλλάδι, ἀπήντησα, ἀπατάται ὡς πρὸς τὴν σοβαρότητα τοῦ ἀγῶνος καὶ οὐδεὶς ὑποτιμᾷ τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις τῆς Τουρκίας. Καὶ τοῦτο μάλιστα εἶναι σοβαρὰ ἀπόδειξις περὶ τῆς ἀνάγκης εἰς ἣν διατελεῖ ὁ τόπος νὰ ἐξασφαλισθῇ, ἔστω καὶ διὰ πόλεμον, τὰ συμφέροντά του. Καίτοι, γινώσκει, ὅτι πρόκειται περὶ σοβαροῦ ἀγῶνος, οὐχ' ἦττον εἶναι ἀποφασισμένος νὰ τὸν ἀναλάβῃ, ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἐν αὐτῷ ἡ Ἑλλὰς θέλει κάμει χρῆσιν ὅλων τῶν πλεονεκτημάτων ὅσα ἡ ἀπανταχοῦ διασπορὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ θέτει εἰς τὴν ἐξουσίαν της.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν προστασίαν Δυνάμεως τινος, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι μὴ διατελῶν εἰς σχέσεις μετὰ τῆς Κυβερνήσεως οὐδεμίαν ἔχω περὶ τούτου θετικὴν πληροφορίαν. Ἀλλ' εἴτε τοιοῦτό τι ὑπάρχει εἴτε μὴ ὑπάρχει ἐκ τῶν προτέρων, δὲν γινώσκωμεν ἄρα τί συνήθως συμβαίνει εἰς ὁμοίας περιστάσεις; Ἀφ' οὗτον ἐφευρέθη τὸ Concert Européen γινώσκεις γεγονός, τι ἐν Εὐρώπῃ διεθνούς ὀφέως, μὴ προκαλέσαν εἴτε μυστικὴν εἴτε φανεράν διαφωνίαν μεταξὺ τινῶν ἐκ τῶν μεγάλων Δυνάμεων; Ἐγὼ δὲν γινώσκω τοιοῦτον, οὐδ' ἔχω λόγους νὰ ὑποθέτω, ὅτι ἡ ἐξαιρεσις τοῦ κανόνος θέλει ἐφαρμοσθῇ ἐπὶ τῆς προκειμένης περιπτώσεως. Ἄλλως τε, ὅταν ἀναλογίζωμαι τοὺς στενοὺς συγγενικοὺς δεσμοὺς τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ἰσχυροτέρων ἡγεμονικῶν οἰκῶν

τῆς Εὐρώπης, καὶ τὰς προσωπικὰς συμπαθείας τῶν ἰσχυρῶν, ἃς χαίρει ὁ Βασιλεὺς, δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω, ὅτι ἐν καταλλήλῳ στιγμῇ δὲν θέλει ἔχη σιβαρόν τι στήριγμα.

Γινώσκων μάλιστα τὴν σύνεσιν καὶ τὸ λελογισμένον τοῦ Βασιλέως, ἅμα ἴδω αὐτὸν κηρύσσοντα τὸν πόλεμον, θέλω ἐγὼ τοῦλάχιστον, ἀκραδάντως σχηματίζει ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἔχει ἤδη ἐξασφαλίσαι τὴν ἐπιτυχίαν ἐν πάσῃ περιπτώσει.

— Λοιπὸν ἠρώτησεν, ὁ Ἀρτὶν Ἐφένδης, εἰσθε ἀποφασισμένοι νὰ πολεμήσητε;

«Δὲν ἤλθον, ἀπήντησα, νὰ ἴδω τὸν Ὑφυπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ἀλλὰ τὸν παλαιόν μου φίλον. Ἐπομένως, ὅσα σοὶ λέγω, εἶνε ὅλως ἰδιωτικαὶ πληροφορίες, ἃς σοὶ δίδω διότι μ' ἐρωτᾷς καὶ διότι τὰ πράγματα ἐντὸς ὀλίγου θέλουν ἐπικυρώσῃ τοὺς λόγους μου.

Σὰς ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ἄνευ ἐδαφικῆς ἀποζημιώσεως πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἡ ῥῆξις εἶνε ἀναπόφευκτος, πλανῶνται δὲ ἡ σὰς πλανοῦν ὅσοι ἐκ τῶν Εὐρωπαίων σὰς ὑπόσχονται, ὅτι ἡ Ἑλλάς θέλει διαμεῖναι ἡσυχος.

— Πολύ, πολὺ λυποῦμαι δι' ὅσα μοὶ λέγεις, εἶπεν, ἡμεῖς δὲν θέλομεν πόλεμον κατ' οὐδενὸς καὶ ἐτι ὀλιγώτερον κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὅταν σεῖς μᾶς τὸν κηρύξετε, τί θὰ πράξωμεν, θ' ἀναγκασθῶμεν νὰ πολεμήσωμεν. Ἐπειτα ἴδωμεν τίνας ἀποζημιώσεις ζητεῖ ἡ Ἑλλάς ἀφοῦ οὐδὲν πρὸς τοῦτο ἔχει δικαίωμα.

— Βλέπω, ἀπήντησα γελῶν, ὅτι σὺ νομίζεις, ὅτι ἔχεις ἐνώπιόν σου κανένα ἀντιπρόσωπον τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔχεις ὄρεξιν νὰ συζητήσης περὶ δικαιωμάτων ἢ μὴ. Ἐγὼ οὐδεμίαν τοιαύτην ἐντολήν ἔχω παρ' οὐδενός, ἀλλ' ἐπειδὴ μ' ἐρωτᾷς, σοὶ λέγω ἀπλῶς τὸ ἀτομικόν μου φρόνημα.

Ἐγὼ φρονῶ, ὅτι ἐὰν μὲν ἐξευρεθῇ μέσον πρὸς τῆς συγκρούσεως νὰ λάβῃ συντόμως ἡ Ἑλλάς τὰ ὅρια τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου, θέλει ἀρκεσθῇ εἰς τοῦτο. Ἐὰν ὅμως ἐπέλθῃ ἡ σύγκρουσις, τότε πλέον ἡ τύχη τῶν ὅπλων καὶ τὰ συμφέροντα τῶν Δυνάμεων θέλουν κανονίσει τὰς ἀξιώσεις τῆς.

Μετά τὰς λέξεις ταύτας ἐπῆλθε μακρὰ συζητήσεις, ἡς τὴν λεπτομεροῦς ἀφήγησιν παραλείπω ὥς μὴ οὐσιώδη, καθ' ἣν ὅμως ὁ Ἀρτὶν Ἐφένδης συνεχῶς ἐπαναλάμβανε τὴν λύπην τοῦ ἐπὶ τῇ ἐπικειμένην συγκρούσει καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Σουλτάνου νὰ τηρηθῇ ἡ εἰρήνη. Μὲ διεβεβαίωσε περὶ τῶν φιλελληνικῶν του αἰσθημάτων ὁ Ἀρτὶν Ἐφένδης, ὅτι, λέγει, ἔδειξε κατὰ τὰς διαπραγματεύ-

σεις τοῦ Μαρτίου 1881, περὶ τῶν χριστιανικῶν παραδόσεων τῆς οἰκογενείας του, ἅτινα οὐδέποτε θὰ τῷ ἐπιτρέψωσι ν' ἀφήσῃ νὰ γενῇ πόλεμος μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος, ὅτι ἀπὸ τοῦδε φαντάζεται τὰς βιαιοπραγίας τῶν βασιβοζούκων καὶ Κιρκασίων κατὰ τῶν ἀτυχῶν χριστιανικῶν οἰκογενειῶν καὶ φρικῶν, καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἀπῆντων, ὅτι τὰ κακὰ τοῦ πολέμου βεβαίως εἶναι ὀδυνηρὰ δι' ἀμφοτέρους τὰ μέρη, ὅτι τὰ θύματα τῶν ἀτάκτων τούρκων πολεμιστῶν, ἐὰν ὑπάρξωσι τοιαῦτα, θὰ εἶνε ἄξια οἴκτου, ἀλλ' ὅτι ἀφ' ἑτέρου δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι τὰ θύματα τῶν Πομάκων τοῦ φίλου σου Μιδάτ (οὗτος ἦτο ἐχθρὸς τοῦ Ἀρτὶν Ἐφένδης) ἐπλάσαν Βουλγαρίαν ἐλευθέραν.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ πάλιν ἐνησιμεῖτο εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου ἀπειλουμένων καταστροφῶν καὶ ἐξέφραζε βαθεῖαν ἐπὶ ταύταις λύπην, τῷ εἶπον, ὅτι οὐχὶ ὀλιγώτερον ἐκείνου θλίβομαι δι' ὅ,τι προβλέπω, ὅτι θέλει συμβῇ, ὅτι ἐὰν ἡδυνάτο τις νὰ προλάβῃ τὴν ἐπικειμένην σύγκρουσιν μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν μεγίστην ἀναντιρρήτως ἡθελε προσενέγκαι ἐκδούλευσιν ἐν γένει μὲν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅτι τοιαύτην ἐκδούλευσιν ἐγὼ θὰ ἤμην πρόθυμος καὶ μετ' ἐμοῦ βεβαίως καὶ ἄλλοι Ἕλληνες ν' ἀμείψωμεν δι' ἀμοιβῆς ὑλικῆς γενναίας, ἀλλ' ὅτι ἐν τούτοις ἄλλο μέσον ὅπως προληφθῇ ἡ σύγκρουσις οὐδὲν ὑπάρχει εἰμὴ ἡ ἐδαφικὴ ἀποζημίωσις πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τοῦτο ἄνευ χρονοτριβῆς.

— Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ προβῇ ὁ Σουλτάνος ἄνευ λόγου ἰσχυροῦ, ἄνευ πολέμου νὰ παραχωρήσῃ πάλιν ἔδαφος, καὶ πῶς δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τοιαύτην θυσίαν ἐνώπιον τοῦ Μουσουλμανικοῦ κόσμου; Τί θὰ γίνῃ τὸ γόητρον τοῦ Καλιφάτου;

— Μοὶ εἶπες ἐπανειλημμένως, ἀπήντησα, ὅτι ὁ Σουλτάνος θέλει διακαῶς τὴν εἰρήνην, ὅτι ἀποστρέφεται τὸν πόλεμον. Φρονῶ, ὅτι ὅταν πεισθῇ, ὅτι ἡ εἰρήνη εἶνε τοιαύτης θυσίας, ὅταν ἀναλωνισθῇ, ὅτι δι' αὐτῆς ἀποφεύγει τόσους καὶ τόσους κινδύνους, οὓς ἡ ἐμπόλεμος κατάστασις δύναται νὰ τῷ δημιουργήσῃ ἐσωτερικῶς, δὲν θέλει διστάσει νὰ προτιμήσῃ τὴν προκειμένην θυσίαν πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς ὁποίας ἄλλως ἀπὸ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου εἶνε παρασκευασμένος. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Μουσουλμανικὸν κόσμον φρονῶ, ὅτι θ' ἀποδεχθῇ ἡσυχῶς ὡς πάντοτε πᾶσαν ἀπόφασιν τοῦ Καλιφου, ἀλλὰ ἐὰν καὶ δι' αὐ-

τὸν ἀπαιτοῦνται τινες δικαιολογίαι, εἰμαι βέβαιος, ὅτι σὺ, ἐν τῇ εὐφροῖνᾳ σου, ἐν τῇ γονιμότητι τοῦ νοός σου, θέλεις εἰσεύρει τὰς πειστικώτερας.

Κατόπιν μὲ ἠρώτησεν εἰς πόσα τετραγωνικά χιλιόμετρα ἀνέρχεται τὸ ἔδαφος ὁπερ ἡ Ἑλλάς ἀξιοῖ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ὁρίων τῆς Βερολινείου συνθήκης. Τῷ ἀπήντησα, ὅτι δὲν εἰμαι εἰς θέσιν νὰ εἶπω ἀκριβῶς τοῦτο, ἀλλ' ὅτι δύναμαι νὰ τῷ πέμψω σημείωσιν, καὶ ἐπειδὴ παραδόξως ἐπέμενε νὰ εἶπω ἀμέσως ἀριθμὸν τινα, ἔστω καὶ ὡς ἔγιστα, τὸν ἠρώτησα, διατὶ τόσον ἐπιμένει.

Κατοπὶν πληροφοριῶν σου, λέγει, σκοπεύω νὰ κάμω λόγον σήμερον πρὸς τὸν Βεζύρην κατ' ἰδίαν πρὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

Γνωρίζεις τοὺς Τούρκους, γεωγραφίαν δὲν γνωρίζουν, θὰ μ' ἐρωτήσῃ ἀμέσως πόση εἶνε ἡ ζητουμένη ἔκτασις, καιρὸν δὲν ἔχομεν νὰ χάνωμεν ἀφοῦ, ὡς λέγεις, ἡ σύγκρουσις ἐπικείται, εἶνε ἀνάγκη νὰ τῷ εἶπω τὸ ποσὸν ὡς ἔγγιστα εἰς τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Ἐὰν ἔχῃς χάρτην τῶν χωρῶν ἐκείνων δύναμαι νὰ σοὶ εἶπω ἀμέσως τὸ ζητούμενον. Ἐπειδὴ ὅμως τοιοῦτος χάρτης δὲν εὐρίσκετο ἐν τῷ οἴκῳ μου, τῷ εἶπον, ὅτι καθόσον ἐκ μνήμης ἐνθυμούμαι τὸ ζητούμενον τοῦ ἐδάφους εἶνε περίπου τὸ ἐν τρίτον τοῦ ἡδὴ παραχωρημένου. Ἐπειδὴ δὲ λόγος συχνάκις ἐγίνετο περὶ Πηνειοῦ καὶ Θυάμιδος ἐξήτησε νὰ σχεδιάσωμεν διὰ μολυβδίδος τὰς παραχωρημένας ἐπαρχίας ὡς καὶ τὰ ὑπολοιπόμενα πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ὁρίων τῆς συνθήκης μέρη.

Ἐπράξαμεν τοῦτο ἐκ τοῦ προχείρου ὅσον κάλλιον ἐκ μνήμης ἡδυνάμεθα, ἀφοῦ δὲ ὁ Ἀρτὶν Ἐφένδης ἐσημείωσε διὰ δικτυωτοῦ ἐκ γραμμῶν τὰ τῶν ζητουμένων μερῶν ἔθηκε τὸ τεμάχιον τοῦ χάρτου εἰς τὸ θυλάκιόν του. Ἀλλ' ἐνῶ κατεγινόμεθα εἰς τὴν ἱερογραφίαν ταύτην, ἐγὼ παρεμπιπτόντως ὑπνέχθη καὶ πάλιν περὶ γενναίας, ὑλικῆς ἀμοιβῆς ἐὰν προληφθῇ ἡ σύγκρουσις διὰ τῆς υποδειχθείσης ἐδαφικῆς ἀποζημιώσεως πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Τοῦτο εἶνε δευτερεῖον ζήτημα, ἀπήντησεν, οὐδεμίαν ἀναλαμβάνω ὑποχρέωσιν, τοῦτο μόνον γίνωσκε, ὅτι θέλω καταβάλλῃ πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως ἀποσοβῇ ὁ πόλεμος, τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε εὐκόλον, εἶνε δυσχερὲς στατον μὲ τὸν Σουλτάνον καὶ μὲ τοὺς Τούρκους, οὓς καλῶς γνωρίζεις. Τώρα θέλω μεταβῇ εἰς τὴν Πύλην ἐνθα κατὰ Κυριακὴν καὶ Τετάρτην ἔχομεν Ὑπουργικὸν Συμβού-

λιον. Δὰ ἴδω τὸν Βεζύρην καὶ θὰ τοῦ ἀναφέρω τὴν συνδιάλεξιν, ἣν ἔσχομεν, ἔχει πεποίθησιν εἰς ἐμέ, γινώσκει δὲ ὅτι εἵμεθα παλαιοὶ φίλοι. Δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι εἰς τὸ πρῶτον ἀκουσμα τῶν ἀξιώσεων τῆς Ἑλλάδος «θὰ βάλλῃ κραυγὰς, ἐγὼ θέλω συμφωνήσῃ μετ' αὐτοῦ καὶ θέλω προσθέσῃ ὅτι ταῦτα εἶναι πράγματα ἀδύνατα. Μετὰ πινας ὅμως ἡμέρας, ἀφοῦ σκεφθῇ ἡρεμώτερον, γνωρίζω τὸν χαρακτῆρα του, θέλει μοὶ κάμει ἐκ νέου λόγον. Ἐκ τῆς δευτέρας ταύτης ὁμιλίας θέλω ἐννοήσῃ κατὰ πόσον τὸ σχέδιον δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ.

Τότε θὰ εἶναι ἀνάγκη, ἐὰν τὸ ζητήσῃ, νὰ λάβῃ καὶ μετ' αὐτοῦ συνέντευξιν, ἰδιαίτερον ἐννοεῖται καὶ ὑπὸ ἀπόλυτον ἐχεμυθίαν, διότι ἔχετε (οἱ Ἕλληνες δηλαδὴ) πολλοὺς ἐχθροὺς ἰσχυροὺς, οἵτινες σὰς ἐπιβουλεύονται καὶ εἰς ταύτην τὴν περίστασιν. Θὰ ἀναφέρω τὴν ὁμιλίαν μας καὶ εἰς τὸν Σουλτάνον, ὅστις εἶνε καλὸν νὰ τὴν γινώσκῃ, ἄλλως γινώσκει ἤδη, ὅτι εἶσαι πρὸς δύο ὥρων παρ' ἐμοί, διότι μυστικοὶ πράκτορες σὲ ἀκολουθοῦν ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς σου.

Δὲν θέλω σὲ ἰδεῖ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, ἀλλ' ἅμα σὲ ζητήσω δύνασαι νὰ ἔλθῃς εἰς ΒΕ-ΣΙΚΤΑΣ οἰανδήποτε ὥραν;

Τῷ ἀπάντησα, ὅτι εἰμαι εἰς τὴν διάθεσίν του κατ' οἰανδήποτε ὥραν τῆς ἡμέρας ἢ τῆς νυκτὸς μὲ ζήτησιν.

Ἀπάτησε παρ' ἐμοῦ ἐπὶ λόγῳ τιμῆς αὐστηροτάτην ἐχεμυθίαν, ὑπόσχεται, ἣν ἀμέσως τῷ ἔδωκα, προσέθηκε δὲ, ὅτι ἐὰν ἐλάχιστον ἐξ ὅσων εἶπομεν ἢ ἐξ ὅσων δυνατόν νὰ εἴπωμεν γίνῃ ὅπωςδήποτε γνωστὸν, οἱ ἐχθροὶ του αὐτὸν μὲν θέλουνσι καταστρέψῃ τὸ δὲ σχέδιον, ἐὰν ἔχῃ τινα ἐλπίδα ἐπιτυχίας, θέλουνσι ἀνατρέψῃ.

Ἡ συνδιάλεξις εἶχε λάβῃ ἤδη ὕψος ἄκρας ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, ἡς ἐπωφεληθεῖς τῷ εἶπον ἀναχωρῶν, ὅτι ἐὰν τῷ ὄντι θέλῃ νὰ προλάβῃ τὸν πόλεμον δεόν νὰ ἐνεργήσῃ ἄνευ ἀναβολῆς, διότι οἱ ἐν Ἑλλάδι ταχέως θὰ κινηθῶσι.

Εἶπον δὲ τοῦτο ἵνα προλάβω πᾶσαν λανθάνουσαν ἐν αὐτῷ ὑστεροβουλίαν νὰ κερδήσῃ καιρὸν ὑπὲρ τῆς Τουρκίας κρατῶν ἡμᾶς μετῴρους ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ εἰρηνικῆς λύσεως τοῦ ζητήματος.

Ἀπεχωρίσθησαν τὴν 10ην π.μ. μετὰ δώρον ἀκριβῶς συνδιάλεξιν, ἣν ἐδεώθησα καλὸν νὰ θέσω ὑπὸ τὰς ὄψεις τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ.

Αἱ ἐντυπώσεις, ἃς ἀπεκόμισα ἐκ τῆς συνεντεύξεως εἰσίν: 1ον. Ὅτι ὅτε Σουλτάνος καὶ

οἱ Υπουργοὶ ἐπιθυμοῦσι ν' ἀποφύγῃσι τὸν πόλεμον ἐν γένει.

Τοῦτο ἐγένετο πολλάκις κατάδηλον καὶ ἐκ τῶν λόγων τοῦ Ἀρτίν Ἐφέντη καὶ ἐκ τῆς δυσφορίας, ἥτις τὸν κατέλαβεν ἀφοῦ ἐβελαιώθη ἐξ ὧν τῶ εἶπον, ὅτι ἡ σύγκρουσις κατέστη ἀναπόφευκτος.

2ον. Ὅτι ἡ ἰδέα ἐδαφικῆς τινος παραχωρήσεως τῇ Ἑλλάδι πρὸς διάσωσιν τῆς εἰρήνης δὲν ταράσσει υπερβαλλόντως οὐδὲ τὸν Σουλτάνον, οὐδὲ τοὺς Υπουργοὺς αὐτοῦ. Τοὺς ταράσσει μᾶλλον ἡ δυσχέρεια νὰ εὗρωσι λόγους δικαιούντας ἐνώπιον τοῦ Μουσουλμανικοῦ κόσμου τοιαύτην ἄνευ πολέμου θυσίαν, χωρὶς νὰ μειωθῇ τὸ γόητρον τοῦ Καλίφου, μοὶ ἐφάνη δέ, ὅτι τοὺς ἐτάρασσε καὶ ὁ φόβος μήτοι ἡ Ἑλλάς ζητῇ παραχωρήσεις υπερβολικὰς, μὴ δυναμένας νὰ πραγματοποιηθῶσι.

3ον. Ὅτι ὁ Ἀρτίν Ἐφέντης θέλει μὲν ἐροασθῇ χάριν «τῆς γενναίας ἀμοιβῆς» ἀλλ' οὐδέποτε ἠθέλεν εἰσελθῇ εἰς τὴν ὁδὸν ταύτην ἐὰν μὴ ἐγίνωσκεν ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι ὁ Σουλτάνος, παρ' ᾧ πολλὴν ἐξασκεῖ ἐπιρροήν, εἶνε προδιατεθημένος εἰς πᾶσαν λογικὴν θυσίαν πρὸς ἀποφυγὴν οἰουδήποτε πολέμου.

4ον. Ὅτι τὸ λυσιτελέστερον μέσον, ὅπερ ἔχει ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ Ἑλλάς ἵνα ἐπισπεύσῃ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν διαπραγματευσέων τούτων, ἐὰν ἡ πεπωμένον νὰ ἀπολήξωσιν εἰς ἐπιτυχίαν, εἶνε ἡ ἐπιδεικτικὴ ἐξακολούθησις τῶν παρασκευῶν ὥστε ἐπέκειτο ἡ ὀψιθις. Σχετικῶς μάλιστα πρὸς τοιαύτην ἐπίδειξιν τολμῶ νὰ υποβάλω εἰς τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα, ὅτι λίαν χρήσιμον θεωρῶ νὰ διαδόσῃ ἐν Ἑλλάδι ὁ σοβαρώτερος τύπος «ὅτι ἀπεφασίσθη ἐν Ὑπουργικῷ συμβουλίῳ ὅτι πρόσκλησις ἐτέρων δύο ἡλικιῶν καὶ ὅτι ἐντὸς τινῶν ἡμερῶν θέλει δημοσιευθῇ τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα», δέον ὅμως νὰ ληφθῶσι πάντα τὰ ἀρμόδια μέτρα ὥπως τὸ πρᾶγμα καταστῇ πιστευτὸν παρὰ τοῖς ἐν Ἀθήναις ἀντιπροσώποις τῶν Δυνάμεων.

5ον. Ὅτι εἶναι ἀνάγκη ἀπολύτου ἔχειν διάς ἐπὶ τῶν ἀρξαμένων μετὰ τοῦ Ἀρτίν Ἐφέντη συνεννοήσεων, οὐχὶ τὸσον χάριν αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὸς πρόληψιν ξένων ραδιοῦργιων καὶ ἰδίως τῶν Ρώσων, οἵτινες πλείονον ἐνταῦθα ἐργάζονται ὥπως μὴ ἡ Ἑλλάς τύχῃ ὠφελήματός τινος ἐκ τῆς παρουσίας καταστάσεως ἢ ὥπως προστατεύσωσι τὰ συμφέροντα τῶν Βουλγάρων.

Ἐκ τοῦ ἐσχάτως μετὰ τοῦ Βαρώνου συνολογηθέντος δανείου ἐξ ἑνὸς ἑκατομμυ-

ρίου λιρῶν οἱ Τούρκοι ἐδαπάνησαν ἤδη τὸ ἥμισυ, καθ' ὃς δὲ συνέλεξα παρ' ἀρμόδιων ἀνδρῶν πληροφορίας, ἐντὸς τριάκοντα τὸ πολὺ ἡμερῶν θέλουσιν ἔχει δαπανημένον καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ, θὰ μείνωσι δὲ καὶ χρεώσται, ἀπέναντι ὕλικού τοῦ πολέμου, ὅπερ παρηγγέλθη, ἐτέρων τριακοσίων περίπου χιλιάδων λιρῶν.

Διατελῶ τὰς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος
εὐπειθέστατος θεράπων
ΣΤΕΦ. ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ

Κωνσταντινούπολις 15 Ἰανουαρίου 1926

Πρὸς τὴν **Α.Μ. Τὸν Βασιλέα**
Μεγαλειότητα,

Τὴν παρελθούσαν Πέμπτην, 9ην τοῦ μηνός, ἐγένετο ἐν τῇ Πύλῃ ἑκτακτον Ὑπουργικὸν συμβούλιον ἐν ᾧ παρέστη καὶ ὁ Ἀρτίν Ἀφέντης. Μετὰ τὸ Συμβούλιον μὴ παρήγγειλε προφορικῶς διὰ τινος ἀνθρώπου τὸν ὅτι «λίαν προσεχῶς θὰ ἔχῃ ἀνάγκην νὰ μετῇ, ἀλλ' ἀγνοεῖ ἔτι ἐὰν θὰ με καλέσῃ παρ' ἐαυτῶ ἢ παρὰ τῷ Βεζύρῃ».

Τὴν Παρασκευὴν μετέβην εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Προσβεβητοῦ τῇ Ἀγγλίας Sir William White, ὅστις πρὸς διαφόρους Ἀγγλοὺς γνωστούς μου εἶχεν ὑποδηλώσει τὴν ἐπιθυμίαν νὰ με μετῇ. Εἰς τὴν ἐρωτησίαν μου, πῶς ἀφῆκα κατὰ τὴν ἀναχώρησίν μου τὰ πράγματα ἐν Ἑλλάδι, ἀπήντησα προσπαθὼν ἐκ τῆς περιγραφῆς τῆς καταστάσεως νὰ τὸ δείξω, ὅτι ἐὰν μὴ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν τὰ δικαιώματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, δύσκολον φαίνεται ἡ Ἑλλάς ἄνευ κινδύνου σοβαρῶν ἐσωτερικῶν περισπασμῶν νὰ ὀπισθοχωρήσῃ καὶ ἐπομένως, κατὰ τὴν ἐμὴν ἀτομικὴν γνώμην, ἡ σύγκρουσις νομίζεται ἀναπόφευκτος. Ὁ κ. White κατέκρινε τὴν πολιτικὴν τῆς Ἑλλάδος, ἣν ἀπέδιδεν εἰς τὴν παροῦσαν Κυβέρνησιν, ἥπορει δὲ πῶς αὕτη δὲν ἐπέσθη ἔτι ἐκ τῶν πανταχόθεν διδομένων αὐτῇ συμβουλῶν, ὅτι οὐδὲν θὰ κατορθώσῃ καὶ ὅτι μάτην δαπανᾷ τὸ χρήμα τοῦ τόπου παρεμποδίζουσα τὴν προόδον αὐτοῦ. Δέον, εἶπε, νὰ γινώσκωσιν ἐν Ἑλλάδι ὅτι εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν οὐδὲν θὰ λάβωσι, πᾶσαι αἱ Δυνάμεις εἶνε σύμφωνοι, ὅτι τῶρα ἡ Ἑλλάς οὐδὲν δικαιούται νὰ ἀποκτήσῃ. Ἄλλως τε προσέθηκεν, εἶνε ἀποφασισμέναι νὰ τὴν προσκαλέσωσιν ἐκ δευτέρου καὶ ἐν τῷ ἀνέπτυσθαι διὰ μακρῶν, ὅτι οὐχὶ ἐκ φιλο-

δοξίας, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης ἡ Ἑλλάς σπεύδει σήμερον νὰ διεκδικήσῃ θετικὰς ἐγγυήσεις ὑπὲρ τῆς υπάρξεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ, προσέθηκεν, ὅτι ἀπλῶς ὡς ἄτομον φρονῶ, ὅτι τὴν αὐτὴν ἀπάντησιν θέλει δώσει ἡ κυβέρνησις εἰς δευτέραν διακοίνωσιν τῶν Δυνάμεων, οἷαν ἔδωκε καὶ εἰς τὴν πρώτην. Ἐὰν δὲ αἱ Δυνάμεις ἠθελον μετέλθαι ὕλικὴν πίεσιν, φοβοῦμαι ὅτι, ἀντὶ νὰ προλάβῃ τὴν μετὰ τῆς Τουρκίας σύγκρουσιν ἡ ὕλική πίεσις ἠθέλεν ἐπισπεύσει αὐτὴν πλήττουσα καιρίως τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν. Προσέθηκεν ὅτι δυσχερὲς τῶντι φαίνεται νὰ συμφωνήσωσι πᾶσαι αἱ δυνάμεις ὅπως μετέλθωσιν ὕλικὴν πίεσιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἐὰν τοῦτο γίνῃ φρονῶ, ὅτι λίαν δυσμενῶς θὰ ἐγίνετο ἀποδεκτὸς παρὰ τῇ φιλελευθέρᾳ δημοσίᾳ γνώμῃ ἐν Ἀγγλίᾳ τοιοῦτος ἀνιχνισμός. Μὲ ἠρώτησεν ἐὰν ἔχωμεν δυνάμιν τινα ὑποστηρίξουσιν ἡμᾶς.

Ἀπήντησα, ὅτι δὲν διατελῶ εἰς θέσιν νὰ δώσω θετικὴν περὶ τούτου πληροφορίαν, ἀλλὰ ἐὰν τοιοῦτόν τι ὑπάρχῃ θὰ φανῇ μετὰ τὴν ρῆξιν. Εἶπεν, ὅτι δὲν βλέπει ἐπὶ τινι ἀνεγνωρισμένῳ δικαίωματι ἡ Ἑλλάς ζητεῖ σήμερον αὐξήσειν ὁρίων, ὅτι ὁ Κόμης Corti ὅστις εἶχε παρακαθῆσει εἰς τὸ συνέδριον τοῦ Βερολίνου τῷ ἔλεγεν ἐκείνην τὴν πρωΐαν ὅτι «τὸ συνέδριον οὐδὲν ἀνεγνώρισε δικαίωμα ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἀπλῶς μόνον εὐχὴν ἐξήνεγκεν νὰ διαρρυθμισθῶσι τὰ τότε ὅρια τῆς, ἀλλ' ἡ εὐχὴ αὕτη δὲν ἐκυρώθη «ce voeu n' a reçu aucune sanction». Ἀπήντησα, ὅτι τὸ ἡθικὸν κύρος τῆς εὐχῆς ταύτης περιέχεται σαφῶς ἐν τῇ ἀπάντησιν, ἣν ἔδωκεν ὁ Πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου Πρίγκιψ Βίσμαρκ πρὸς τοὺς Ὀθωμανοὺς πληροξουσίους, ἀγγέλων, ὅτι ἡ περὶ «διαρρυθμίσεως τῶν συνόρων πρότασις ἐγένετο παμψηφεί δεκτή, παρὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων» καὶ ὅτι ἐπὶ τοῦ κύρους τούτου βασιζόμεναι ἡ Ἀγγλία καὶ Γερμανία ἐξηνάγκασαν κατόπιν τὴν Πύλην νὰ συνάψῃ τὴν σύμβασιν τῆς 31 Μαρτίου 1881. Μετὰ τὰς ἀπαντήσεις ταύτας ὁ Κος White εἶπεν:

«Ἡ εὐχὴ : δύναται νὰ συμβῇ καὶ τὴν χεῖρον τῆς ὕλικῆς ἐπεμβάσεως τῶν Δυνάμεων. Φοβοῦμαι ὅτι, ἐὰν δὲν ἀφοπλισθῇ ἡ Ἑλλάς οἱ Τούρκοι σκέπτονται νὰ γίνωσιν ἐπιθετικοὶ καὶ νὰ εἰσελθῶσιν εἰς τὴν Θεσσαλίαν».

Εἶθε νὰ ἐγίνετο τοῦτο, ἀπήντησα, τοιαύτη πεοίπτοις θὰ ἦτο λαμπρὰ διὰ τὴν Ἑλλάδα, τὰ πνεύματα τῶν λαῶν ἐν Εὐρώπῃ θὰ μετετρέποντο ἀμέσως ὑπὲρ αὐτῆς.

Καὶ ὅτι τοιαύτη τις περίπτωσις ἠθέλεν εἰσθαι λίαν ἐπιθυμητὴ διὰ τὴν Ἑλλάδα εὐκαιρία. Κατόπιν ἐγένετο λόγος περὶ τῆς πολιτικῆς δεξιότητος καὶ τῆς βαθείας συνέσεως τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος καὶ εἰτα ἀπεχωρίσθημεν. Τὴν αὐτὴν ἐσπέραν συνηντήθημεν εἰς γεῦμα μετὰ τοῦ πρώτου διερχομένου τῆς Ἀγγλικῆς Προσβείας Sir Alfred Sandison, οὗτος δὲ μοὶ ἀνεκοίνωσεν, ὅτι πρὸ τινῶν ὥρων ἀφίκετο ἐπίσημον τηλεγράφημα τοῦ Lord Salisbury ἀγγέλλον τῷ Lord White, ὅτι «τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Ρωσσίας, εἰς ἣν προσεχώρησαν ἡ Γερμανία, Ἀυστρία, καὶ Ἀγγλία, συμφωνήθη ὅπως ἀνακοινώσωσι τῇ Ἑλληνικῇ Κυβερνήσει ὅτι, λόγῳ τῶν ἐμπορικῶν καὶ ναυτικῶν αὐτῶν συμφερόντων ἐν τῇ Μεσογείῳ, δὲν θέλουσιν ἐπιτρέψει τῇ Ἑλλάδι οὐδεμίαν διὰ θαλάσσης ἐνεργειαν κατὰ τῆς Τουρκίας». Τὸ περιοχόμενον τοῦ τηλεγραφήματος τούτου ἀνήγγειλεν αὐθωρεὶ ὁ Κος Sandison εἰς τὸ Yieldiz Kiosque αὐτοπροσώπως, ὡς ἐγνωστοποίησεν αὐτὸ ὁ Κος White καὶ τῷ ἐνταῦθα Προσβεβητῇ τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος περὶ τὴν 6ην ὥραν μ. μ.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐσπέραν ἐπανελθὼν οἱ καὶ εὗρον ἔγγραφον σημείωσιν τοῦ Ἀρτίν Ἐφέντη, δι' ἧς με παρεκάλει νὰ συναντηθῶμεν τὴν ἐπαύριον ἐν τῇ εἰς Βεσικτὸς οἰκίᾳ του, τὴν ἐβδόμην ὥραν τῆς πρωΐας.

Κατὰ τὴν συνέντευξιν ταύτην ὁ Ἀρτίν Ἐφέντης μοὶ εἶπε τὰ ἐπόμενα:

Ὅς σοὶ εἶχον ὑποσχεθῇ, ὁμίλησα μετὰ τοῦ Βεζύρου καὶ ἄλλων Ὑπουργῶν περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος καὶ προσπαθῶσα νὰ εὗρω τρόπον ἐξομαλύνσεως τῶν ὑπαρχουσῶν δυσχερειῶν, ἀλλὰ μετὰ λύπης σοὶ λέγω ὅτι, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον ἀπέτυχον. Οἱ Τούρκοι δὲν θέλουσι ν' ἀκούσωσι περὶ παραχωρήσεων πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Ἀπ' ἐναντίας κατ' αὐτὰς εἶνε υπερβαλλόντως ἐξηρηθισμένοι κατ' αὐτῆς, ποτὲ δὲν ἦσαν τόσον δογισμένοι κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

Προτιμότερον εἶνε, λέγουσι, νὰ κάμωμεν πᾶσαν θυσίαν πρὸς τοὺς Βουλγάρους καὶ αὐτοὺς τοὺς Σέρβους παρὰ μίαν σπινθηρὴν νὰ παραχωρήσωμεν εἰς τοὺς Ἕλληνας. Αὐτοὶ οὐδέποτε διαμένουσιν ἡσυχοί, ἀκαταπαύστως μᾶς ἐνοχλοῦν, πρέπει τέλος πάντων νὰ τοὺς δώσωμεν ἐν μάθημα. Ἐννοεῖς, ὅτι κατ' ἀρχὰς πλείστα ἐξέφρασα καὶ ἐγὼ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, πλείονα ἢ ὅσα ἔλεγον οἱ Τούρκοι, διότι τοιαύτην συνέφερε νὰ μετέλθω γλῶσσαν, ἀφοῦ ὅπως κατέκριναν τοὺς Ἕλληνας προσέθηκεν «ὅτι δὲν πρέπει ἐν τού-

τοὺς νὰ παρασυρῶμεθα ἐντελῶς ἐκ τῆς δικαίας ὁργῆς μας· ὑποθέσωμεν, ὅτι κηρύττομεν τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅτι, ὡς εἶνε βέβαιον νικῶμεν καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὰς νέας ἐπαρχίας ἢ καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς παλαιάς. Μετὰ ταῦτα, τί γενήσεται; θὰ μᾶς ἀφήσῃ ἡ Εὐρώπη νὰ μέινωμεν ἐν Ἑλλάδι; βεβαίως ὄχι. Θὰ συναινέσῃ νὰ λάβωμεν ὀπίσω τὰς νέας ἐπαρχίας; οὐδὲ τοῦτο. Ὅποιον λοιπὸν ἔσται τὸ κέρδος μας; Ἐπειτα ἔχει βεβαίως πληρέστατα δίκαιον ἡ Τουρκία θέλουσα νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἐνοχλητικοὺς τούτους γείτονάς, ἀλλὰ μὴ λησιμονῶμεν ὅτι, καθὼς εἰς πάντα πόλεμον τῆς Τουρκίας κατὰ τινος Χριστιανικοῦ κράτους, ἐξεγείρεται ὁ φανατισμὸς τῶν ἀπανταχοῦ εὐρισκομένων Μουσουλμάνων, τοιοῦτοτρόπως, πόλεμος κατὰ τῆς Ἑλλάδος δύναται νὰ ἐξεγείρῃ τὸν φανατισμὸν τῶν ἐν Εὐρώπῃ Χριστιανῶν καὶ τότε ἐκ μικρᾶς ἀφορμῆς ν' ἀνοίξωμεν νέαν πληγὴν εἰς τὸ κράτος.

Ἄλλως, καίτοι τὸσον ἀθλίως πολιτεύονται πρὸς ἡμᾶς οἱ Ἕλληνες, ἡ μικρὰ αὕτη χώρα ἔκαμεν ἀναντιρροήτως προόδους καὶ ἐὰν αἱ ἀξιώσεις τῆς ἡσάν ἀσήμαντοι, ἴσως ἤθελε μᾶλλον συμφέρεῖ εἰς τὴν Τουρκίαν νὰ διατελῇ εἰς ἀγαθὰς μετ' αὐτῆς σχέσεις παρὰ νὰ ἔλθῃ εἰς σύγκρουσιν. Ἄλλ' οἱ λόγοι μου οὗτοι τοὺς ἐξηρέθησαν ἔτι πλέον, εἰς δὲ τῶν Ὑπουργῶν ἐξέφρασε δῆθεν τὴν ἐκπληξίν ὅτι γίνονται συνήγοροι τῆς Ἑλλάδος. Μισῶ, τῷ ἀπῆντησα, τοὺς Ἕλληνας πλειότερον ὡμῶν, ἀλλὰ πρὸ πάντων κήδομαι περὶ τοῦ ἀληθοῦς συμφέροντος τῆς Τουρκίας, καὶ τὸ συμφέρον μας δὲν εἶναι νὰ πολεμήσωμεν κατὰ τῶν Ἑλλήνων, διότι νικῶντες δὲν βλέπω τί δυνάμεθα νὰ ζητήσωμεν παρ' αὐτῶν. «Θὰ εἰσελθῶμεν, ἀπῆντησαν, εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ θὰ μείνωμεν ἐν αὐτῇ ἕως οὗ μᾶς πληρώσῃ ἡ Ἑλλάς τὰ εἰσοδήματα αὐτῆς (τῆς Θεσσαλίας) τεσσάρων ἑτῶν καὶ μίαν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν». Αὗται εἶνε αἱ ἐπικρατούσαι σήμερον σκέψεις παρὰ τοῖς Ὑπουργοῖς. Ὡμίλησα καὶ μετὰ τοῦ Σουλτάνου, εἰς ὃν ἔδειξα καὶ τὸ μικρὸν ἐκείνο χειρογράφηκόν σχέδιον, ὅπερ ἐσχεδιάσαμεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τὰ αὐτὰ περίπου μοι εἶπε. Οἱ Τοῦρκοι ἔχουσι τὴν πεποιθήσιν, ὅτι αἱ Δυνάμεις δὲν θέλουσι σὰς ἐπιτρέψει νὰ κινηθῇ κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ μάλιστα ἐκ θαλάσσης. Ὑπεσχέθησαν τινὲς Πρόσβεις, ὅτι ἐὰν ἡ Ἑλλάς δὲν πεισθῇ διὰ λόγων, θέλουσι τὴν πειθαναγκάσει διὰ στόλων εἰς τὸ νὰ μείνῃ ἡσυχος. Τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ὑποσχέσεως ταύτης καὶ τῆς ἐνεργείας ἀνέλαβον οἱ Ρῶσοι. Οἱ

δὲ Ἀγγλοὶ μᾶς ὑπεσχέθησαν νὰ σὰς ἀποθαρρύνωσι διὰ παντὸς ἡθικοῦ μέσου, μᾶς ὑπεσχέθησαν μάλιστα, ὅτι καὶ ἐν τῷ λόγῳ τῆς Βασιλίσσης κατὰ τὴν ἐναρξίν τῶν Βουλῶν, θέλουσι παρεμβάλλει παράγραφον κατακρίνουσαν αὐστηρῶς τὴν πολιτείαν τῆς Ἑλλάδος. Δὲν μοὶ ἐτηλεγραφήθη ἀκόμη ὁλόκληρος ὁ λόγος καὶ ἀγνοῶ ἂν τὸ ἔπραξαν. Ἀλλὰ δύνασαι νὰ εἰσαι βέβαιος, ὅτι μέτρα κατὰναγκαστικά θὰ λάβωσιν αἱ Δυνάμεις κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐπομένως καλῶς θὰ πράξετε ν' ἀκολουθήσῃτε σήμερον τὰς συμβουλὰς τῶν, νὰ ἀφοπλισθῇτε καὶ νὰ περιμένετε ἄλλην εὐκαιρίαν. Τοιαύτη εἶνε σήμερον ἡ κατάστασις τῶν πνευμάτων τῶν Τοῦρκων. Λυποῦμαι, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ πράξω τι ὑπὲρ ὡμῶν. Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος τουλάχιστον (καὶ λέγων τοῦτο ἐτόνισεν ἐμφαντικῶς τὰς λέξεις φέρων καὶ τὸν δείκτην εἰς τὸν κρόταφον) τὸ σχέδιόν μας δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ. Τῷ ἐξέφρασα τὴν λύπην μου προσθέσας, ὅτι μάτην, φρονῶ, προσδοκῶσιν οἱ Τοῦρκοι, ὅτι ἡ Ἑλλάς θὰ ὀπισθοχωρήσῃ ἀπέναντι τῶν ἀπειλῶν τῶν δυνάμεων, ὅτι δὲν δύναται νὰ τὸ πράξῃ δι' οὗς κατὰ τὴν πρώτῃν μας συνδιάλεξιν τῷ ἀνέφερον λόγους ὅτι δὲ πολὺ ἀμφιβάλλω, ὅτι αἱ Δυνάμεις θέλουσι προβῇ εἰς ἔργα, διότι ἡ ἐν Εὐρώπῃ δημοσίᾳ γνώμη, ἰδίως τῶν φιλελευθέρων, ἤθελε τοσοῦτον ἐξεγερθῇ κατὰ τοιαύτης βίας ὥστε, ἀντὶ κακοῦ, αὕτη ἤθελε γίνῃ πρῶτος μεγίστου ἀγαθοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἶτα τῷ εἶπον ὅτι, ἐπειδὴ προτίθεμαι ν' ἀναχωρήσω συντόμως, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δὲν ἤθελον τὸν ἐπανίδει καὶ ἡτοιμάσθην νὰ τὸν ἀποχαιρετίσω. Εἶπον δὲ τοῦτο σκεφθεὶς ὅτι δὲν ἦτο συμφέρον νὰ -δείξω παραμένων πλειότερον ἐνταῦθα ὅτι ἔχομεν κτηρὸν ἢ διάθεσιν νὰ περιμένωμεν. Μοὶ ἐφάνη ὅτι δὲν ἐπερίμενε τοῦτο, διότι μετὰ ζωηρότητος με ἠρώτησεν πότε ἀναχωρῶ. Ἀπῆντησα ὅτι θέλω ἀναχωρήσει τὴν 17ην ἢ τὸ βραδύτερον τὴν 22αν τοῦ μηνός.

Μέχρι αὐτῆς τῆς ἡμέρας, εἶπε, δὲν πιστεύω νὰ μεταβληθῶσι τὰ πράγματα, ἀλλ' ἐὰν παρουσιασθῇ τι νεώτερον θέλω σὲ εἰδοποιήσῃ καὶ σὲ παρακαλέσει νὰ συναντηθῶμεν ἄλλιν. Φοβοῦμαι, προσέθηκεν, ὅτι πρὸ τοῦ Μαρτίου οὐδὲν θέλει τελειώσει, ἐντούτοις, ἐὰν εἶνε ἀνάγκη, μετὰ τὴν ἀναχώρησίν σου, νὰ ἐπανέλθῃς δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, δύνασαι νὰ ἔλθῃς.

Ἀπῆντησα ὅτι μοὶ φαίνεται μάταιον νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν τοιαύτην περίπτωσιν, διότι ἡ ἰδιωτικὴ μου αὕτη παρέμβασις σφο-

πὸν εἶχε τὴν πρόληψιν τῆς συγκρούσεως, ταύτης ὅμως λαμβανούσης χώραν, οὐδεμίαν φέρω ἰδιότητα ὅπως τοῦ λοιποῦ ἀναμιχθῶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν.

Προσέθηκεν ὅτι «γινώσκεις βεβαίως πόσον αἱ ἐπίσημοι διαπραγματεύσεις εἶνε πάντοτε δυσχερεῖς καὶ μακροχρόνιοι, ἐνῶ ἡμεῖς εὐκόλως καὶ ταχέως συννενοούμεθα» καὶ ἐπειδὴ ἐπέμενε τῷ ἀπῆντησα ὅτι ἐὰν μὲ εἰδοποίησιν θέλω ἐπανέλθῃ.

Τοιοῦτοτρόπως ἐμείναμεν σύμφωνοι νὰ ἐπανέλθω ὅπότεν ἤθελε μοὶ πέμψῃ εἰς Ἀθήνας τὸ ἐπόμενον τηλεγράφημα ὑπὸ Ἑλληνικὸν ψευδώνυμον:

«Pour affaires de famille votre presence ici necessaire»

Αἱ ἐντυπώσεις μου ἐκ τοῦ ὕφους καὶ τῶν λόγων τοῦ Ἀρτίν Ἐφένδη εἰσίν, ὅτι ὁ Σουλτάνος καὶ οἱ Ὑπουργοὶ αὐτοῦ, οἵτινες ἐκ τῆς πρώτης ἀρνήσεως τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως εἰς τὸ ν' ἀφοπλίσῃ τὴν Ἑλλάδα εἶχον πρὸς στιγμὴν ἀποθαρρυνθῇ, ἀνεθάρρουν ὅτι θέλουσιν ἐμποδίσει τὴν Ἑλλάδα νὰ κινηθῇ, ἐπομένως ἐπὶ τοῦ παρόντος πᾶσα ἰδέα φιλικοῦ συμβιβασμοῦ μετ' αὐτῆς ἐγκατεΐφθη, οὐδὲ θέλουσιν ἐπανέλθῃ εἰς αὐτὴν πρὶν ἢ ἴδωσι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν τῶν Δυνάμεων. Καίτοι ὅμως δεικνύνται πιστεύοντες, ὅτι αἱ Δυνάμεις θέλουσιν ἀναχαιτίσει τὴν Ἑλλάδα, σῶζουσι καὶ τινὰς περὶ τούτου ἀμφιβολίας. Τοῦτο δ' ἐξηγεῖ τὴν πρόνοιαν τοῦ Ἀρτίν Ἐφένδη νὰ λάβῃ μέτρα συννενοήσεως ὅπως, ἐν περιπτώσει ἀνάγκης, ἐπαναλάβῃ βραδύτερον τὰς μετ' ἐμοῦ διαπραγματεύσεις.

Καὶ ὁ Ἀρτίν Ἐφένδης καὶ ὁ Κος White μὲ ἀφῆκαν νὰ ἐννοήσω, ὅτι αἱ Δυνάμεις καὶ οἱ Τοῦρκοι προσδοκῶσιν, ὅτι ἐκ τῆς τελευταίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα στάσεως τῶν Δυνάμεων θέλει ἐπέλθῃ παραίτησις ἢ μεταβολὴ τοῦ Ὑπουργείου αὐτόθι, θέλει δὲ τοιοῦτοτρόπως εὐρεθῇ διέξοδος εἰς τὴν πολιτικὴν ἡμῶν καὶ ἡσυχάσει ὁ τόπος.

Προχθὲς τὸ ἐσπέρας ἐλέγετο μάλιστα ἐνταῦθα ὅτι, ἐπικειμένης παρατήσεως τοῦ Ὑπουργείου, ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης προτίθεται ν' ἀναθέσθῃ τὴν διεύθυνσιν τῶν κοινῶν εἰς Ὑπουργεῖον ἄχρουν ληφθησόμενον ἐκτὸς τῆς Βουλῆς, χθὲς δὲ τὴν πρωΐαν ὁ Pears, ἀνταποκριτὴς τοῦ Daily News μοὶ εἶπεν, ὅτι ἰδιωτικὸν τηλεγράφημα ἐκ Λονδίνου φέρει, ὅτι ἡ τελευταία τῶν Δυνάμεων πρὸς τὴν Ἑλλάδα διακοίνωσις, ἢ ἀπαγορεύουσα πᾶσαν κατὰ θάλασσαν ἐνεργεῖαν, προ-

κλήθη κατόπιν συνεννοήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὑπουργείου μετὰ τῆς Ἀγγλίας ὅπως τοῦτο ἐξέλθῃ τῆς δυσχεροῦς θέσεως εἰς ἣν διατελεῖ.

Πᾶσαι αἱ πληροφορίες, ἃς ἡδυνήθην νὰ συλλέξω μέχρι σήμερον μὲ πείθουσιν, ὅτι οἱ Τοῦρκοι καὶ κυρίως ὁ Σουλτάνος ἐπιθυμεῖ ἐκ παντὸς τρόπου ν' ἀποφύγῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἑλλάδος, διότι προβλέπει, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θέλει παραδόσῃ εἰς ἄλλους μέρος τῆς ἐξουσίας, ἣν ἤδη μόνος ἔξασκει, φοβεῖται δὲ μὴ τὴν ἐξουσίαν ταύτην χρησιμοποήσωσιν ἐναντίον τοῦ ἀτόμου αὐτοῦ. Πρὸ πάντων φοβεῖται τὸν κατὰ θάλασσαν πόλεμον, διότι κατέχεται ὑπὸ τῆς ἰδέας ὅτι ἐὰν ἤθελεν ἐπιτρέψει τὴν ἐκ τοῦ Κερατίου Κόλπου ἐξοδὸν τῶν θεωρητικῶν του, ταῦτα βομβοβολοῦνται ἐκ τοῦ Βοσπόρου τὸ Γελδίζ Κιόσκ θὰ τὸν ἠνάγκαζον νὰ ἐξέλθῃ αὐτοῦ καὶ θὰ ἐπιπτε θῦμα τῶν κατ' αὐτοῦ ἀπείρων, ὡς φαντάζεται, συνωμοτῶν. Οὗτος δὲ εἶνε ὁ λόγος, δι' ὃν οἱ Πρόσβεις τῆς Ρωσίας, Γερμανίας καὶ Ἀγγλίας, θεραπεύοντες τὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ, τὴν κατὰ θάλασσαν κυρίως ἐνεργεῖαν ἀπαγορεύουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τὴν παρελθοῦσαν παρελθοῦσαν Παρασκευὴν ἔσχον μακρὰν συνδιάλεξιν μετὰ τοῦ Woods Πασᾶ, μεθ' οὗ διατελῶ εἰς φιλικὰς σχέσεις ἀπὸ πλείστον ἑτῶν. Οὗτος μοὶ εἶπεν, ὅτι ἡ κατάστασις τοῦ Τουρκικοῦ στόλου εἶνε οἰκτρά. Ὅτι ἔχουσιν ἤδη ἔτοιμα πρὸς ἀπόπλουν πέντε θεωρηκτὰ τῆς δευτέρας κατηγορίας, ἐτοιμάζουσι δὲ καὶ δύο τῆς πρώτης τάξεως. Ἄλλ' ὅτι τῶν τελευταίων δύο, ὡς καὶ τριῶν ἐκ τῶν ἀνωτέρω πέντε, οἱ λέβητες εἶνε εἰς κακὴν κατάστασιν, φοβεῖται δὲ ὅτι θέλουσι εἰς τὴν πρώτην ἀνάγκην χρήσεως μεγαλύτερας πίεσεως.

Ὅτι βεβαίως ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς τοιαῦτα πλοῖα δὲν θὰ ἐπετρέπετο νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐνεκεν τοῦ προφανοῦς κινδύνου. Ἀνθρακὰς καὶ πολεμοφόδια ἔχουσιν ἔτοιμα ἤδη παρὰ τὰ πέντε θεωρηκτὰ, δύναται δὲ ταῦτα νὰ ἐπιβιβασθῶσιν ἐντὸς εικοσιτεσσάρων ὥρων, ἀλλὰ τοιαύτη διαταγὴ οὐδέποτε τοῖς ἐδόθη. Ὁ Woods Πασᾶ, ὅστις εἶχε διαταχθῇ πρότινος νὰ διοργανώσῃ τὴν Σχολὴν τῶν ναυκλάστρων, ἐζήτησεν ἐπανεπιλημμένως τὴν ἄδειαν νὰ κάμῃ δοκιμὰς ναυκλάστρων παρὰ τῷ Φενέρ Μπαχτσε (παράλιον ἀπέχον ἡμίσειαν ὥραν τῆς Κωνσταντινουπόλεως) ἐνθα δὲν ὑπάρχουσιν ρεύματα, ἀλλ' ὁ Σουλτάνος τῷ παρήγγειλε νὰ κάμῃ τὰς δοκιμὰς ἐντὸς τοῦ Κερατίου κόλπου. Ἐ-

πειδή όμως ἐν τούτῳ τὰ ρεύματα εἶνε σφοδρότατα καὶ τὰ ὕδατα βαθύτατα, ὁ Woods δὲν κάμνει τίποτε φοβούμενος μὴ χάσῃ τὰς τορπίλλας. Πρὸ τινων ἡμερῶν ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ τοιαύτας Whitehead, ἡ πρώτην ἀπέκλινε πρὸς τ' ἀριστερά, πολὺ μακρὰν τοῦ σκοποῦ. Ἐρρῦθμισε μετὰ προσοχῆς τὸν μηχανισμόν τῆς δευτέρας, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἀπέτυχεν. Ἐχομεν, μοι εἶπε, δύο συστήματα τορπιλλῶν τὰς Whitehead καὶ τὰς γερμανικὰς Schwarz Korpf ἀλλ' εἰς κανὲν εἶδος ἐξ αὐτῶν δὲν ἔχω ἐμπιστοσύνην, μόνον αἱ δι' ἀκοντίου τιθέμεναι δύνανται νὰ φέρωσιν ἀποτέλεσμα. Μοι ἐξηγήσε πῶς πρὸς προστασίαν τῶν πλοίων, θέτουσι τὰ δίκτυα καὶ περὶ αὐτὰ γραμμὴν τορπιλλῶν, ταῦτα δὲ πάντα καὶ ἐτέρας τεχνικὰς λεπτομερείας ἀνεκοίνωσα πρὸς τὸν ἐνταῦθα ναυτικὸν ἀκόλουθον τῆς Βασιλικῆς Πρεσβείας. Ὁ Woods Πασάς, μοι εἶπεν, ἐπανειλημμένως καὶ δυσφορῶν ὅτι, πᾶν ὅ,τι κάμνουν οἱ Τοῦρκοι διὰ τὸ ναυτικὸν εἶνε ἀπλῶς κατ' ἐπίφασιν, ὅτι γαῖτας καὶ πυροβολητὰς δὲν ἔχουσιν, οὐδένα δὲ Τοῦρκο ἀξιωματικὸν γινώσκοντα τὸν χειρισμὸν τῶν τορπιλλῶν. Ἡ δὲ πεποιθὴς του εἶνε, ὅτι οὐδέποτε θὰ τολμήσουν νὰ ἐξέλθωσιν τοῦ Ἑλλησπόντου, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸς ὁ Σουλτάνος δόσῃ ποτὲ τὴν ἄδειαν, ὅπερ ὅμως ὁ Woods φρονεῖ, ὅτι οὐδέποτε θὰ πράξῃ. Ἀγγλοὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ ναυτικοῦ νῦν δὲν ὑπάρχουσιν εἰς τὴν τουρκικὴν ὑπηρεσίαν εἰμὴ ὁ Hobbart καὶ ὁ Woods ὀλίγιστοι δὲ μηχανικοί. Ὁ Woods μ' ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἐν μεγίστῃ ἀνησυχίᾳ διατελοῦσιν οἱ Τοῦρκοι ἐν γένει καὶ ἰδίως οἱ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ναυτικῶν, ὡς ἐκ τῶν θαλασσίων παρασκευῶν τῆς Ἑλλάδος. Παρὰ τινος γέροντος Ὁθωμανοῦ Συνταγματάρχου γνωρίμου μου ἐργαζομένου ἐν τῷ Σερασκεράτῳ ἔλαβον τὰς ἀκολουθοῦσας γενικὰς πληροφορίας περὶ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, αἵτινες συμφωνοῦσι καὶ πρὸς ἄλλων ἐνταῦθα πληροφορίας. Ἐν Ἡπειρῷ καὶ Μακεδονίᾳ ὑπάρχουσι σήμερον 120 ταμποῦρια ἤτοι τάγματα, ὧν ἡ κατὰ μέσον ὄρον δύναμις εἶνε μεταξύ 500 καὶ 600 ἀνδρῶν. Ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ Βορείῳ Μακεδονίᾳ 96 τάγματα καὶ ἐν Ρωμυλίᾳ ἕτερα 89, τοῦτέστιν, ἐν ὅλῳ περὶ 165 χιλιάδας ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτοκρατορικῇ φρουρὰ ἐκ 15000, ἀνδρῶν καὶ ἐν τῷ λοιπῷ κράτει ἅπαντι ἕτερα 65 χιλιάδες.

Ὡς εἶπον πρὸς τὸν Ἀρτὶν Ἐφένδην προτίθεμαι ν' ἀπέλθω εἰς Ἀθήνας τὴν 22αν τοῦ παρόντος μηνός, θεωρῶν ἀνωφελῆ τὴν πε-

ραπέρω ἐνταῦθα διαμονήν μου ἐκτὸς ἔαν ἢ Ὑμετέρα Μεγαλειότης μὲ διατάξῃ νὰ παραμείνω πλείοτερον.

Διατελῶ
τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος
εὐπειθέστατος θεράπων
ΣΤ. ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ

Κωνσταντινούπολις 17 Ἰανουαρίου 1886

Πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα.

Μεγαλειότατε,

Ἡ ἀρνητικὴ τῆς Ἑλλάδος ἀπάντησις εἰς τὴν περὶ ἀφοπλισμοῦ δευτέραν πρόσκλησιν τῶν Δυνάμεων ἐπήνεγκεν ἀπὸ τῆς προχθρῆς ἐπαισθητὴν μεταβολὴν εἰς τε τὴν γλῶσσαν τῶν ἐνταῦθα πρεσβευτῶν καὶ εἰς τὸ δημόσιον φρόνημα. Ἐνῶ μέχρι τῆς Τετάρτης οἱ Πρέσβεις διέδιδον μετὰ ὕφους ἀγερώχου καὶ ἀποτόμου, ὅτι οἱ Εὐρωπαϊκοὶ στόλοι δὲν θέλουσιν ἐπιτρέψαι νὰ κινηθῇ οὐδὲ ἐν ἑλληνικὸν πλοῖον καὶ ὅτι ἦτο μορβία νὰ πιστεῦσῃ ἢ Ἑλλὰς ὅτι θὰ τῇ ἐπιτραπῇ νὰ διαταράξῃ τὴν εἰρήνην, σήμερον ἐκφράζουσιν ἀμφιβολίας περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῶν τελευταίων ἀπειλῶν των, παρὰ δὲ τῇ ἐνταῦθα Ἀγγλικῇ κοινότητι, τῆς ὁποίας πολλὰ ἔγκριτα μέλη, βλέπουσι συχνάκις τὸν Sir William White, ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη, ὅτι ἐν τῷ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἀπειλητικῷ διαβήματι τοῦ Lord Salisbury οὗτος προέβη πέραν τοῦ δέοντος. Τοιαύτην ἀτομικὴν γνώμην ἀλλὰ λίαν ἐμπιστευτικῶς μοι ὑπεδήλωσε χθρὲς τὸ ἑσπέρας καὶ ὁ πρῶτος διερμηνεὺς τῆς Ἀγγλικῆς Πρεσβείας Sir Alfred Sandison.

Πιθανὸν εἶνε νὰ προβῶσιν αἱ Δυνάμεις εἰς ἐπίδειξιν τῶν στόλων αὐτῶν κατὰ τὰς Ἑλληνικὰς θαλάσας, ἀλλ' οὐδ' οἱ ἕνοι ἐνταῦθα πιστεύουσιν, ὅτι ἄγγλοι ἰδίως ἀξιωματικοὶ θέλουσι ποτε ὑψώσῃ χεῖρα κατὰ τῶν ἑλληνικῶν πλοίων. Τὸ δ' ἐπ' ἐμοὶ φρονῶ, ὅτι ἡ ἀγροικὴ στάσις τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος θέλει ἐπὶ τέλους ἐπιδράσῃ τελεσφόρως ἐπὶ τὰς σκέψεις τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἀνακτοβουλίων, γινωσκόντων μάλιστα καλῶς τὴν ἐνδόμυχον διακαῇ ἐπιθυμίαν τοῦ Σουλτάνου ν' ἀποφύγῃ τὸν πόλεμον ἀντὶ τινος θυσίας. Ἀμα ἐπανελθὼν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἐν ᾧ διαμένω, μετὰ τὴν προχθρῆσιν συνέντευξιν μετὰ τοῦ Ἀρτὶν Ἐφένδην, ἐληροφορήθην, παρὰ παλαιοῦ φίλου ὑπαλλήλου ἐν τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ, ὅτι τὴν προτεραίαν νύκτα ὁ Μέγας Βεζύρης ἔλαβε παρὰ τοῦ ἐν Λονδίνῳ

πρεσβευτοῦ τῆς Τουρκίας τηλεγράφημα δι' οὗ τῷ ἐγίνετο γνωστὸν ὅτι, μόλις ἐξελθὼν ἐκ μακρᾶς συνεντεύξεως, ἣν εἶχε τὴν δείλην μετὰ τοῦ μαρκησίου Σόλσβαρη, ὁ κύριος Γλάδστον προέβη εἰς ἐπίσημον δήλωσιν πρὸς τὰ τηλεγραφικὰ Πρακτορεῖα, ὅτι ἡ ὑπὸ τὸν Σόλσβαρη ὑπὸ παραίτησιν Κυβέρνησις. Εὐθὺς δὲ ὡς ἔλαβε τὸ ἐν λόγῳ τηλεγράφημα ὁ Βεζύρης ἔσπευσε νὰ φέρῃ τοῦτο εἰς γνῶσιν τοῦ Σουλτάνου αὐτοπροσώπως. Ταῦτα ἐξηγοῦσι πλήρως πῶς ὁ Σουλτάνος ἀπαλλαγὴς τῶν φόβων, οἱ ὁποῖοι τὸν κατείχον ἐκ τῆς ἐπικειμένης ἀνόδου τοῦ κ. Γλάδστον εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ οἱ ὁποῖοι τὸν ὤθησαν εἰς τὸ πρὸς τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα διαβήμα πρὸς ἰδιαιτέραν ἀπευθείας ἐπὶ τῶν διαφορῶν ἡμῶν συνεννόησιν, ἥλλαξε διὰ μιᾶς πρὸς ἡμᾶς γλῶσσαν, καὶ ἐπανῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ ὑπουργοὶ του εἰς τὴν προτέραν ἀδιάλλακτον στάσιν, ὡς τοῦτο ἐξεδηλώθη κατὰ τὴν μετὰ τοῦ Ἀρτὶν Ἐφένδην τελευταίαν συνέντευξίν μου.

Διατελῶ τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος
εὐπειθέστατος θεράπων
ΣΤ. ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ

Υ.Γ. Ταύτη τῇ στιγμῇ διενεμήθη ἐνταῦθα τὸ ἐπόμενον τηλεγράφημα τοῦ HAVAS.

Paris 28 Janvier soir

Une depeche d' Athenes du 28 annonce qu' un revirement subit parait etre survenu hier soir dans le cabinet grec. Le ministere aurait annonce qu'il deferera a la volonte de l'Europe.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ

Ἐν Κερκύρᾳ τῇ 5/2/1886

Φίλε κ. Σκουλούδη,

Ἦμιν εἰς ἄκρον περίεργος νὰ μάθω τὴν ἔκβασιν τῶν ἐν Κωνπόλει ὑμετέρων ἐνεργειῶν. ἡ δὲ ἐπιστολή σας τῆς 28ης λήξαντος καὶ τὰ ἐν φάκῳ ἄνευ ἐπιτολῆς, βραδύτερον ἀποσταλέντα μοι ἀντίγραφα, μοι παρέσχον πᾶσαν πληροφορίαν. Αἱ ἀναφοραὶ εἶναι ὠραίαται, δὲν ἀμφιβάλω δὲ ὅτι ὁ πρὸς ὃν ἀπηυθύνθησαν παραβάλλων αὐτὰς πρὸς τὰς τῶν ἄλλων ἀπεσταλμένων θὰ ἔλαβεν ἀφορ-

μὴ νὰ σίκτηίρη τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας.

Τὸ συμπέρασμα τῶν ὑμετέρων εἰδήσεων εἶναι, ὅτι τὸ ἐν Κωνπόλει ἔδαφος ἦτο εὐνότερον ἐτι ἢ ὅσον ἡμεῖς αὐτοὶ τὸ ἐφантаζόμεθα καὶ ὅτι θα ἡδυνάμεθα σήμερον νὰ κινηθῶμεν ἐπ' αὐτοῦ τελεσφόρως, ἂν ἀντὶ νὰ ὦμεν ἐξηντλημένοι ἐξ ἐπιστρατεύσεως κατ' ἐπίφασιν, εἴχομεν κανονίσει τὰ τῆς εἰς πόλεμον παρασκευῆς διὰ τρόπου ἐπιτρέποντος ἡμῖν νὰ παρατείνωμεν τὴν ἀπειλητικὴν τοῦ ἔθνους στάσιν μέχρις οὗ παρουσιάζετο εὐκαιρία πρὸς ἐνέργειαν ἢ ἐπετυγχάνετο συμβιβασμός.

Αἱ ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ ὁμιλοῦσι περὶ ἀπορρήτων διαπραγματεύσεων ἐν Κωνπόλει ἀφορῶν εἰς τὰ τῆς Ἡπείρου, εἶναι δ' αὐταὶ ἀναντιρρήτως αἱ ὑμετέραι ἀτελῶς ἀποκαλυφθεῖσαι, ἀλλὰ τί ἐδήλου τὸ τηλεγράφημα τοῦ κ. Κουντουριώτου τὸ ἐμφαίνον ὅτι ἐβλάστησεν ὁ παρ' ὡμῶν ριφθεὶς σπόρος καὶ ἡ ἀμέσως παρακολουθήσασα αὐτὸ διάψευσις; Ἐλπίζω ὅτι, ἐπανερχόμενος εἰς Μεσολόγγιον προσεχῶς, θέλω εὑρεῖ ἐκεῖ ἐπιστολὴν ὡμῶν διευκρινίζουσαν τὴν ἀπορίαν.

Πρόθυμος φίλος

Χ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ

Εἰς ΧΑΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἐπιστολὴ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος Ἀνδρέου Γ. Κουντουριώτου.

Πέραν τῇ 10 Μαΐου 1886

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΕΣΒΕΙΑ

Φίλε κύριε Σκουλούδη,

Εὐτυχῶς ἐπὶλθεν ἀγαθὴ λύσις τῶν ὑμετέρων πραγμάτων, ἣν δὲν ἐπερίμενον ἐκ τῆς παρούσης Βουλῆς.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησίν σου ἐντεύχην οἱ πρεσβευταὶ τῆς Γερμανίας καὶ Αὐστρίας, μοι εἶπον, ὅτι ἔμαθον παρὰ τοῦ Σουλτάνου, ὅτι εἶχες ἀποσταλῆν ἐξ Ἀθηνῶν ἐνταῦθα, ἵνα κατορθώσῃς διὰ χρηματικῆς διαθροῦσας νὰ ἐξαγοράσῃς τοὺς περὶ τὸν Σουλτάνον, ὅπως πείσωσιν τὴν Α. Α. Μ. νὰ μὴ παραχωρήσῃ τὴν γραμμὴν τοῦ Βερολίνου. Ἐκδόσας πρὸς τοὺς εἰρημένους

προδευτάς τὴν ἀγανάκτησιν του, εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ἐπρωτίθετο νὰ δὲ ἀποπέμψῃ ἐντεῦθεν διὰ τῆς ἀδυναμίας ἐὰν δὲν εἶχες ἀναχωρῆσαι.

Ὁ Σουλτάνος ἐπροδεδέχεν, ὅτι ἡ πρώτη ἀπόπειρα, ἣν ἔκαμες ἦτο νὰ διαφθείρῃς τὸν Ἀρτίν, καὶ δι' αὐτοῦ τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν τοῦ Σουλτάνου.

Ὡς ἦτο ἐπόμενον εἶπον εἰς τοὺς Προδευτάς, ὅτι ὁ Ἀρτίν θέλων νὰ δουτεθῇ παρὰ τῇ Α.Α.Μ. θὰ ἐπλάσῃ τὸν τοιοῦτον μύθον, ὅτι οὐδεμίαν ὁχέσιν ἔχεις μετὰ τὴν Κυβερνήσιν, ὅτι ἀνήκεις εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν καὶ ὅτι ἐνόμωζον, ὅτι τοιαύτην ἐντολὴν δὲν θὰ ἐδέχεσθαι παρ' οὐδενός. Πρὸ εἰκοδὶ ἡμερῶν ὁ Σουλτάνος ἔπεμψε παρ' ἐμοὶ τὸν Ριζά-Βέν ἕνα ἐκ τῶν πιστῶν του,

ἵνα μοὶ ζητήσῃ πληροφορίας τινὰς περὶ φυλακισμένων ἐν Ἑλλάδι, ὅστις μοὶ ἀπηγγέθη τὰ αὐτὰ προσθέδας μόνον, ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ μάθῃ ἡ Κυβερνήσις τοῦ Βασιλέως τὴν δικαίαν ἀγανάκτησιν τοῦ Σουλτάνου ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἀποστολῇ.

Ἐννοεῖς, ὅτι εἰς οὐδένα ἐνταῦθα εἶπόν τι, οὐδὲ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον ἔγραψα. Τ' ἀνωτέρω ὤρω ἀπλῶς μόνον εἰς γινώσκιν σου, ὑπὸ ἐμπιστοσύνην. Μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης οὐδεμίαν εἰδησιν ἔχομεν ἐξ Ἀθηνῶν περὶ τοῦ ὁχηματισμοῦ τῆς νέας Κυβερνήσεως, γινώσκουμεν μόνον, ὅτι ὁ Κύριος Τρικούπης ὁχηματίζει αὐτήν, ὡς ἦτο ἐπόμενον μετὰ τὴν πληροφορίαν τῆς Βουλῆς.

Ὁ Ὑμέτερος
Α. Γ. Κουντουριώτης

Τ Ε Λ Ο Σ

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	Δραχ. 150
ΕΞΑΜΗΝΟΣ "	75
ΕΤΗΣΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ (γενικώς) Ε	1
" ΑΜΕΡΙΚΗΣ Δολλάρια	5
Εξάμηνιοι συνδρομαί Εξωτερικού και τρίμη- νοι Εσωτερικού δέν γίνονται δεκταί.	

- Διά δημοσιεύσεις ἀγγελιών ιδιαίτεροι συμφωνίαι.
- Τα ἐμβάσματα ἀπευθύνονται δι' επι-
ταγής πρὸς τὴν διεύθυνσιν.
- Διά πᾶσαν ἀνωμαλίαν περὶ τὴν ἀπο-
στολὴν τοῦ φύλλον οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ
παρακαλοῦνται ν' ἀπευθύνωνται πρὸς τὴν
Διεύθυνσιν.

ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΙΟΥΝΙΟΥ

ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΗ Ο Β' ΤΟΜΟΣ

ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Δ. ΓΟΥΝΑΡΗ

ΘΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΗ:

— Τὴν ἀφίξιν τοῦ Γούναρη εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ 1920 καὶ ὁλό-
κληρον τὸν μνημειώδη προγραμματικὸν λόγον τῶν Πατρῶν καὶ
ἄλλους λόγους του.

— Τὴν πολιτικὴν μονομαχίαν Γούναρη—
Βενιζέλου ἐπὶ τοῦ Δυναστικοῦ ζητήματος.— Τὰ
κείμενα τῶν δηλώσεων Βενιζέλου—Γούναρη.—
Ὁ Γούναρης ἀρχηγὸς τοῦ ἀγῶνος.

— Τὴν ἐκλογικὴν περίοδον, τὴν νίκην τοῦ
ἀντιβενιζελισμοῦ, τὴν ἐπάνοδον τοῦ Κωνσταν-
τίνου κ. λ. π.

— Τὸ ἔργον τῆς Γ' Ἐθνοσυνελεύσεως.—
Μνημειώδεις ἀγορεύσεις τοῦ Γούναρη.— Τὰ
στρωτικὰ, πολιτικά καὶ διπλωματικὰ γεγο-
νότα κ. λ. π.

— Τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν.— Τὴν
ἐκρηξιν τῆς ἐπαναστάσεως Πλαστήρα.— Τὴν
τοῦ Γούναρη καὶ τῶν συντρόφων του.— Τὰ προηγηθέντα καὶ φυλάκισιν
— Ὀλόκληρον τὴν δίκην τῶν πολιτικῶν, (σελίδες 350).

— Τὰ προηγηθέντα τῶν τουφεκισμῶν.— Τὴν περιγραφὴν τοῦ
φρικώδους δράματος κλπ. κλπ.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΚΑΙ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Ο Α. ΤΟΜΟΣ

ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΓΟΥΝΑΡΗ

Σελίδες 500.— Σχῆμα μέγα.— Εἰκόνες 17.— Κεφάλαια 9.

Ἐκδοσις βαρύτιμος θαυμασθεῖσα ὑφ' ὅλου τοῦ τύπου.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΔΡΧΜ. 75

Τὰ Γραφεῖα τῆς “Νέας Ἐποχῆς,” ἀποστέλλουν τὸ βιβλίον ἀντὶ 75 δραχμῶν καὶ ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν εἰς 8 μέρη δὲν ὑπάρχουν βιβλιοπωλεῖα καὶ πρακτορεῖα Ἐφημερίδων.

Τὸ Πρακτορεῖον Ἐφημερίδων τῆς Ἑταιρείας Ἑλληνικοῦ Τύπου ἀνέλαβε τὴν ἀποκλειστικὴν διάθεσιν τοῦ βιβλίου διὰ τῶν ὑποπρακτορείων τοῦ τῶν ἐπαρχιῶν.